بغیر اجازت مصنف کے کوئی صاحب قصد طبع نہ فرماوے

نُورٌ علیٰ نُورٍ یھدی اللہ لنورہٖ من یشاء

الحمد للہ العلی العظیم و شکر للہ العلی الکریم کہ کتاب مستطاب سراسر فیض و سرور

المسمیٰ بہ

تفسیر سورہ نور

من تالیف

جناب مولانا مولوی امام الدین صاحب واعظ الاسلام

سکنہ کندوال ڈاکخانہ للہ شریف تحصیل پنڈ داد نخان ضلع جہلم

احمدیہ سٹیم پریس لاہور طبع گردید

بار اول

تعداد ۵۰۰

قیمت ۵

رب یسر ولا تعسر وتمم بالخیر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ الذی خلق الیل والنہار وشکر للہ الذی عز العلم فی الازمنۃ والاعصار واشرف العلماء فی القرای والامصار والصلوٰۃ علی رسولہ محمد ن المبعوث لاظہار وحی الستار والسلام علی الذی مر فی لیلۃ المعراج من الحجب والاستار وکرمہ اللہ تعالے بسبب العجز والانکسار وجعلہ اللہ تعالے سید العوام والابرار وعلی الہ واصحابہ الاخیار بعاین عنایت الغفار

لکھ لکھ حمد ثنا الٰہی پاک منزہ تائیں
بخشی عزت پاک علم نوں اندر دنیا ساری
ہر ملک ہر شہر اندر رہے ایسید ی روشنائی
جس گھر علم شریعت آیا اوسے عظمت پائی
آدم نوں جاں علم سکھایا ملیا شرف حضور و
علم آدم الاسماء پڑھ کے سمجھ حقیقت ساری
واہ واہ خالق مالک رازق قدرت عجب دکھاوے
خاکی پتلہ آدم سندا قدرت نال بنایا
سب خلقت تے آدم تائیں شرف دتا رب باری
رنگا رنگ پیدائش کیتی خالق سرجنہارے
کوڑے نقص لے ہتھیں تورتی جو مخلوق بنائی
ایہہ ہک بیٹا آدم سندا غفلت اندر آیا
نطفے کولوں پیدا کیتا رب دتی وڈیائی
تاجو جہالہی آکھے غفلت وچ نہ آوے

رات دینہ جس پیدا کیتا ارض فلک دا سائیں
شرف دتا علماواں تائیں کر کے کرم ستاری
اوہو جگہہ منور ہوئی علم گیا جس جائی
اعظم آدم ہویا اوہو رب دتی وڈیائی
ساجد ہوئے ملک مقرب اصل جہاں اندروں
بخشی عزت آدم تائیں علموں اللہ باری
آدم اگے ملک فرشتے سجدہ لوچہ جھکاوے
قدرت کامل سیتی اس وچ روح مبارک پایا
اکرم کیتا آدم تائیں اندر خلقت ساری
ہک مطیع ہمیشہ ہوئے ہک عاصی بدکارے
ہر ہک یاد خدا نوں کردا غافل رہے نہ کائی
اسنے قدر نجاتا اپنا راہ شیطان بھلایا
سب مخلوقاں تے کرفائق بخش دتی دانائی
اکھے لکھ شکر کرے وند تینی عظمت نعمت پاوے

اسدا شکر ہمیشہ کریئے جس جگ پیدا کیتا
جو ہے عرش فرش دا مالک سنتوں پیر ابیتا

حکم اسدا ہے سب تے جاری کیا نور تے ناری
او ہا زندہ رہے ہمیشہ فانی خلقت ساری

اول او ہا آخر او ہا اوسے دی سلطانی
ظاہر او ہا باطن او ہا اندر دنہیں جہانی

او ہا خالق او ہا رازق او ہا مالک سردا
سب تے حکم ایسے دا جاری جو چاہے سو کردا

او ہا واحد ہک اکلا ہور شریک نہ کائی
او ہا لائق بندگی آیا اوسے نوں وڈیائی

او ہا راحم او ہا غافر او ہا بخشنہارا
او ہا فاضل او ہا کامل اوسے دا حکم پیارا

او ہا اشرف او ہا اکمل افضل سر جنہارا
او ہا مالک جن بشر دا اوسے دا جگ سارا

او ہا عزت بخشن والا کرے کرم ستاری
دردراں تے دھکے دیوے او ہا ال خواری

نامراداں دے مراداں او ہا خوشی کھاوے
مدت تیکے وچھڑیا ندے او ہا میل کراوے

بابرکت با عزت اوسے اسدی سرداری
اسدی صفت نہ ہو دی توڑے لکھ خلقت ساری

جو کجھ شجر زمیناں اُتے نکے وڈے آہے
سب نوں قلم بنا جگ سارا زور اپنا لاہے

کرے سیاہی دریا والوان لکھنے نال چالاکی
صفت لکھن تے روز لگاون عاجز بندہ خاکی

نالے جن ملایک نوری سارے زور لگاون
دہیں راتیں لکھن سارے قلماں سب گھساون

اوہ قلماں اوہ پانی توڑے سارے کہپ جاون
وصف سمندر وچوں قطرہ ہک نہ باہر لاون

کی کجھ صفت کریسی بندہ کی طاقت انسانی
اسدی کامل قدرت کولوں ایہی ہک نشانی

او صانع ایہہ صنعت اسدی ایہہ کی صفت الاوے
کی طاقت ہے اس عاجز دی کر تعریف ثناوے

طاقت ناہیں قلم بچاری لکھے صفت الٰہی
پاٹ ہوئی دو لیراں جیدم ڈٹھی ہیبت ہی

سکے گٹڑ وچوں اک دکیڈے رکھ بناندا
اسدے اتے رنگ برنگی ہوئے ثمر لگاندا

ہک کوڑی ہک مٹھی کیتنے کھٹے ہک کسیلے
ہک ساوے ہک سرخ بنا ہکناں دے رنگ پیلے

انب انار نرنگ لوچے قدرت نال بنائے
ہور انگور کھجور عجایب ہک ثمر اہناں سوہے

کیلے خوب عجایب کیتے ناگکڑ نا دانا
ہر دی اندر دکھو وکھی وان حکیم سیانا

ناقص عقل بندیدا اس تھے کی تعریف الاوے
کسنوں طاقت لائق اسدی حمد ثنا سناوے

امام الدین نہ ہیں ایہہ لازم کری نہ جیب زبانی
صفت ثنا الٰہی آکھیاں جاں ہے تہمت گائی

اوڑک وقت نزع دے ہووے نال خدا دی ہی
خاطر پاک نبی سرور دی کلمہ طیب جاری

دربیان نعت سید الانام علیہ التحیۃ والسلام

محمدٌ اشرف الاعراب والعجم	محمدٌ خیر من یمشی علی قدم
محمدٌ ذکرہٗ روحٌ لانفسنا	محمدٌ شکرہٗ فرضٌ علی الامم
محمدٌ طابت الدنیا ببعثتہ	محمدٌ جاء بالایات والحکم
محمدٌ تاج رسل اللہ قاطبۃ	محمدٌ طیب الاخلاق والشیم
اشرف عرب عجم دا آیا پاک محمد سائیں	بہتر سب مخلوقاں تھیں چوں اندر دوہیں سرائیں
ذکر اسدا بوجہ خوشی زیادہ ہر مومن نوں آوے	شکر اسدا ہے فرض سبھی تے جو انسان کہاوے
خوشی ہوئی سب دنیا تے جدوں محمد آیا	جی آیا جی آیا سوہنا جگ تے چانن لایا
رب دے حکم سناون کارن نبی محمدؐ آیا	جگ توں زنگ وڈاون کارن نبی محمد آیا
بھلیاں راہ دکھاون کارن نبی محمدؐ آیا	وچھڑیاں میل کراون کارن نبی محمد آیا
سدھا راہ سکھاون کارن نبی محمد آیا	بدعت کفر ہٹاون کارن نبی محمد آیا
دوزخ کنوں بچاون کارن نبی محمد آیا	جنت دل لیجاون کارن نبی محمد آیا
واہ سردار دو عالم آیا بھار امت دا چایا	تاج شفاعت دا سر دھریا پایا قرب سوایا
دنیا تے مافیہا جو کجھ ویکھن اندر آیا	ظاہر باطن ارض فلک وچ جو کجھ رب بنایا
ایہ سب خاطر پاک نبی دی سرجیا سرجنہار	مبدا ہے ایہ نور محمدی سن توں یار پیارے
اول کل مخلوقوں ہویا احمدؐ نبی ہمارا	پہلے نور محمدی ہویا پھیر ہویا جگ سارا
ختم نبوت پاک نبی تے اسے دی سرداری	کل نبیاں دا خاتم ایہو معلم خلقت ساری
آسنے دسے سرتاج شفاعت اندر روز حشر دے	جس دن کل پیغمبر ہوسن نفسی نفسی کردے
کر شفاعت والا جن سے سر پا جاسی	پاک اللہ تھیں لے اجازت عاصی آن چھڈاسی
جس دن ماپیو خویش قبیلے کرسن سب بیزاری	اس دن پاک محمد آوسی کرشاہسوازاں زاری
مہر محمدی دیکھ محمد بازو پکڑ لیجاسی	جنت اندر داخل کرسی دوزخ کنوں بچاسی
جنہوں مہر محمدی لگی اس خلاصی پائی	جس وچہ ناہیں نور محمدی مشکل اس رہائی
ادھر بال خیال ہمیشہ طرف غریباں کردا	اوکھے وقت مصیبت اندر حال تکیے ہر ہر دا
ایہو کولوں ودھ محبت پاک نبی سرور نوں	امت بہت پیاری لگی سوہنی خیر بشر نوں

دکھ سہے سکھ دے غریباں داہ لجپال شرم دا　　لڑ لگیاں نوں چھوڑ نجاوے واہ غمخوار امدا
امام الدین پھڑیں لڑ محکم پاک نبی سرور دا　　وقت مصیبت آن چھوڑا سی والی حوض کوثر دا
ہر دم بھیج درود ہزاراں سرور عالم تائیں　　اہل البیت نبی دے پیارے شامل حال رلائیں

وصف چہار یار کبار رضی اللہ تعالےٰ علیہم اجمعین

روی الشافعی لبسندہ ان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال کنت انا و ابوبکر وعمر وعثمان وعلی انوارا علی یمین العرش قبل ان یخلق آدم بالف عام نقل فتوحات السلام

کرے روایت شافعی صاحب پاک نبی فرمایا　　دیکھ فتوح اسلامی اندر جو ذکر حالہ آیا
نور میرا تے بوبکر دا آہا اکٹھا بھائی　　عمر عثمان تے شاہ علی بھی آہے اوسے جائی
سجے پاسے عرش ربی دے آہی اکسے جائے　　آدم اجے نہ خلقیا آہا اے صاحب دانائی
اک ہزار ورہے تھیں اگے آدم کولوں پیدا　　میرا تے اصحاباں سندا ہویا نور ہویدا
ایہ پنج نور خداوند کیتے پہلے سب تھیں بھائی　　پھیر انہاں تھیں پچھے کیتی ساری ہور لوکائی
ایہو پنج تن پاک پیارے کیتے رب منظوری　　یار پیارے پاک نبی دے ہوئے خاص حضوری
نور نبی دے نال انہاں دا نور کیتا رب پیدا　　سب خلقت تھیں اول ہوئے رتبے وچہ ہویدا
درۃ المعظم دیو چہ آئی ہور حدیث اک بھائی　　آدم دی پیدائش اندر دیکھیں نال صفائی
جیہدن آدم پیدا ہویا جبرائیل لیایا　　سیب بہشتی تازہ تازہ پاک نبی فرمایا
ہتھ آدم دے آن نچوڑے پنج قطرے پھیر آئے　　آدم وچہ خوشبو دے آکے پچھے تے فرمائے
جبرائیلا دس اسانوں ایہ کی راز نہانی　　سیب کولوں پنج قطرے آئے ہو ونہ آیا پانی
جبرائیل سنا دے خبراں آدم خاکی تائیں　　ایہ پنج نور عجیبہ تینوں بخشے نے رب سائیں
پہلا نور نبی سرور دا جبرائیل بتاوے　　دوجا ہے صدیق اکبر دا رتبہ جنہوں وڈیاوے
تیجا عمر تے چوتھا عثماں نور تیرے وچہ آیا　　پنجواں نور ہے شاہ علی دا جبرائیل سنایا
آدم عرض گذارے تا پھر وچہ درگاہ الٰہی　　یارب دس حقیقت مینوں ایہ کی حکمت آہی
کون کوئی ایہ روح جنہاں دا نور میرے وچہ آیا　　پنج تن پاک پیارے میرے پاک اللہ فرمایا
جیکر ایہ نہ پیدا کردا نا ہوندا جگ سارا　　نا زمین اسمان بناندا نا کوئی دینہ چن تارا
جدوں آدم نوں جنت وچوں دنیا وچہ لگایا　　چالی برس بچارے آدم رو رو حال ونجایا

اوڑک باد پیا تے جلدی مسجد سے اندر آیا
رو رو عرض گذارے آکھے سن توں بار خدایا

پنج تن پاک جنہاں دی مینوں خبر دتی تہ ہاری
جیندی خاطر پیدا کیتی دنیا خلقت ساری

پاک نبی تے یار نبی دے جو تیری منظوری
بخشش انہاں دی خاطر یا دور کریں سب دوری

کیتی رب منظور آدم دی ایہ سب گریہ زاری
بخشے رب خطائی اسدی فضل ہویا ستر کاری

صدیق اکبر تے عمر بہادر عثمان حیدر نامی
نور نبی سنگ نور انہاں دا پنج تن نبی گرامی

رب انہاں دا شان ودھایا پاک نبی دے پیارے
طاعن حاسد انہاں سندے دوزخ جاسن سارے

اہل البیت نبی دے پیارے جنت خاتون جائے
دو ہتھے پاک نبی سرور دے جیند شان سوائے

اہل البیت اندر ایہ داخل گوشے پاک نبی دے
نور نبی دے ایہ دو ٹکڑے بیٹے شاہ علی دے

مشک بھنی کستوری زلفاں متھا بدر نورانی
متھے وچوں نور چمکدا لاٹ گئی آسمانی

حسن حسین شہزادے دونویں جنت خاتون مائی
ایہ نیں اہل البیت نبی دے سن ہوں ہیر بھائی

ویطہرکم تطہیرا اندر صفت جنہاں دی آئی
ہر عیبوں ہر نقص وجودوں بخشے رب صفائی

کینہ بغض حق انہاں دے اندر جو کوئی کردا
اوہ ابدی ملعون ہویا ہے پچھوتاسی مردا

مونڈھے پاک نبی سرور تے کیتی جنہاں سواری
انہاں نال کرے جو غصہ جاوے اندر ناری

امام الدین محبت اندر ثابت قدم ٹکائیں
اہل البیت نبی دے اتوں بندڑی گھول گھمائیں

سبب نظم کتاب ہذا

لگا ہے گا ہے سفر اندر ہیں جہاں دا جھنگ نگینے
اس علاقے وسدا آہے اک نام جنید اسلینے

اوتھے سی اک عالم عامل کامل نال صفائی
کرے تدریس ادریس مطابق دتا فیض لوکائی

دور دراڈے دوروں طالب آون نت فیض ہزاراں
ظاہر باطن علم سکھاوے کر واقف اسراراں

چشمہ نوری فیض حضوری جگ وچ ہویا جاری
بھر بھر جام اکرام کریندا آکرے سخاوت بھاری

فتح محمد اسم مبارک نائب خاص رسولی
اصل خزانہ الٰہی ہویا بادر مقبولی

ترے فرزند انہاں دے باقی ہر اک عالم بھائی
دین نبی وچ کامل اکمل رب دتی روشنائی

اک انہاں دا چھوٹا بھائی حاجی حافظ بعدالا
محمد صالح اسم مبارک نیک نہاد اپیارا

درۃ المکنون ڈٹھی اس بہت پسندی آئی
واہ دانا ں تکاراں بہت عجیبہ سندی نظم بنائی

ویکھ انہاں دل راضی ہویا مڑ ایہہ فرماون
اس وچہ ہی مضمون عجیبہ ہر اک مطلب آوے
ویکھ حدیثاں تے تفسیراں ہر مضمون بناویں
شعر ہوون کجھ حضرت رومی نال تے ہور حدیثاں
مثنوی نوں خوب لکھیں کجھ جت مناسب آوے
ایہہ کجھ آکھ سنایا مینوں حافظ صاحب بھائی
ڈاڈی طاقت ناہیں ایسی پر منناں امر ضروری
لکھ تفسیر بنائی ہندی نظم پنجابی بھائی
کجھ یکے شعر بنا کے مطلب اگلے سنایا
علم عروض کوئی کولوں سانوں غرض نکائی
مطلب ہے تفسیر بنائی ہندی اسے ولجائی
جو سانوں فرمائش آہی اوہ سب لکھ وکھائی
سورت نور اندر جو مسئلے وچہ تفسیراں آئے
کرن زنا جیہا نداییشہ حال انہاندا آیا
ہور جو ناحق تہمت لاون عصمت والیاں تائیں
پردہ بار ہے خلق اندر جو کجھ حکم خدا فرمایا
تھا افک جو تہمت والا لوکاں جھوٹھ اڈایا
ہور خلافت یاراں سندی جو ہیں حقیقت آئی
جو کجھ طعن صحاباں اتے جاہل لوک بناندے
انہاں ہور حدیثاں وچوں لکھ جواب سنائے
تفسیر جلیل تے کافی وچوں جو کجھ نظری آیا
نقل مطابق اصل عبارت جو ہیں مناسب آئی
ویکھ یاراں دل ٹھنڈ کرن آ دیکھو اہل اسلام تائیں
ایہہ نوری تفسیر چھپا سب منگ کرسے وسنائی
ایہو بات مراد اساڈی ہر مومن نوں سناوے

سورہ نور نظم کر جلدی کہہ تاکید بتاون
واضح کر تفسیر بنائیں فیض لوکائی پاوے
فیض ہووے وچہ جگ دی جاری اجر حضور قبول پائیں
خوب طرح سمجھاویں جو کجھ گزرے فعل خبیثاں
نال حدیث لیاویں جو کجھ پاک نبی فرماوے
کیتی ایہہ فرمائش انہاں بھاری پنڈ چوائی
رکھ توکل اللہ اتے آپ کریسی پوری
اصلی مطلب لکھ سنایا شعری غرض نکائی
جو تفسیراں ہور حدیثاں وچہ حوالہ آیا
قافیہ ہور ردیف بنجا تاں ناصنعت زیبائی
ہندی لوک پنجابی سارے سمجھن نال آسانی
کر اصلاح سوارو جتھے غلطی ویکھو کائی
اصل عبارت عربی کولوں ہندی نظم بنائے
حد تعزیر انہاندی لکھی شرع غریب فرمایا
حق انہاندے جو کجھ آیا آکھ سنایا سائیں
لیا اجازت گھر کسے دے جانا حکم نہ آیا
اسدی پیچ بیٹھے رب سائیں جا دس بنایا
اہل اسلام پڑھن جو سوہلے شک نہ ہی کائی
صاف جواب انہاندے لکھے ویکھن نس شرماندے
نالے جو کجھ اہل شیعہ دے لکھے امام سدائے
نہج البلاغت اندر جو کجھ شاہ علی فرمایا
نمبر صفحہ حوالہ دیکر اوہی لکھ دکھائی
منکر ویکھ ہووے شرمندہ اندر دوہیں سرائے
نور ظہور الٰہی پاوے بیٹھے جس جس جائی
ہندی نظم بنائی تا جہ ہر کوئی مطلب پاوے

امام الدین پنجابی اندر ایہہ تفسیر بنائی | تا جو فیض اوہناں وے اس تھیں ہر اک مومن بھائی

لکھ صلوۃ سلام ہمیشہ سرور عالم تائیں

ساڈی طرفوں دم دم پہنچن اندر شام صباحیں

صفحہ ۳۲ کا توڑ

۲۵

۳۴

عدم سایہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم صفحہ ۳۰

(معرفت تاج الدین سنگ ساز)

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

سُورَۃٌ اَنْزَلْنٰھَا وَفَرَضْنٰھَا وَاَنْزَلْنَا فِیْھَآ اٰیٰتٍۢ بَیِّنٰتٍ لَّعَلَّکُمْ تَذَکَّرُوْنَ ۝

یہ سورۃ ہے جس کو ہم نے اتارا اور لازم کیا اور اس میں اتاری گئیں کھلی نشانیاں تاکہ تم یاد رکھو

ہے یہ سورۃ جینوں اساں نازل کیتا بھائی — تے حکم اسدے سب فرض تساں منوں نال صفائی
ہور اس اندر نازل کیتیاں آیتاں رنگ برنگی — شاید تسیں نصیحت پکڑو کرو نہ ہرگز تنگی
ہتے حکم اس سورۃ اندر رب صاحب فرمائی — ہر ہر موقعہ اُتے جیونکہ واضح کر سمجھائے
تہمت اُتے جو فاسق لوکاں وچ جہان اڈایا — جیدے سننے کولوں حضرت پاک نبی دکھ پایا
رد اوہناں دے کارن اللہ ایہ سورۃ فرمائی — صفت ثنا تے عصمت حضرت عائشہ سندی آئی
واجب عمل یقینی آئے اسدے حکم تمامی — اس وچہ چون چرا نہ کردا کوئی اہل اسلامی
حکم حجاب تے اذن وغیرہ ہور مثالاں نوری — حضرت عائشہ دے حق اندر ہوئی براءت پوری
ہور احکام تیری اس وچہ اللہ پاک اتارے — جیونکر کرن بشیری جہڑے زانی لوگ نکارے
ہور جو تہمت لاون والے پاکاں لوکاں تائیں — رد شہادت انہاں نالے دیون خوب سزائیں
ہر ہک دا میں ذکر کریساں آپو اپنی جائی — جیکر ہوئی حیاتی باقی انشاء اللہ بھائی
زانی دے حق اندر اللہ صاحب نے فرمایا — نال نکاح دے ٹوٹے تیرا ہووے پین سوایا

اَلزَّانِیَۃُ وَالزَّانِیْ فَاجْلِدُوْا کُلَّ وَاحِدٍ مِّنْھُمَا مِائَۃَ جَلْدَۃٍ وَّلَا تَاْخُذْکُمْ بِھِمَا رَاْفَۃٌ فِیْ دِیْنِ اللہِ اِنْ کُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللہِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَلْیَشْھَدْ عَذَابَھُمَا طَآئِفَۃٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِیْنَ ۝

ترجمہ: زانی عورت ہو یا مرد (جب زنا کریں) تو مارو ہر ایک کو ان میں سے سو کوڑے اور اللہ تعالیٰ کے حکم میں تم کو مہربانی اور ترس نہ آئے اور نرم دلی غالب نہ ہو۔ اگر تم اللہ اور قیامت پر ایمان لاتے ہو اور چاہئے کہ ان کی کو دے مارتے وقت مسلمانوں کا ایک گروہ موجود ہو

کرے زنا جے عورت کوئی یا کوئی مرد نکارا
تاں سو درّہ مارو اسنوں جیکر ہے کوارا

نرمی ترس نہ کرنا چاہیے حکم اللہ دے وچ بھائی
جیکر ہے ایمان تساڈا اس گل نال صفائی

چاہیے جو اک ٹولہ مومن دا اتھے حاضر آوے
جتھے زانی تائیں قاضی حد شرع فرماوے

اس آیت وچ ہے نہیں میلہ شارع نے فرمائی
حد مقدار تے جاری کرنا بھی سلطاناں بھائی

حد ایہی جو حق اللہ دے وچ خاص سزا دیوے
نال دلائل قطعی ثابت جرم جنہاں دا ہووے

مقدار جو شارع کری تعین اسو چہ کجھی نہ آئی
بلکہ ہر سلطان اس حد نوں کرے بکار نہ بھائی

تبدیل اتے تخفیف سجا بر بادشاہ دے تائیں
رحم سفارش منع کیتا ہے اللہ مالک سائیں

تفصیل سزا دی اس طرح ہے جیکر شرح فرماوے
عاقل بالغ مسلم عادل شاہد چار لیاوے

یا اقراری ہووے مجرم آپے خود زبانی
جس وچ شبہ تعارض ہووے نہ کوئی شک نشانی

جیکر مجرم محصن ہووے اس کرو سنگساری
جے اوہ محصن ناہیں مجرم حد کرواں جاری

سو درّہ جو حکم اللہ دا اسنوں خوب چلاؤ
عاقل بالغ مسلم ہووے تاں ایہہ حد لگاؤ

محصن ہے جو شادی کیتی وچہ فساد نکوئی
نال نکاح صحیح وطی بھی اسو چہ واقعہ ہوئی

جس نے شادی کیتی ناہیں ہے غیر محصن ناہیں
اسدی حد ہے درّہ مارن دیکے سخت سزائیں

مرد اصیل یا عورت ہووے کری زنا جو کائی
انہاں کارن شرع محمدی حد ایہو فرمائی

الزَّانِي لَا يَنكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

زانی نکاح یا رغبت نکاح نہیں کرتا مگر زانیہ یا مشرکہ سے اور زانیہ سے نکاح یا رغبت نکاح نہیں کرتا مگر زانی یا مشرک اور حرام ہے یہ نکاح یا یہ زنا مومنین پر ۱۲

زانی کرے نکاح نہ یارو نا اس رغبت آوے
باجوں زانیہ مشرک اوہنوں جو زنا وی بھاوے

زانیہ نال نکاح نہ کردا مگر جو ہووے زانی
یا او مشرک ہووے گندہ کردا فعل شیطانی

ہے حرام ایہہ مومناں اوپر خود اللہ فرماوے
کری زنا یا نال زانی دے جداں نکاح پڑھاوے

اس آیت وچہ نہی دا مطلب جواب ضروری
آہن لکھدے سالاں تینوں رب کرے منظوری

عدم جواز نکاح زانی وچہ ہے خلاف مقرر
جاری ہے جمہوری فتوی اشکال نہ آئی ذرہ

نور حسنے اسو چہ بہت بھلایاں ظاہر نظری آون
پھر بھی فتوی عدم جواز دے اکثر لکھ کھداون

اول ایہہ بھلائی جیکر روا نکاح نہ ہوندا
چھوڑ زنا ایہہ بہتر کریندے خوف دلاں وچہ ہوندا

یا پھر بہت پوشیدہ کردے ظاہر مول نہ کردے
بے شرمی بدکاری والی پنڈ نہ سر تے دھردے

دوجی ایہہ بھلائی اسو چہ سن ہمیشہ دلجانی
پاک لذت تھیں وانجے جاندے اوہ محروم نکارے
تیجی ایہہ بھلائی سبے ایہہ روا نکاح نکردے
جے تاویل اس آیت سندی عالم ایہہ فرماندے
بے حیائی کمن بندی عادت نہ انہاں آوی
دہشت نال اعتبار نکاح دی اسو چہ عمل نکوئی
کیوں جو صحبت نال ہو جاندی بھی فساق فجاراں
ہر حالت وچہ ادنٰے جاناں منع شرع فرمایا
زانی نال نکاح ہویا جاں رہن سدا اکیجائی
تہمت والی جاگہ کولوں رہن کرن کنارے
دو امر ہیں اسدے اندر واضح کر سمجھاواں
پہلا مذہب خلاف اجماعی وچہ نکاح جو آیا
سود خور زندہ شمار بنا لیے جو آباز کتابی
آیت ایہی مورد لئے ہے مخصوص پیارے
دوجا اسدا آکھ سناواں جو ہیں مفسر لیائے
جدوں مہاجر وچہ مدینے پہنچے کرکے تائی
اوتھیں وچہ مدینے رناں کرن زنائی پیشہ
بزرگوارے تیرا ایہہ لکھیا آوی جس دل بھاوی
تنگ آہتی اصحاباں جاں تک مال نہ ملے سانوں
اسو لئے پھر اللہ صاحب ایہہ آیت فرمائی
اوہ نہ روں زنا پیشہ یک عورت نام سدا او
مرد کے نے قصد کیتا جو کراں نکاح انتائیں
ہتھوں منع نکر نہاں ہوسی کرساں جو من بھائی
اسو لیے ایہہ اللہ صاحب آیت نازل کیتی
زانی وچہ مذکور لیایا سنتوں ہیر بھجائی

بے حیا مرسے اوڑائی دا زانی نوں شیطانی
پاک نسب والاداں کولوں رہندے دور کنارے
پاکدامن وی ہے بستیر اوتے زانی قدم نہ دھردے
زانی نال نکاح کرن نہیں زانی نہ شرماندے
زانیہ اپر رغبت کر کے زانی عقد کراوے
بل لوازم ہور عوارض مانع جانوں سوئی
یا جو جاگہ تہمت والی جیت تلاش شراباں
ایسے مجلس وچہ بنجادیں ہووے دین سوایا
صحبت نافرماناں اندر ساری عمر گوائی
ایسی صحبت کولوں دوری کردے بندی پیارے
وکھو وکھی لکھ دساں اہل اسلام بھراواں
دوجا ایہہ سبب جو شارع حرمت دا فرمایا
منع نکاح انہاں دی ہوندی سن اوبار صوابی
بند ہوئی ہے مورد پر ہن جاں کر دے سارے
ابن کثیر کہیندا لے بھی جو نکر دا کے سارہا سے
خالی ہتھ مسافر وانگوں نال اسباب نکائی
ظاہر کرن زناں دے شر ہیں تا کہ غم اندیشہ
مشتاقاں کلیف ضرورت توں خواہش ہے شادو
دیہوا جانت حضرت تا جو کرن نکل انہاں نو
ایہہ زانی بدکاریں رناں کر دو نکاح نکائی
کسب زنا کرے ہر ویلے رہسیں نہ شرما دو
عورت شرط ٹھہراوی اگوں تینوں آکھ سناویں
لینے کراں زنا ہمیشہ جو ہے رسم پرانی
کرو نکاح نہ ہرگز جیہناں کیتا کسب بلیتی
مرشد نام اصحاب نبی دا جو صاحب دانائی

شہر مکے وچہ آیا جس دم اسنوں ملی زنانی
وچہ زنا دے آگئے جس نال محبت بھاری
مرثد کہے انکاری ہویا کرے زنا نکر یاری
بولی کرو نکاح تے میتوں پہنچے پاس ڈھوا
مرثد کہیا پاک نبی تھیں جا اجازت منگاں
اسو یلے پھر ربدے پاسوں ایہہ آیت ہوئی
انہاں ساریاں صورتاں اندر جو کجھ فرمایانی
تخصیص عموم قرآنی نکتہ ظاہر نظری آوے
پس اس جائی جائز تاویلاں ہیں عجیب پیارے
اول ابن عباس کہیا جو شان مومن دے ناہیں
بلکہ زانی یا مشرک دا ہے ایہہ شیوہ بھائی
دوجا حکم اس عام آیا جان آیت آئی ناہی
بعد نسخ پھر جاری ہویا جو مذہب جمہوری
فانکحوا ماطاب دیکھیں چوتھے وچہ سیپارے
ایہہ دو آیتاں ناسخ آیاں او منسوخ کہاوے
تیجا ایہہ ہے ممکن جو رب واقعہ خبر سناوے
نیکو کار شریف بندہ اس عقد نکاح نہ کرسی
چوتھے یا ایہہ معنے ہوون خبر دیوے رب باری
ایہہ زانی راغب ہووے جسنوں بھانہ آوے
رضا نکاح زانیہ اندر ہے دیوثت بھاری
زانیہ دی کوئی عدت ناہیں جاں تک حمل نہ ہووے
جیکر ظاہر حمل ہویا ہے جائز زانی تائیں
غیر زانی دا ہور کوئی جو کرے نکاح اس باقی
حد سزا زانی دی ناہے ہور قباحت ساری

نام عناق جو وقت جہالت آہی دوست جانی
او کہے آں سے مرثد نوں پھیر کراں بدکاری
رب رسول حرام کیتا ایں اس ول قدم نہ دھرسی
میرے زخم ہجر دی اتے وصلوں مرہم لاوی
حکم نبی سرور دے باجھوں تینوں رکھ نہ سنگا
زانیہ تائیں مومن بندہ کرے نکاح نہ کوئی
ابن کثیر کبیر تے نالے جو ترمذی فرمائے
خلاف اصول آیت لازم آوے شرع جویں فرماوے
جویں خلاصے اندر لکھیاں کرکے خوب نتارے
زانیہ طرفاں راغب ہوناں جانا او جھڑ راہیں
ہے حرام ایہہ مومن لئے کرے نہ رغبت کوئی
پھر منسوخ ہوئی جس ویلے آیا حکم الہی
او ہے آگے فتوے ہویا سن توں یار حضوری
احل لکم ما وراء ذالکم پنجواں ویکھ سپارے
حکم انہاں دا جاری ہویا ہر کوئی عقد پڑھاوے
اگر اک نیک شریف بندہ اس نیڑے مول نہ جاوے
تو ٹھے مفت ملواں تائیں ہتھ کناں نہ دہرتی
زانیہ جاں جانا زانیہ ہووے کرن شریف نزاری
نہ اس خوف قیامت کوئی نا رب تعلیس شرماوی
مگر جو زانیہ تائب ہووے کرے خوف جباری
کرن نکاح اس جائز ہے جا حکم شرع دا ہووے
وطی وچہ خلاف کیتو نے بعضے لوک سبائیں
ہے خلاف نکاح اسدے لوچہ وطی حرام اتفاقی
کرکے ذکر بیاں تمامی کرے نصیحت باری

والذین یرمون ... ہم الفاسقون۔ رمی جھیکنا یہاں اتہام زنا مراد ہے محصنت

زنان پاک دامن اس میں اجمال تھا احادیث سے تفسیر کی گئی ہے یعنے جو لوگ پاک دامنوں کو صریح زنا سے متہم کرتے ہیں اگر چار گواہ مرد عاقل مسلم بالغ عادل گواہی میں لائیں تو بہتر نہیں تو ان کو اسی کوڑے لگاؤ اور پھر کبھی گواہی قبول نہ کرو یہ لوگ فاسق ہیں ۱۲

جو کوئی پاکاں لوکاں تائیں تہمت زنا لگاوے
بے شبہ اوہ ثابت کر سکے نہ چار گواہ لیاوے
مرد ہووَن نے عاقل مسلم عادل بالغ بھائی
دیون ٹھیک گواہی ناہیں ہووے اُس رسوائی
جیکر چار گواہ نہ دیون اسی کوڑے مارو
پھر کدی قبول نہ کرو گواہی فاسق ہووے یارو
مسلم نوں کوئی بُرا کہے اوہ فاسق ہوندا بھائی
ہیٹھ حدیث رسول اللہ تھیں مسلم اندر آئی
سُبابُ المسلم فسق آیا ایہہ حدیث نوں یاد پیارے
ناحق بُرا آکھیں مومن تھیں دور کنارے
لفظ صریح نہ ہووے جاں تک تہمت اندر بھائی
حد نہ ثابت ہووے ہرگز خبر کتابیں آئی
حد شبہ کتھی ساقط ہووے ناحد نال اشارے
ایسے اتے فتوے آیا آکھن عالم سارے
جاں تک کرے نہ دعوی کوئی حد نہ مول لگاؤ
دعوے باجھوں حد نجائز منت کوئی نہ بھلاؤ
دعوی کرنے والا پہلے چار گواہ لیاوے
اوہ گواہی دیون جیونکر منتی حکم سناوے
یا مقذوف ہووے اقراری جرم جو شبہ آوے
اس تھیں نہ کیتے منتی اسدی حد [illegible]

اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ

مگر جنہوں نے بعد اس قذف وحد کے توبہ کرلی اور طریق عمل درست کر لیا تو بے شک
اللہ تعالےٰ غفور رحیم ہے۔

مگر جو تائب ہووے قذفوں حدوں پچھے بھائی
نالے عمل سوارے اپنا اس خلاصی پائی
بے شک اللہ بخشن والا رحم کریندا سائیں
فعل قذف تھیں معاف کریندا او گنہاراں تائیں
محدود القذف کری جاں توبہ شرطے کیویں ناوے
مقبول شہادت اسدی ہووے یا مردود بتاوے
بعضے کہن جو قاذف جدم تائب نال وفا ہو
نادم ہو کر عمل سوارے بن ہمیشہ انقضا نوں
اس مقبول شہادت ہوندی جیوں وچ آیت آیا
بعد حدوں پہلے حدوں تھیں حکم برابر پایا
استثناء جو آیت اندر ظاہر اس تھیں ہووے
ہووے قبول گواہی نالے فسق وجودی دھووے
جونکر ابن عباس صحابی سرور گنوں تباوے
ابن جبیر مجاہد نالے کہی شعبی فرماوے
ابن یسار تے زہری نالے مالک شافعی سارے
ایسے فتوے دیندے سن تاں ان پیارے
بعضے کہن شہادت اسدی کدی قبول نہ ہوندی
توبہ ہوندامت اسدی ظاہری عیب نہ ہوندی

اولئک ہم الفاسقون اندر انہاں شہادت دے
کہن علماء جو صرف تہمت کیتیں دی شہادت نا لیے
جویں قصاص معاف ہووے جاں وارثاں بخش دیندا
جیکر دل تیرے وچ آوے پچھ قبول گواہی
معنے لفظ ابدوا دساں سن توں یار پیارے
معنے ابد اندر ایہہ داخل ناہیں اس جھگڑا رے
جاوے تک کافر اندر رہے شاہدی نا منظوری
ایویں ہے جو قاذف قذفوں توبہ لوں کریندا
ایہہ مسئلہ ہے خازن اندر سن اوہ میرے بھائی

نخعی ہور شریح اس اندر اس طرح فرماوے
جاں جاں حد نہ جاری ہووے توڑے پھر یاں گناہیں
ایویں جاری بھی ساقط ہووے جس مقذوف چھڈایا
تے ہی معنے ہے ایہہ اسند دھر وچ کلام الٰہی
یا انجاں تہمت دیندا رہندا اکیہوی نہیں کناری
ہووین قبول شہادت ناہیں جب دا کفر گذارہ
کفروں نکل کے مسلم ہو پائی شہادت پوری
وچہ شرع منظوری ہووے جو کچھ شاہدی دیندا
سورۃ نور اندر پڑھ دیکھیں جو ہیں حقیقت آئی

وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ الْمُحْصَنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوْا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوْهُمْ ثَمٰنِيْنَ جَلْدَةً وَّلَا تَقْبَلُوْا لَهُمْ شَهَادَةً اَبَدًا وَّاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ

یعنے جو اپنی بیبیوں کو زنا کی تہمت لگاتے ہیں اور ان کی گواہ نہیں مگر خود ہی گواہ ہیں تو گواہی ایک کی ان ازواج سے چار گواہیاں ہیں (اس طرح کہے) قسم ہے اللہ کی میں سچا ہوں اور پانچویں بار کہے اللہ کی لعنت اس پر اگر ہوں میں جھوٹا ۔

جو کوئی تہمت دیوے زنا دی اپنی بی بی تائیں
اس طرح پیش عدالت کرے دا گواہی
پنجویں وار کہے جو لعنت رب دی ہے پر اوس دے
مفصل اس آیت وا تیوں کچھ مضمون سناوا
احکام بیان سناں اندر ایہہ آیت سب فرمائی
بی بی اپنی نوں جے کوئی تہمت زنا لگاوے
لازم ہے پھر خاوند تائیں چار گواہ لیاوے
جیکر چار گواہ نہ ہووں حاکم کہے اس تائیں
ہر کہے ہے قسم اللہ دی ہے سب سچ بتاواں
پنجویں واری آکھے جیکر میں کجھ جھوٹھ الایا
ایہہ بیان اس خاوند سندا وچہ شرع منظوری

باجھوں بندہ وچہ اسدا ہور گواہ بھی ناہیں
میں سچا ہیں سچا اس وچہ جھوٹھی جالی ناہی
جے میں جھوٹھ الاواں اس وچہ رب دے دوزخ توں ہووے
جویں خلاصے والے کیتا سندی نظر بناواں
یا انذ سل لکھاں ہیں ایتھے سن توں میرے بھائی
عورت داد نخواہی دے کارن حاکم اگے جاوے
تا جو عورت حاکم پاسوں خوب سزائیں پاوے
اللہ حاضر ناظر کرکے سچ بیان سنائیں
میں سچا ہیں سچا ہرگز جھوٹھ نہ بول الاواں
ہیں پر لعنت رب دی بھی پھٹکار عذاب سولیا
حاکم حکم کرے عورت نوں حد لگاون پوری

عن ابن عباس ان ہلال بن امیۃ قذف امراتہ عند النبی صلی اللہ علیہ

وسلم بشریک بن سحماء فقال النبی صلی اللہ علیہ وسلم البینۃ والا حد فی
ظہرک فقال یا رسول اللہ اذا رای احدنا علی امراتہ رجلا ینطلق یلتمس
البینۃ فجعل النبی صلی اللہ علیہ وسلم یقول البینۃ والا حد فی ظہرک فقال
ہلال والذی بعثک بالحق انی لصادق فلینزلن اللہ ما یبرئ ظہری من
الحد فنزل جبرئیل وانزل علیہ والذین یرمون ازواجہم فقرا حتی بلغ
ان کان من الصادقین فجاء ہلال فشہد والنبی صلی اللہ علیہ وسلم یقول
ان اللہ یعلم ان احدکما کاذب فہل منکما تائب ثم قامت فشہدت فلما
کانت عند الخامسۃ وقفوہا وقالوا انہا موجبۃ قال بن عباس
فتلکأت ونکصت حتی ظننا انہا ترجع ثم قالت لا افضح قومی سائر الیوم
فمضت وقال النبی صلی اللہ علیہ وسلم ابصروہا فان جاءت بہ اکحل
العینین سابغ الالیتین خدلج الساقین فہو لشریک بن سحماء فجاءت
بہ کذالک فقال النبی صلی اللہ علیہ وسلم لولا ما مضی من کتاب اللہ
لکان لی ولہا شأن (رواہ البخاری)

ابن عباس روایت کردا وچہ مشکوۃ لیایا
پاک نبی دی خدمت اندر اک اصحابی آیا

نام ہلال جو ابن امیہ آن شکایت کردا
پاک نبی صاحب دے اگے جا عرض سب کردا

یا نبی اللہ بی بی میری کیتی ہے بدکاری
نال شریک جو بیٹا سحما دسنوں حقیقت ساری

اگوں پاک نبی فرمایا چار گواہ لیاویں
جیکر ناتا حد شرع دی پٹھے اوپر کھاویں

پھر اوہ اگوں عرض گذارے پاک نبی حضور نوں
اپنی حال حقیقت ساری دسی خیر بشر نوں

جو ویکھے کوئی نال عورت دے بیٹھا مرد بیگانا
اس ویلے اوہ شاہد بناکے جاوے کتھ جواناں

پھر نبی صاحب فرمایا جیدوں گواہ لیاویں
ملے خلاصی ورنہ اپنی کنڈ وچ ماراں کھاویں

پھر ہلال کہے یا حضرت قسم کراں رب باری
ہرگز جھوٹھ نہ بولاں حضرت سچ حقیقت ساری

جس نے مہر نبوت دے کے تینوں نبی بنایا
اسدی قسم کراں میں حضرت جھوٹھ نہ مول الایا

اینا امید جو توں میرے دے حکم اللہ فرماسی
پاک کریسی کنڈ میری نوں حد کولوں چھڑواسی

پس آیا جبرائیل شتابی لے کے حکم حضوری
والذین یرمون ازواجہم ہوئی برات پوری

پھیر ہلال آیا تے اس نے دتی آن گواہی
پاک نبی صاحب فرمایا جانے ذات الہی

اک نشانی تخم زنا دی جھوٹھا ہوسی اسو جیہڑے کہندے ۔ ہے کوئی توبہ کرے تساں تھیں جیہڑے خلاص منقر
الٹی پھیر زنانی جلدی آن گواہی دیندی ۔ جیوں کر رسم زنا نے سندی لاواں جھوٹھ رہندے
پنجویں وارا تسے جاں پہنچے لوکاں بند کرائی ۔ آکھن ایہہ ہے جاگہ غضب دی جا ہٹی جان بچائی
پھیر او بولی عورت اگوں نہ شرمندہ کردی ۔ قوم اپنی نوں ساری عمراں پھیر اگانہ گذری
نبی صاحب فرمایا ویکھو جاں ایہہ لڑکا جادی ۔ سر ہن بھاری تے کالیاں چشماں موٹی پنڈی آوی
ایہہ شریک دا بیٹا جانوں پکّا ایہہ نشانی ۔ جیکر ایہہ نشان نہ پاؤ جانوں پاک زنانی
جھوٹے اس جا بالڑکا ویکھے کل لوکائی ۔ ایویں نشانی آسے اندر جویں نبی فرمائی
پھیر نبی فرمایا جیکر حکم نہ گذرے ساں ندا ۔ یعنے وچہ کتاب اللہ دی جیکر حکم نہ آندا
میرے کارن تیسے اس کا من کام ہوندا اک بھائی ۔ ایہہ بھی یاد کریندی نالے تکدی سب لوکائی
وچہ قرآن خدا فرمایا حد نہ کریو جاری ۔ لعان والے نوں حد نہ مارو حکم کیتا رب باری
جیکر منع نہ کردا موسے ہیں اس حد دیندا ۔ موجب حکم کتاب اللہ دے ہیں اج معاف ہیندے
ایہہ حدیث جو لکھی ایتھے وچہ مشکوٰۃ لیا وی ۔ باب اللعان اندر لکھدے ویکھیں ابن عباس تناوے

قولہ تعالیٰ ویدرؤا عنہا العذاب ان تشھد اربع شھادات باللہ انہ لمن الکذبین والخامسۃ ان غضب اللہ علیہا ان کان من الصادقین

جب مرد نے گواہیاں دیں تو عورت پر لازم ہے کہ سزا قبول کرے یا مرد کی طرح چار بار کہے میں اللہ کو گواہ کرتی ہوں کہ مرد اس تہمت میں کاذب ہے اور پانچویں بار کہ اللہ کا غضب مجھ پر اگر وہ سچا ہو

جیکر مرد گواہیاں دیوے لازم عورت تائیں ۔ کرے قبول سزا یا ایویں دے گواہی تھائیں
کہے گواہ رب حاضر میرا خاوند کوڑا لاوے ۔ اس تہمت وچہ کاذب خاوند جھوٹھی تہمت لاوے
پنجویں واری آکھے جیکر خاوند سچا میرا ۔ غضب اللہ دا میں پر ہووے نالے دوزخ ڈیرا
جدوں لعان دوہاں دی طرفوں جاری ہووے بھاوی ۔ عورت مرد دوہاں دے اندر کریو پھیر جدائی
یعنے قاضی حکم کرے تا تھیو تو انہاں بلائی ۔ جیکر قاضی حکم نہ دیوے نا تفریق روائی
بائن ایک طلاق ہوئی گر سے لعان جا کوئی ۔ اس عورت تے خاوند اندر فرقت واقع ہوئی
کیوں جو ایک نبی صاحب نے اسطرح فرمایا ۔ المتلاعنان لا یجتمعان وچہ حدیثاں آیا
جاں تک ہوں اوہ دو دوویں نال نکاح نہ ہووے ۔ تاگراں مرد جو جھوٹھا بنکے ہیں عورت دے ہووے

یعنے آکھے ہیں نال کوڑا الیویں جھوٹھ الایا — عورت پاک گناہوں آہی ہیں سب کوڑ بنایا
حد قذف دی ماری قاضی پچھیا یہ حکم سنا کے — حلال ہوئی ہے عورت اسنوں تازہ عقد پڑھا کے
وقت زمانے پاک نبی دے حکم ہویا ایہہ جاری — قصہ دیکھو عویمر سندا جو نکر وچہ بخاری

قولہ تعالیٰ ولولا فضل اللہ علیکم ورحمتہ وان اللہ تواب حکیم

اور اگر اللہ کا فضل و رحمت تم پر نہ ہوتا تو تم پر اس اتہام وافترا میں فوراً عذاب آجاتا پھر تاخیر و مہلت توبہ و ندامت اور دنیا میں ستر محض فضل و رحمت ہے اور اللہ تعالیٰ بے شک توبہ قبول کرنے والا مہربان اشارہ ہے کہ توبہ کرو باز آؤ یہاں عفو و ترحم ہے

جیکر فضل نہ ہوندا رب دا اوپر تساں پیارے — نالے رحم نکر دا ہوندے غرق ہوندے ہتیارے
یعنے تہمت دینے والے جھڑے جھوٹھ بناندے — ربدی طرفوں انہاں اتے سخت عذاب آجاندے
ایہنا خیرتے مہلت توبہ ہوندا امنت بہاری — دنیا اتے پردہ پایا نال محض ہے رحمت باری
بے شک اللہ حکمت والا تائب نوں بخشیندا — توبہ کرے قبول بندیدی نالے عیب کجیندا
رحمت دی دروازے کھلے دوڑ شتابی آ تو — عفو ترحم پاؤ نالے جرم خطا بخشا تو
توبہ دا دروازہ کھلا آوے جس نوں بھاوے — جرم خطایاں توبہ پایاں رب کولوں بخشاوے
امام الدین فقیر ازاری کر کر رو لوہیں — جرم خطایاں تے بہہ پایاں نال نہ جو ندیہوویں

مثنوی

و شنت اشکستہ برآورد دعا — سوئے اشکستہ بود فضل خدا
کے شود چوں ہستی رنجور زار — آں جہاں صنعت طب آشکار
خواری و دونی سہا بدلا — اگر نباشد کے نماید کیمیا

قصّہ افک

حضرت عائشہ نے فرمایا وچہ بخاری آیا — کیتی جنگ تیاری حضرت ہیکوں ایہہ فرمایا
اجے واری تیری عائشہ کر سامان تیاری — قرعہ نام تیرے پیدا آیا کر وشتاب سواری
دستور رسول اللہ دا جدم کرن چڑھائی — قرعہ ڈالن نال لیجاون واری جسدی آئی
بنی مصطلق دی جنگ کرن دی حضرت کیتی ری — قرعہ نام عائشہ دے آیا ہوئی سفر تیاری
حضرت عائشہ کری روایت جد ولے رسول الٰہی — طرفاں جنگ روانہ ہوئے میں بھی نالے آہی

چشمہ مریسیع پر حضرت جا کر ڈیرے لائے
ہٹرے شہر مدینے جلدی سارا لشکر آیا
نیڑے ماندے سب اصحابی رات آرام کرن تے
قضا حاجت دے کارن میں پچھے جنگل طرف نوں سدھائی
وقت اندھیر النظر نہ آوے ہار گلے دا میرا
بند کھجاوہ میرا تک کے اشتر لدیندے
چھوٹا سن تے ہولا جثہ لاغر دہی میری
بن سوچے او لد سدھائے میں وہ گئی اکلی
بیٹھی گراں وچاراں شاید ہو وسن کوئی آ و
تم نیرانی اندھی آنکھ لگی کچھ میری
صفوان تائیں فرمایا آہا پاک نبی سرور نے
سب لشکر دے پچھے ہو کے نال ہوشیاری آویں
وقت صبح روشنائی ہوئی اجن جنتی آیا
میری شکل پچھانی اس نے اٹھنوں اتر آیا
انا للہ پڑھ کے اس نے او ہو شتاب بہایا
قسم اللہ دی انا للہ باجھ نہ سخن الایا
اس جانب جد داخل ہوئے بیا منافق آئے
بدگمانی کرنے لگے اوس منافق بھائی
جلدی شہر مدینے پہنچی جینوں لگی آن بیماری
میں بیخبری خبر نکوئی لوکاں گل بنائی
حضرت میری کی حالت پچھن نوں آون اٹھ جادون
جو پہلاں سی مہر محبت پہلاں کر دے آہے
اگے بیماری بیدل ہو وچ حضرت نظر نہ آوے
[illegible] جد وچ گھر دے میں بیٹھی [illegible] آئی
[illegible] غصہ کر کے بولی

فتح دتی رب پاک نبی نوں پرت پچھاں نوں آئے
منزل اک تے ڈیرا کر کے حضرت نے فرمایا
صبح سویرے حکم جو دتا کیتی کل اسباب بندی
بعد فراغت کی ویکھاں جے گل حمایل نکائی
دیر لگی اوہ لبدا جچہ کالد گیا سب ڈیرا
میں وچ جنگل رہیا اکلی سارے کوچ کریندے
ہودج وچ معلوم نہ ہو واں بھار نہ ہو لیری
خالی دیکھ اٹھا کے بھجی ہیا ہتی جان اولی
بیجیجے پاک رسول کسے نوں خبر میری جد پاوے
صفوان جو بیٹا معطل بن زکوان کریندا اکھ دکھیا
سن صفوان تے پیچھے رہ کے تسے کہیا خبر لشکر دی
کوئی چیز رہی ہے یا دشمن آوے خبر شتاب دیویں
او صفوان رہا شتر والا جینوں اس بولایا
تیں پچھان شتابی کر کے منہ تے پردہ پایا
پکڑ مہار رواں ہویا جینوں اپر چڑھایا
نال دو لشکر اندر جینوں آ صفوان پہنچایا
ابن ابی تے ہور منافق بیٹھے جھگڑے رل کے
حضرت عائشہ دے حق اندر کرن لگے بد زبانی
شہر مدینے اندر میری ہو گئی گل ساری
رل مل اہل نفاقاں میرے بدی تہمت لائی
لطف عنایت شفقت والی نظر نہ ہرگز پاون
او بھی پیارے نظر نہ آوے الفت دی تاہی
لگی سخت بیماری جینوں چنگا جلدا جاوے
دو دن نال [illegible] آسی جو مسطح دی مائی
مسطح مرے خلاصی ہووے بولی غرلی بولی

ہن کہیا کیوں گالیں دیویں ایسی رسی نائیں
وچ لشکر دے شامل آہا اندر بدر لڑائی
ایسے ایہہ مہاجر ناسے بابے میرے دا بھائی
مسطح دی بولی اگوں سن اسے جان پڑ ردی
جو بجھ اس بہتان اٹھائے لگے سنگ اشرار ال
اک دن فجری پاک نبی نے سد یار پیارے
حضرت علی اسامہ نالے ہور بریرہ مائی
کہے بریرہ قسم اللہ دی سچ سچ بتاواں
چھوٹی عمرے بے خبر بالی آٹا چھڈ دل گوندی ہا
یعنی سادی بھولی بھالی ایہہ ہے اللہ والی
کہے اسامہ یا نبی اللہ بیوی عیب نکوئی
ہور اقوال صحاباں سندے جو انہاں فرمائے
اگے جا کے ذکر کریساں قول صحاباں والے
ایدھر اسامہ پاک نبی پھیر گھر تھیں باہر آئے
کون کوئی ہے میرے تائیں بدر کرن والا
جس نے اہل میرے دی نسبت ایہہ بہتان اٹھایا
اسدے کارن نال میرے اج کون کریگا یاری
سعد معاذ دا بیٹا اٹھیا عرض حضور گذاری
ایہہ ادھو دی قوم اوس تھیں گردن اس اڈاواں
پھر بھی حکم تساڈا حضرت سیساں اپر دھراں
اگوں سعد عبادہ سندا اولیا سنی پیارے
پھر اسید حضیر دا بیٹا حاضر ہو کر آیا
نال رہنا تھا نالے تدل سیوں سد ادہی چھیڑ دا رکی
اوس اتے خزرج اندر جھگڑا ہو یا بھارا
اس پاسے ایہہ حالت ہوئی حضرت نال پچھیے

جنگ بدر لڑائی اندر تیغ ماری سر کٹائیں
کیوں اول اللہ والا اس نوں آئی مسطح دی باتی
صدیق اکبر دا خالہ زادہ اس وچ لشکر رنگا کائی
شاید تینوں خبر نہیں جو کیتی اس نامردی
اسدی خبر سن دے کونوں جگر کھیٹن ابرا لیں
دسو کجھ معلوم تساں آکھن لگے سارے
حضرت عائشہ دے حق اندر بہت گلہ سنائی
جو ہیں بات اسد یوچہ ڈٹھی ساری آکھ سناں
سو جا وسے اودھر گھر آئی آکھ رکھ بہندے
دنیا دی اس خبر نکوئی ہے ایہہ نفسوں خالی
پاک منزہ ہر عیبوں بہشت حاصل ہوئی
اوہی لکھ دسیاں جو نکر وچ کتاباں آئے
اپنی جاگا او ہر جو نکر وچ تفسیر جو آئے
خطبہ پڑھیا لوکاں تائیں خوب طرح دہکائی
اج امداد کرے جو میری دیوس اجہ تھانے
لیجیا اہل البیت نبی نوں جس ایہہ ضرر پہنچایا
اس موذی دی گردن ماراں نال خدا دی یاری
میں ہاں حاضر ہو کارن سن اسے بدری بھاری
خزرج دی ہتھے قوموں جھگڑیں اسے نبی سچاوا
قتل اسدے لوچہ ہوندے تاں او مول نہ تیغ کریساں
سے کرنا کہنی تیرے ناکراچی ناری
توں کاذب توں کاذب سعد معاذ نے فرمایا
قتل کریساں موذی سارے نال خدا دی یاری
حضرت حبیب کرائی امثل گرد شور مگا را
اوس نے خزرج دا لا جھگڑا حضرت بندکر بیٹھے

حضرت عائشہ کہندی میریاں ہنجوں ہندیاں جاری
ہر دم روواں تے کرلاواں نیند نہ نیڑے آوے
گریہ زاری بے قراری ہنجوں پانی جاری
میں لکاری اوگنہاری عمراں دی دکھیاری
کنوں جاواں کوک سناواں پاس نظر نہ آوے
رو رو حال بے حال ہوئی میں دیہی ہویا رنگ پیلا
گذریا ایک مہیناں حضرت دن اٹھ جاون
نیڑے میرے مول نہ ہندے ناں کوئی سخن الاندے
اک دن پاس میرے آ بیٹھے والی دوہاں جہاناں
کلمہ پڑھ کے شہادت اول پھر مینوں فرماون
جیکر توں ہیں پاک گناہوں سچو سچ دساویں
جے کوئی ہوئی خطائی تینوں توبہ کر پاویں
جدوں رسول اللہ نے مینوں ایہ گل آکھ سنائی
اپنے باپ صدیق اکبر نوں عرض کراں درماندی
باپ میرے فرمایا اگوں میں ناہیں کجھ کہندا
پھر میں ماں اپنی نوں اگوں ایہہ عرض گذاری
ماں میری پھر آکھن لگی میں کی عرض گذاراں
جاں ماں باپ ہوئے چپ میرے میں ہوئی درماندی
لئے قرآن نہ پڑھیا سارا تھوڑا حاصل کیتا
یا حضرت جاں لوکاں کولوں سنی تساں گل میری
جیکر میں انکار کراں تاں باور مول نہ کرسو
جیکر میں اقرار کراں تاں اللہ واحد جانے
قسم خدا دی شان میری ہے جیویں صبر لیا ہے
قصہ جیہا جیکی پڑھ کر میں بطور مثال سنائے
بہتر ایہہ تے جاتے دلوں ایہہ غم ہزاراں

دن تے راتیں نیند نہ آوے روواں کر کر زاری
کجھڑ اسوں اندر وچہ وڑیا جگر اگلدا جاوے
دکھ سناوے سکے ناں آوے لگی درد کٹاری
ہویا آرام حرام سجن بن روساں عمراں ساری
بیزار ہویا غنچہ وانگر میرا ہن کھڑا ور دوں نڑاوے
خون وجودوں سڑیا میرا بدن ہویا شک تیلہ
میں دکھیاری دیول سرور نظر نہ ہرگز آون
کنڈ کنڈ تے چپ چپیتے پرے پرے رہندے
غم ہوئے اٹھ راہی آیا شاہنشاہ سلطاناں
تیری نسبت اسطرح دیاں گلاں لوک بناون
پاک کرے رب تینوں جیتوں ہرگز نہ شرماویں
بخشش منگ اللہ دے کولوں کرسی پاک خطاواں
اکھیں وچوں پانی سکا اوڑھی غم وچہ آئی
تسیں جواب سناویں ماں حضرت جیہیں شرماندی
لا نعم نا طاقت مینوں اڈے کجھ بیاں نہ ہندا
توں ہن دے جواب نبی نوں ہن ایہی ماں پیاری
کی معلوم تے کی کجھ آکھاں اگے شاہ ابراراں
چھوٹی عمر انول نہ آوے گل کراں شرماندی
ڈردی ڈردی عرض کراں میں سن نقص میرا بیتا
اس بیان میرے تقیں ہوسی کویں تسلی تیری
میری سچی بات تے بھی تسیں خیال نہ دھرسو
میں ہاں پاک گناہوں حضرت اسوچہ شک نہ آئی
یعقوب نبی جو باپ یوسف دی لفظ جویں فرمائی
واللہ المستعان اگوں آیت سب سنگائی
کویں برائت میری ہووی بیٹھی کر دا چاراں

پکا ایہہ خیال میرے دل اللہ ظاہر کریسی
جھوٹھ بہتان بنایا جنہاں پردہ انہاں ٹھ لیسی

حضرت پاک رسول اللہ نوں یا الہام ہو جاوی
یا کوئی خواب مبارک اللہ صاحب آپ دکھاوی

ایہہ خیال نہ دل وچ کوئی وحی اسمانوں آوے
میرے وچ معاملے اللہ ظاہر کلام سناوے

اجے حاضر مجلس سارے باہر گیا نہ کوئی
وحی آون دی پاک نبی تے ظاہر نشانی ہوئی

وحی وکیل اللہ دی طرفوں پاک نبی پر آیا
میری خاطر پاک نبی نوں آن قرآن سنایا

برأت میری ظاہر کیتی غم و نجائے سارے
بھی شرمندے کیتے جھوٹے آہے منافق بچارے

کرے تبسم پاک نبی پھر نال خوشی فرمایا
عائشہ تیری پاکی خاطر وحی پیغام لیایا

ماں میری فرماون لگی عائشہ جلدی ہوویں
پاک نبی دی خدمت اندر با تعظیم کھلوویں

میں بولی میں پاک اللہ دی حمد کہاں لکھ واری
پاک کیتا جے تہمت کولوں کر کے کرم ستاری

جنہیں میں عاجز دی خاطر ایڈی کرم کمائے
وحی وکیل لیاوے خبراں سرور نوں سمجھائے

دس آیتاں پھر پاک نبی نے پڑھ کر صاف سنایا
حق برأت میری اندر جو اللہ فرمایا

رب بیان برأت کیتی خبر قرآنوں آئی
منہ کالے شرمندے ہوئے تہمت جنہاں لائی

پاک نبی دل خوشیاں ہویاں غم اندوہ ونجائے
بینوں بھی رب خوشی دکھائی رحمت پھیری لائی

مثنوی

پس تو اے ناشستہ رو در چیستی
پر نزاع و با حسد تو کیستی

با دم شیراں تو بازی مے کنی
با ملائک ترک تازی مے کنی

مقولہ

تیراں سو گذشتہ ہوئے ہور زمانہ آیا
اجے منافق باز نہ آئے اوہا سبق پکایا

پاک کلام الٰہی اتے ہوں یقین نہ کر دے
تہمت تے بدنامی اندر قدم اگیرے دھر دے

پاک نبی نوں دے تکلیفاں ہوڈی نہ شرماون
رنج پہنچاون باز نہ آون زور زبان دلاون

پاک کلام الٰہی اندر آپ خدا فرمایا
سرور نوں دکھ دیویں ۱۰ اسے بینوں دکھ پہنچایا

والذین یؤذون اللہ و رسولہ دیکھو کلام ربانی
رب نبی نوں دکھ پہنچاون بشرے ثرا شیطانی

سدا انہاں پر لعنت ہوسی ایتھے دوزخ پاون
حرماں پاک نبی دیاں تے جہڑے تہمت لاون

اہل البیت رسول اللہ دے پہرہ تہمت لاندے
اوہ خود پاک نبی سرور نوں رنج عظیم پہنچاندے

رنج نبی نوں دیون والے ہیں منافق بچارے
ننگ ہوسن اوہ رب دیکھ الٰہی جاسن دوزخ سارے

چھوڑ اطاعت پاک نبی دی الٹی رستی جاون — سدھا رستہ چھوڑ منافق دوزخ طرف سدھاون
جیندی شان مبارک اندر آئی کلام ربانی — اسدے حق وچہ داد نا گھما آکھن بیہودہ شیطانی
قرآن حدیثوں منکر ہوئے گئے کوتی راہیں — خارج ہوئے ایماناں آخر سٹر سن دوزخ بھاہیں
امام الدین ہدایت باجوں کون قرآن منیندا — جتھے ایہہ حصہ انہاں جنہوں رب جہا واس دیندا
سن قرآن تے کرن مزاحاں ہو نگر حال ہووال — دین نبی نوں ٹھٹھے کردے لکھ لعنت مردوداں
چھوڑ امام الدین انہاں نوں کر دے ہدایت باری — لکھ خلاصہ مطلب جاندی نال خدا دی یاری
جس دن پاک رسول اللہ پر وحی پیغام لیایا — پاک کیتا رب عائشہ تائیں حضرت نے فرمایا
عیب لگاونوالے سارے ہوئے ایماناں خالی — حضرت عائشہ دا رب صاحب کیتا قدر جہ عالی
پہلے آیت ایہہ ہے جہڑی عائشہ دی حق آئی — منہ کالے شرمندہ ہوئے جنہاں تہمت لائی

مثنوی

ہمچو چنداں دشمن بازاں شدیم — لاجرم وا مانده و حیراں شدیم
میکنیم از نجاست جہل و عما — قصد آزار عزیزان خدا
با سلیماں خو کنی اے خفاش رد — تاکہ در ظلمت بمانی تا ابد

قولہٗ تعالیٰ ان الذین جاؤا بالافک عصبۃ منکم لا تحسبوہ شرا لکم بل ھو خیر لکم لکل امرئ منہم ما اکتسب من الاثم والذی تولی کبرہ منہم لہ عذاب عظیم ۝ ترجمہ :- بے شک جن لوگوں نے یہ طوفان باندھا یعنی ام المومنین عائشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا پر اتہام کیا ایک جماعت ہے یعنی اتہام کرنے والی جن میں سے مسطح و حسان و حمنہ وغیرہ ہیں۔ یہ خیال کرو تم اے نبی کریم والے عائشہ والے ابوبکر و ام رومان و صفوان کہ یہ تہمت تمہارے حق میں شر ہے بلکہ یہ خیر ہے تمہارے لئے ہر آدمی کے لئے وہ ہے جو کمایا گناہ سے اور جو اس کے بری بات کا باعث ہوا اس کے لئے بڑا عذاب ہے۔

بے شک ہے جماعت جنہے ایہہ طوفان اڈایا — تہمت دے وچ عائشہ بی بی تائیں سخت ستایا
شک گمان نہ کریو حضرت جو انہاں تہمت لائی — بلکہ حق تساڈے اندر ہے ایہہ بہت بھلائی
نازل ہوئی کلام ربانی وحی وکیل لیایا — ناحق کما کجھ کیتونیں رب صاحب فرمایا
ہر کسے کارن ہنساں گولوں کیتی جنہاں برائی — سخت عذاب تے نار دوزخ دی سر انہاں دے آئی
سب تھیں پہلے جنہے ایہہ برائی سر تے چائی — ابن ابی جان منافق خبر حدیثوں آئی

بھارا حصہ جس نے لیا انہاں کونوں یارو — سخت سزا ایہیں اسنوں ہوسن اس برائی یارو

خاص صدیقہ دے حق اندر ہے ایہہ آیت آئی — تخصیص قرآنی جائیے جس تھیں شک نہ آنے کائی

لولا اذ سمعتموہ ظن المؤمنون والمؤمنٰت بانفسہم خیرا وقالوا ھذا افک مبین۔ ترجمہ۔ جب یہ تہمت سنی ہو مومنین و مومنات نے آپس میں اچھا خیال کیوں نہ کیا کہ کھلا کھلا افترا ہے ۱۲

رب خطاب کرے ہر کسی نوں جو کوئی مومن بھائی — مرد ہووے یا عورت ہووے خبر قرآنوں آئی

جاں ایہہ تہمت سنی تساں نہ کیوں نہ آکھ سنایا — بہتے دیناں نے رل مل اینویں جھوٹھ طوفان اٹھایا

لازم ہے ہر مومن تائیں جاں کوئی سنے برائی — بلا دلیلوں کافی اسنوں کرے قبول نہ کائی

بلکہ مسلم بھائی تائیں پاک گناہوں جانے — سنی سنائی گلاں پچھے لائی نہ عیب دہکانے

جے یک مومن دوجے مومن وچ نسبت کرے برائی — کسے دی طرف گمان بدی دا کرے تیں میری بھائی

جیکر تینوں طاقت ہووے کر تادیب چنگیری — دوہاں دے حق چنگی ہووے سنی نصیحت میری

جیکر طاقت ناہیں تینوں جیبھ بھلی ولدارا — وادھا گھاٹا آکھیں ناہیں بھار نجاویں بھارا

جیکر سخت ضرورت ہووے تینوں آکھ سنائیں — جس الزام خفیفہ ہووے اسدی طرفاں جائیں

پھر بھی خوف خدا دا کر کے استغفار پکاریں — ہر دم رکھیں خوف الہ دا او جا دم نماریں

جو کجھ وچ کتاباں آیا تینوں آکھ سناواں — نالے اصل عبارت عربی تینوں لکھ دکھاواں

من ابتلی ببلیتین فلیختر اھونہما

دوں بلائیں اندر جیکر پھاسے سمجھے کوئی بھائی — کرے قبول آسان دوہاں چوں جیہڑی ہووے اس نائی

بھاری مرض لگی دو وچہ جگ دی ہر نوں عیب لگاون — کجھ خیال قرآن نہ کردے نا رب تھیں ڈراون

جاں تک چار گواہ نہ گذرن تہمت مول نہ لاؤ — حد شرع دی تھیں ناہیں دوزخ مول نہ جاؤ

دیکھو طرف کلام الٰہی کیونکر رب فرمایا — جھوٹھی تہمت دیون والے تائیں ایہہ سمجھایا

لولا جاؤ علیہ باربعۃ شہداء فاذ لم یاتوا بالشہداء فاولئک عند اللہ ھم الکٰذبون۔ ترجمہ۔ کیوں نہ اس بیان پہ چار گواہ لائے پھر جب چار گواہ نہ لا سکے تو وہ لوگ اللہ کے نزدیک جھوٹے ہیں۔

کیوں نہ اپنے دعوے اتے چار گواہ لیاون — تا جو اپنے دعوے تائیں سچا کر دکھلاون

جاں دو یا تر گواہ نہ آئن ایویں تہمت لائی — اللہ دے نزدیک او جھوٹے سمجھ حقیقت بھائی

ولولا فضل اللہ علیکم ورحمتہ فی الدنیا والاخرۃ لمسکم فی ما افضتم فیہ عذاب عظیم ۔ ترجمہ ۔ اور اگر نہ ہوتا فضل اللہ کا تم پر اور رحمت اس کی دنیا اور آخرت میں البتہ پکڑ لیتا تم کو اس شہرت دینے میں عذاب بڑا ۔

جیکر فضل نہ ہوندا رب دا او پر تساڈے بھائی ۔ نا لے جو کجھ رحمت اسدی آوسے نال صفائی
دنیا ہور عقبیٰ اندر جے او فضل نہ کردا ۔ اس تہمت دے بدلے دیندا سخت عذاب تہاڈا
کردا رحم تے فضل ہمیشہ عیب کجے بدکاراں ۔ عیب چھپاوے پردے پاوے بدکاراں اشراراں
کی کجھ ظلم کماۓ انہاں جنہاں تہمت لائی ۔ پھر بھی کرے ستاری انہاں واہ وا فضل الٰہی

اذ تلقونہ بالسنتکم وتقولون بافواھکم مالیس لکم بہ علم وتحسبونہ ھینا وھو عند اللہ عظیم ۔ ترجمہ ۔ جب تم اپنی زبان سے نکالتے تھے اور منہ سے وہ بات کہتے تھے جس کا تم کو علم نہیں اور اسے آسان جانتے تھے حالانکہ اللہ کے نزدیک یہ افترا بہت بڑا گناہ ہے

جاں تسیں گل زبانوں کڈھو یا منہ نال الاؤ ۔ جیدا علم نہ ہووے تساں اس آسان بناؤ
او نزدیک خدا دے ڈاڈھا بھارا غیب بھانی ۔ جینوں تسیں گمان کرو جو ہے ایہہ بہت آسانی
خوف خدا رکھیں ڈریو سر دم سمجھ زبان نکالو ۔ بے جا کلمہ کڈھو ناہیں ہوش ہواس سنبھالو
ایہہ منہ تینوں دوزخ اندر الٹا داخل کرسی ۔ ایہہ زبان زیان کرے جاں وچ جہنم کھڑسی

مثنوی

بہر ایں گفتند اکابر در جہاں ۔ راحتہ الانسان فی حفظ اللساں
اے دہاں تو خود دہانہ دوزخی ۔ اے جہاں دو برمثال برزخی
اے زباں تو گنج بے پایاں تولی ۔ اے زباں تو رنج بے درماں توئی

ولولا اذ سمعتموہ قلتم ما یکون لنا ان نتکلم بھذا سبحٰنک ھذا بہتان عظیم
اور کیوں نہ جب سنا تم نے اسے کہا تم نے نہیں لایق ہم کو یہ کہ کلام کریں ساتھ اسکے پاک ہے تو یہ بہتان بڑا ہے

کیوں نہیں جاں سنیاں تساں اگوں ایہہ بتایا ۔ لایق نہیں اساں نوں آکھن جو انہاں جھوٹھ بنایا
پاک ہے ذات خداوندوالی ہے ایہہ تہمت بھاری ۔ جہڑی ہو سنہوں نکالی انہاں ایہہ جھوٹھی گل ساری
اور پاک ہے اس گل تھیں جو حرم نبی دیتا ئیں ۔ تہمت دیون والیاں تائیں دیوی نہیں سزائیں
ابو ایوب انصاری لوں جاں بوکاں گل سنائی ۔ سبحانک آکھ سنایا نال تعجب بھائی
گویا اوس ابو ایوب انصاری اللہ نے فرمائی ۔ تائید انہاں دی اندر حال انہیں ایہہ آیت آئی

يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُوْدُوْا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۝ وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ
الْاٰيٰتِ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۝ ترجمہ۔ اللہ تعالےٰ تم کو نصیحت کرتا ہے کہ مثل اسکے
کہ اوپر بہتان میں پھر کبھی آلودہ نہو اگر تم ایمان والے ہو اور بیان کرتا ہے تمہارے لئے
اپنی آیتیں اور اللہ جانتا ہے حکمت والا ہے

رب نصیحت رب تسانوں کرتا تاکید تنہا و — پھیر نہ ایسی تہمت لانی خوب طرح سمجھا وے
مثل اسدی پھر کدی نہ آکھو رب کولو شرماو — جیکر ہو تسیں مومن پکے تہمت جھوٹھ نہ لاو
نالے ہور تساڈے لئے اللہ آیتاں ظاہر کردا — نالے اللہ حکمت والا جانی جو کجھ بھیت اندر دا

اِنَّ الَّذِيْنَ يُحِبُّوْنَ اَنْ تَشِيْعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ
اَلِيْمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۝ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۝ ترجمہ۔ جو
لوگ پسند کرتے ہیں کہ ایمان والوں میں بیحیائی کی باتیں شایع ہوں ان کے لئے دردناک
عذاب ہے دنیا میں اور آخرت میں اور اللہ جانتا ہے اور تم نہیں جانتے۔

جہڑے کرن پسند برائی بالے بے حیائی — اہل ایماناں دے وچہ ہووے جاری ہر ہر جائی
انہاں کارن رنگ برنگی ہوسی عذاب سزائی — دنیا ہور قیامت اندر باجھوں حد شماراں
اللہ نوں ہے معلوم سب کجھ تساں خبر نکائی — دنیا وچہ کماو جو کجھ نیکی یا بریائی
اس آیت تفسیر معلوم ہووے جنہوں جدوں لگاون — اسدے سروں عذاب نہ ٹلدا الٹو ٹیے مار سکاون
فی الدنیا والآخرہ والی لفظوں ایہہ سمجھیوے — دنیا وی حد مارن کوں بدلہ حشر نہ تھیوے
بیشک ایہہ کفارہ ہوندا حشر ہوندا چھٹکارا — حرف آخر دی حاجت کی ہے سن ہیر دلدارا
دوہیں جہان ہووسے وگندہ جہڑا تہمت لاو — اتھے حد شرع نہ لاوے تھے دوزخ غوطی کھاوے

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ وَاَنَّ اللّٰهَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ۝ ترجمہ۔ اور اگر
اللہ کا فضل اور اس کی رحمت تم پر نہوتی (تو اس گناہ کے وبال میں مبتلا ہوتے) اور بیشک
اللہ شفیق رحیم ہے

جیکر فضل تے رحمت ربدی پر تساں نہوندی — بدلے اس گناہ دے بیدی سختی نازل ہوندی
بیشک اللہ شفقت والا مہر کماون والا — عیب تیرے تے پردہ پاوے کرو نہیں ہو کالا

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۝ وَمَنْ يَّتَّبِعْ خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ
فَاِنَّهٗ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ۝ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِّنْ

أَحَدٍ وَّلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۔ ترجمہ: اے ایمان والو شیطان کے قدم بقدم نہ چلو اور جو شیطان کی پیروی کرتا ہے۔ تو وہ بے حیائی اور گناہ کا حکم رکھتا ہے اور فضل اللہ کا اور رحمت اس کی تم پر نہ ہوتی تو نہ پاک کرتا کسی ایک کو مگر اللہ جسے چاہتا ہے پاک کرتا اور اللہ سنتا ہے اور جانتا ہے

اے او نیک خدا دے بندے جو ایمان لیایا ۔ شیطان تیرے مول نہ جاویں رب تینوں سمجھایا
جو کوئی اس دے پچھے چلدا اسنوں امر کریندا ۔ برائی بدکاری اندر اسنوں جا سٹیندا
جیکر فضل تے رحمت بدی شامل حال نہ ہوندی ۔ پاک نہ ہوندا ہرگز کوئی شامت بدی لیوندی
اسے پر جسنوں چاہے مولا اسنوں پاک کریندا ۔ تو بہ دی توفیق الٰہی جس چاہے نصیب کریندا
اللہ سندا ہے سب گلاں نالے بہتاں جانی ۔ سننے والا جانن والا سمجھے راز نہانی

وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُّؤْتُوْٓا أُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَالْمُهٰجِرِيْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلْيَعْفُوْا وَلْيَصْفَحُوْا ط أَلَا تُحِبُّوْنَ أَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۔ ترجمہ: اے اہل فضل و وسعت والے یہ قسم نہ کھائیں کہ اقارب اور مساکین اور مہاجرین فی سبیل اللہ کو نہ دینگے سزاوار یہ ہے کہ درگذر کریں کیا وہ نہیں چاہتے کہ اللہ ان خطائیں بخشے اور اللہ غفور رحیم ہے

صاحب فضل تے وسعت والے تائیں جائز ناہیں ۔ ایہہ سوگند جو کھاوے آکھے دیساں نہیں کدائیں
قریبی تے مسکین مہاجر راہ اللہ جو جاون ۔ اس کتیں کچھ دیاں نہ انہاں تا جو بیٹھے کھاون
بہتر گوا ایں تائیں لائق گذرن کرن معافی ۔ توڑے ظلموں کرن تعدی نالے بے انصافی
کیا نہیں چاہندے رب انہاں دیاں بخشے کل خطایاں ۔ اللہ بخشن والا کردا رحمت تے بھلیایاں
جاں بہتان لگایا لوکاں حضرت عائشہ تائیں ۔ مسطح بھی وچہ شامل ہو کے کیتیاں کج ادائیں
مسطح خالہ زادہ آہا ابو بکر دا بھائی ۔ حضرت مائی عائشہ تائیں اس بھی تہمت لائی
خرچ خوراک تمامی اسدا ابو بکر سی دیندا ۔ اسدے حال شکستہ اتے رحمت بہت کریندا
بر نسبت حضرت عائشہ سندی جاں رب فرمائی ۔ اسو یلے پھر ابو بکر نے ایہہ سوگند اٹھائی
مسطح نوں ہیں اس تقصیرے ہرگز خرچ نہ دیساں ۔ اسدا خرچ خوراک تمامی ہیں ہن بند کریساں
تیں رب سفارش اسدی کرنا کیتہ بتایا ۔ صدیق اکبر نوں نال فضل دے دیکھے تساں بلایا
گوارا لائق ناہیں ایسی قسم اٹھاون ۔ بلکہ معاف کرن تے گذرن قرب حضوری چاون

ایہہ قربی تیرا نا ہے مسکین سچا را
نہیں پند تساں نوں جے میں بخشاں جرم تمامی
ترندی وچہ حدیث لیا یا جہاں ایہہ آیت آئی
لے پیر سے سب ہیں تاں ادنی ایہہ گل جنت پیاری
پہلا جہ معمول میرا ہے کراں ہمیشہ جاری
الو الفضل تھیں معلم ہووے مدح خدا فرمائی
اس آیت تھیں ثابت ہوئی اکبر دی وڈیائی
بود چنداں کرامت و فضلش
صورت و سیرتش ہمہ جاں بود
روز شب سال ماہ در ہمہ کار

حضرت راہ اللہ وچہ کیتی صرف دتیاں اسبارا
نام غفور رحیم میرا ہے میری ذات گرامی
ابو بکر نے پھیر دو باری ایہہ سوگند اٹھائی
بخشش کریں اساڈے اتے تیری ذات نیاری
مسطح نوں میں دیندا رہساں خرچہ واں نال کداری
ابو بکر نوں فضیلت سب دی وڈیائی
صاحب فضل ابو بکر ہے کہے حکیم ثنائی
کہ اولو الفضل خواند ذوالفضلش
زاں زخشم عوام پنہاں بود
ثانی اثنین اذ ہما فی الغار

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنٰتِ الْغٰفِلٰتِ الْمُؤْمِنٰتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝ ترجمہ بیشک جنہوں نے تہمت لگائی عصمت والی بھولی بھالی مومنہ عورتوں کو دور رکھے گئے رحمت سے دنیا میں بوجہ رد شہادت و الحاق کذب وفسق کے اور آخرت میں ان کے لئے عذاب بڑا ہے یعنے جہنم۔

بیشک جنہاں تہمت لائی عصمت والیاں تائیں
اوہ رحمت تھیں دور کیتے جاون دنیا اندر بھائی
کاذب فاسق جگہ سے اندر اسدا نام سدیو
آخر وچہ عذاب جو ہووے ان نہاں حد نہ کائی
کیسے وقت جو عائشہ دے گھر میں جا وڑیا
مدح مبارک عائشہ سندی کردا سی ایہہ بھائی

اک دن جو مومنہ بیبیاں عیب جنہاں توں چھپے
حد شر لعنت و شہادت بھی رد سوائی
ہوئی ہمیشہ رد شہادت کہندی تیجی تھیو
دوزخ اندر پوچھ لین سزائیں رنگ برنگی بھائی
حسان شاعر نے مدح اندر شعر عجائب
پڑھدا شعر تصدق ہووے جان فدائی

شعر

حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيبَةٍ
صدیقہ صاحب فہم و وقار ہیں کہ انپر کسی تہمت نہیں لگائی گئی

وَتُصْبِحُ غَرْثٰى مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ
خود صبح کرتی ہیں گرسنہ گوشت سے پاکدامن عورتوں کی

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ ترجمہ یعنے ان افترا کرنے والوں پر اس دن عذاب ہوگا جب ان کے گناہوں پر ان کی زبانیں جن سے

باتیں کی تھیں ان کے ہاتھ جن سے اشارے کئے یا لکھا یا کوئی مدد لی ان کے پاؤں جو ایسے راہ میں گئے تھے ان کے اعمال پر گواہی دینگے ۱۲

جسدن دین گواہی آپے دینا ہتھ پیر کاراں
جھوٹی تہمت لاکر جنہاں کیتے جرم ہزاراں

یعنی ہتھ تے پیر انہاں دے جیہڑے بیار
برابر سے اگے دین گواہی کھول حقیقت ساری

دینا دلوہیہ آکر انہاں جو کجھ عمل کماسے
ننگے وڈے ظاہر کرسن اپنے ہور پرائے

آپ گناہ کرن یا کوئی غیراں تہمت لاون
اسدن ہتھ تے پیر انہاں دے سب احوال سناون

جدوں گواہی ملے انہاں تے ہتھاں پیراں اسدی
اسدن حق انہاں دے اندر ہوسی ڈاڈھی گندی

بدلہ پورا حالاں والا اسدن نظری آسی
چھپیا لکیا عیب جو تیرا سب ظاہر ہو جاسی

پھر توں جان لیویں گا اوتھے سچ کہیا ربانی
ہتھ پیر پاسے سچے آہے کھلی حقیقت ساری

ایہہ ہے ذکر قیامت دا جاں منہ پر مہر لگاون
ہتھ تے پیر گواہی دیون سارا حال سناون

جونکہ مولوی رومی صاحب کہیا ہے یک جائی
آکھن تے ہتھوں لکو سناواں جیہیں عبارت آئی

مثنوی

روز محشر ہر نہاں پیدا شود
ہم ز خود ہر مجرم رسوا شود

دست و پا بدہد گواہی با بیاں
بر فساد او بہ پیش مستعاں

دست گوید من چنیں دزدیدہ ام
لب بگوید من چنیں بوسیدہ ام

پاہمی گوید کہ من رفتم بجا
فرج گوید من چنیں کردم زنا

ابن کثیر اندر ہے آیا حضرت نے فرمایا
بہت بری ہے سنت عیب جنہاں تھیں ہوگ عذاب سوایا

ہر ہک بار دوں دوزخ اندر سخت سزائیں پاون
ہک ہک بدلے اسی اسی ہاڑے سو سو غوطہ کھاون

انہاں وچوں قذف ایہی جو ناحق تہمت لاون
جسدے بدلے دوزخ اندر [illegible] گدی جاون

پاک نبی سرور نے کہیا سن توں اے میرے بھائی
یاد کراسنوں جھوٹی ہوٹھی جستے تہمت لائی

سو برس دی نیکی اسدی ضائع رب کریندا
نالے اسدے بدلے اسنوں دوزخ غوطے دیندا

ترمذی اندر ذکر لیایا جاں ایہہ آیتاں آیاں
منبر اتے چڑھ کے حضرت آیتاں سب سنایاں

مسطح ہور حسان تنائیں پھر حضرت حد لگائی
یعنی ابن ابی نوں بھی آکھن میرے بھائی

مسطح ہور حسان دونویں بھی اس مجلس وچ آہے
تہمت کولوں حضنہ یا پائے کولے راہے

جنگ بدر بھی حاضر آہے لڑدے نال کفاراں
حضرت پاک نبی دی خدمت کردی باجھ شماراں

بدرے تائیں وعدہ اللہ جنت دا فرمایا
پچھلی آیت دے وچ آیا فاذقت دا ہم یاری
ایہہ دونویں اس آیت اندر داخل ہیں پایا ہیں
ایہہ اس اندر داخل ناہیں سن میں آکھ سناواں
کیوں جو فعل کبیرے بدرے ایہہ ضروری نائیں
پس عداوت ہور انکار دو قسمیں واجب کیتا
لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ سن ہیر و لجانی
جو کوئی وچ ہو گئے اندر آ کے بیٹھے بدکاری
انہاں دونہاں وچ ہو گئے اندر آ کے جرم کمایا
مسطح دے حق اندر اللہ صاحب نے فرمایا
صدیق اکبر نوں کرے سفارش آپ اللہ تعالی
اللہ بخشش والا نالے مہر کماون والا
مائی عائشہ فرمایا جو کوئی کرے احسان الا دے
بدلہ پاک نبی والے اینہا جو کفاراں کردا
اس کارن ایہہ پاک گناہوں تھی تو منظوری

تے فاذقت تائیں وچ شرح اندر دائم حکم سنایا
اسے روشن یاد جتنا انہاں ہر وچ ہو وے دیہ خواری
آیہ مکیم اینہانے کارن صاحب جواز نائیں
چونکر وچہ خطاء ہے آیا واضح کر سمجھا داں
ہر فاعل پر کامل اکمل دائم ہون سزائیں
اوہ ناری ملعون جہڑے سن یقین میں اینہا
نیفت تے ہو تو تشریع فعل ہے الثانی
توبہ تقیین بخشیں اموسے آکے کرم ستاری
توبہ کولوں ای خلاصی کریم اللہ فرمایا
والمہاجرین فی سبیل اللہ جو توجہ مصحف آیا
کرو معاف خطائی نالے رکھو وظیفہ جاری
تو بھی رحم کماویں اسپر دیکھ غریبی حالہ
اسے بر آکینا و صحدوں وچ بخاری آوے
رحمت اسباب تمامی اینا بیش نبی دے دیوے
ہووے ایہہ بہشتی دونویں بدرے خاص حضوری

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ

ترجمہ ناپاک عورتیں ناپاک مردوں کے واسطے ناپاک مرد ناپاک عورتوں کے واسطے پاک عورتوں پاک مردوں کے واسطے پاک مرد واسطے پاک عورتوں کے ١٢ - ہندی

پلیت زناں اوصاف جنہاں دے ناپاکاں تائیں
بیبیاں پاک اوصاف جنہاں دے پاکاں آیاں
پلیت پلیتاں دے سنگ سدا خبیث گنہگارا

پلیت مرد پلیتن جہیاں زناں تائیں
پاک مرد ہین بیبیاں کارن جنہاں پاک کمایاں
پاک دے سنگ پاکاں لوکاں توں گندے چہکارے

أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ترجمہ

وہ پاک ہیں اس سے جو وہ کہتے ہیں ان کے لئے بخشش ہے اور رزق ہے یعنی بہشت

ایہہ تو اسے پاک گناہوں دی کیتے بدالی
انہاں کارن کھولے اللہ بخشش دے دروازے

اس گلوں جو انہاں آکھے رہے انہاں تائیں
رنگ برنگی ہان ہمیشہ رزق انہاں نوں نا ہسے

جنت اندر موجاں مانن بخشش ہندی ہوئی
اولئک کولوں لیں مراداں حضرت نبی سہارا
بھی حضرت عائشہ حرم نبی تھیں رب مدد فرمایا
اس تہمت دا غم لگا سی پاک نبی سرور نوں
اللہ پاک دتی خوش خبری غم ہویا اٹھ راہی
جھگڑا ہر مائی حضرت عائشہ کولوں فرمایاں
حضرت پاک رسول اللہ نوں نیند اندر بھائی
گودی میری وچہ سرور عالم اصل ہوئی حضوری
شرف فنا اس گھر میرے نوں اندر دنیا ساری
نہ یار نگاہ سے اہل دلاں تے رحمت نازل ہووے
ہکس لحاف اندر میں ہوواں پاک نبی سنگت بھائی
ایہہ وڈیائی دوجی بیبی کسے نہ حاصل ہوئی
بیہدہ میری اسماناں تھیں رب نازل فرمائی
حضرت پاک رسول اللہ نے سدی یار گرامی
دوجے یار دا رونق اعظم نے ایہہ گل آکھ سنائی
سن مطہر آئیں تیرے بہر رب توں حمل نہ تھیا تو
ایہہ برداشت کردا ہووے اگر محافظ تیرا
کد ایہہ کرسے گوارا ہووے تیری حرم پیاری
ایہہ گل رب اپنا یار دا ویکھے نجاست بھاری
جھوٹھی گل تمامی حضرت اسو ایہہ وچ نہ رائی
اس تقریر تھیں خوش کر دیندا ذی النورین پیارا
ایہہ سب جھوٹھ بنایا لوکاں بدکردار شریراں
سایہ تیرا نظر نہ آوے قدم زمین ہیان پاویں
مت کوئی پیر دھر اس اتے ہووے دی بے ادبی بھاری
سایہ سب پوشیدہ کیتا مت کوئی قدم ٹکادے

تہمت دیون والیاں لعنت انہاں رنج نگوئی
بھی صفوان مراد لیا وان ہور صدیق پیارا
لعنت فعل برے تھیں ہوئے انہاں اکھیا یا
صفوان انہاں تاں حضرت عائشہ تائیں کہی صدیق اکبر پیارا
جنت دی خوشخبری دیکے کیتی رنج تباہی
وچہ عالم لیا تائیں سندی آکھ سنایا
میری خود تصویر لیا کر جبرائیل دکھائی
بھی مدفون ہوئے گھر میرے کہ مینوں منظوری
ہر خالق تھیں خالق اسنوں کیتا بے باری
بخشش جاون جرم اسدے جو اتھے آن کھلوے
جبرائیل لیا وے خبراں مینوں ایہہ وڈیائی
مینوں ہی رب حاصل کیتی بخشش اسدی ہوئی
وعدہ رزق کریم بہشتوں کیتا رب عطائی
اس تہمت دی اشنعتا مینوں دیو اٹھ تمامی
غلط ایہی ایہہ تہمت جیہڑی لوکاں جگ اڈائی
مکھی بیراں پلیتاں والی تیرے پیر تے آوے
اذیت تیرا اس مکھی نوں بار کریندا اوہیر
ایہہ وکھری نجاست مینوں خبر دیوے باری
کیفر مینوں ایہہ سب خبر دیوے کھول حقیقت ساری
بدکاراں اشراراں ایہہ سب جھوٹھی تہمت لائی
رائی ہیں تکندہ حضرت جھوٹھ ایہی ایہہ پیارا
ذرہ تخوف خدا دا انہاں سید بنیاں بے پیر
کوئی نشان نہ نظری آوے جیہڑے ظرفاں آون
اس تہامت وچہ پڑی جاوی عاصی خلقت ساری
مت کوئی کر کے ذرا بے ادبی تیری رب غیرت آوے

تنی گل نہ رب نوں بھاوے غیر نشاں اندر آوے
حرم تیرا توں جیہ ویکھ ملامت کیویں نہ ختم سناوے
اس تھیں صاف معلوم ہووے جو لوکاں جھوٹھ بنایا
ابن ابی تے ہور انہاں جھوٹھ طوفان اڈایا
بعد اس دے پھر جبرائیل صفدر کر تقریر سنائی
اس قصے وچہ ہینوں حضرت سچ نہ سدارائی
بخش ہوئی تھائیں مبارک جلد فرشتہ آیا
جبرائیل لیایا خبراں حکم اللہ فرمایا
جتنی پاک کرائی تا فرقدم مبارک پایا
ایسے بھاری واقعہ کا دن کیوں جبرائیل نہ آیا
جیکر ذرہ نجاست ہوندی اندر حرم پیارے
جبرائیل سنیہ اخبراں کرکے خوب نشارے
ایہہ سب جھوٹھ اڈایا لوکاں سچ نہیں وچ ذرہ
ایہہ منافق جھوٹھ کٹی سے جانو بات نہ فقرہ
الوالو تے زینب مائی کرن بیان صفائی
حضرت عائشہ پاک گناہوں اسو چہ عیب نکائی
اول تھیں تا وقتوں توڑی جو کجھ آئیاں آیاں
پاک مطہر ثابت ہویاں اس تھیں سبہ تاں پایاں
حضرت عائشہ ہور تمامی حرم نبی سرور دے
پاک دامن تے جنت داخل اہل نبی دے گھر دے
جنت اندر داخل ہووان رب وعدہ فرمایا
رزق کریم بشارت تکی وچہ قرآن لیایا
پھر بھی جو کوئی شک لیاوے منکر ہویا قرآنوں
دوزخ اندر ڈیرا اس دا خالی گیا ایمانوں
اجکل بعضے جاہل ہندے ذرہ خوف کریندے
حرماں پاک نبی دیاں اتے لکی عیب دھرینے
پاک کلام ربانی کولوں منکر ہوئی موکالے
رب نبی تھیں شرم نکر دے بکڑ سے سندے چالے
دوزخ دے پھر کار سکانہ جس دن داخل ہوسن
اس دن ہتھ افسوس ملیسن رتوں بھر بھر روسن
بھا ایہہ دیا نتیجہ تاسی نیر ہوسن تے جاری
جس لیسی ایہہ منہ انہاں دے دوزخ نی بھڑکاری

وسقو ایہہ

ویلا وقت وہاندا جاندا توبہ دے ورادیں
کر توبہ تے منت زاری رب نوں یار مناویں
گریہ زاری بے قراری کر منت لکھ واری
رنج مصیبت ویکھ تیری پھر نبی کریسی یاری
کریں اطاعت پاک نبی دی تداں خلاصی پاویں
سراج حکم تے منے او تھے حشر اندر پچھتاویں
اج ایہہ پاک کلام ربانی تینوں بھول نہ بھاوے
نبی حدیث نبی سرور تھیں تینوں لذت ناوے
غفلت والے پردے تیرے کناں اندر آئی
کریں قبول نصیحت ناہیں سو کوئی پند سنائی
اللہ اکبریں مزاخاں تا مے وڈے تھے چیرا دیں
صاف انکار ہویا اس کولوں پاک کلام ہٹاویں
خبر ہوگی جس دن تینوں دوزخ طرف لیجاون
رنگ برنگی تینوں او تھے سخت عذاب پہنچاون
او تھے زاری کر کر کسیں پھیر نہ پایا بھاواں
کرلے عبادت صالح ہو کر ایہہ بخرم کماواں

لوآن اُنا گنہگار سارے مجرم کر کر زاری
آکھن دنیا اندر جاواں دے مہلت اِک واری

فنشہدون تیں المومنین نہ خاص حکم بن آون داں
تیرے حکم قبولاں سارے ذرہ نہ عذر لیاواں

اسو یلے کجھ مہلت تینوں ملسی نہیں بیچارے
تکے وڈے کیتے زنا ہر ہوسن تیرے اوگن سارے

بہیوں بھجن تے خویش قبیلے کرسن سب بیزاری
یوم یفر المرء جو تک کہیا ہے رب باری

پاک رسول اللہ دین واقف بھیتے واقف نیئے نکولی
جینوں مہر محمدی لگی اس خلاصی ہوئی

تون نت پاک رسول اللہ تینیں ہر یہ ہی جاویں
اسو یلے کجھ پاک نبی نوں کنڑ اکھ دکھاویں

اج اطاعت پاک نبی دی کر تے ذات بچانوں
تاں اسو یلے خلاصی ہر عیبوں نقصانوں

اما الذین کریں جنہد صد صدقے پاک نبی ہر زانوں
گھول گھماویں صدقے جاویں ہوئیں خیر بشیر تونوں

گھول گھماں نبی تون جنہدی یاویں قرب حضوری
خوشی نبی وچہ واصل ہوویں نکلی وچہ مجوری

پچھلیاں آیتاں اندر جو کجھ رب صاحب فرمایا
تہمت دیون والیاں تائیں سخت وعید سنایا

زانی تے بدکاری جو کجھ کرن قباحت بھاری
بدلہ ہوسن انہاں دی دسی ہے رب باری

اس پچھیں بعد عنایت ازلی کری توجہ بھائی
اہل اسلاماں لوکاں تائیں ایہہ تعلیم بتائی

شبہ والے تے فاسق فاجر تا آون ناہیں
تا جو کرن فساد نکوئی دیوے رب پناہیں

اہل اسلاماں کرے مخاطب یعنی تاں سمجھائے
گھر کسے کوئی داخل ہووے وا خبر سناوے

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ ترجمہ:- اے ایمان والو داخل نہ ہو تم کسی کے گھر میں سوا اپنے گھر کے جب تک اذن نہ لو اور سلام علیک نہ کہو رہنے والوں کے یہ تمہارے لیے بہتر ہے شاید تم نصیحت پکڑو

اہل ایماناں یاد رکھو ایہہ کرے نصیحت باری
گھر کسے وچہ ہو نہ داخل ہووے نکوئی خواری

جاں تک اذن نہ ملے تساں یا خود سلام الاؤ
بہتر ایہہ تساڈے کارن اندر مول نہ جاؤ

شاید تسیں نصیحت پکڑو لستے عمل کماؤ
باجھ اجازت گھر کسے دے ہرگز قدم نہ پاؤ

کتے لشکاراں کر دی ترضاں ہیٹھ نبی سرور دے
مرد بیگانے گھر اساڈے بن پچھے آ وڑدے

ننگی کتنی بیٹھی ہوندی بیخبری وچہ گھر دے
مرد بیگانے داخل ہوندے شرم نہیں کجھ کردے

ننگی حالت اندر ساڈوں دیکھن مرد پرائے
ڈاڈھا غم لگے ایہہ ساڈی بیشک ڈُبدی جائے

اس دے حق اندر رب ندا ایہہ آیت آئی
باجھوں اذن نہ داخل ہووے ہووے رسوائی

ایسے کارن حکم ہویا ہے جو کوئی گھر جاوے — کرے آواز یا کھنگے یا پیر واڈ دھا قدم ٹکاوے
تا جو بدن تمامی اپنا ستر کجے نال ہوشیاری — ستر عورت کرے شتابی ایہو نصیحت بھاری

فَاِنْ لَّمْ تَجِدُوْا فِيْهَآ اَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوْهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَاِنْ قِيْلَ لَكُمُ ارْجِعُوْا فَارْجِعُوْا هُوَ اَزْكٰى لَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ عَلِيْمٌ ترجمہ۔ اگر نہ پاؤ گھروں میں کسی کو تو نہ داخل ہو گھر میں یہاں تک کہ اجازت دی جائے تم کو اور کہا جائے تم کو پھر جاؤ۔ یہ پھرنا پاکیزہ تر ہے تمہارے لئے اور اللہ جانتا ہے جو کرتے ہو تم

جیکر اس گھر وچ کوئی اندر قدم نہ پاؤ — تا جو دین اجازت تساں یا آکھن ہٹ جاؤ
جیکر آکھن پھرو پچھاں ہٹو نال شتابی — اندر قدم نہ پاؤ ہرگز نہ پوے کوئی خرابی
اذن ملے یا ہٹو پچھاں اسو چہ بہت بھلائی — اللہ جانے جو کجھ کریو نیکی یا برائی
ایہہ آیت جاں اتری حضرت بوبکر فرمایا — حضرت پاک رسول اللہ دے اگے ہم کہ سنایا
شام عراق چلاں جاں حضرت سودا سولیا وتن — نال اتفاق رستے اندر ملدیاں بہت سرائاں
ڈیرے خوب جائے تیتھے ساری رات لنگھاواں — نا کوئی مالک سدا اوتھے کس تھیں اذن منگاواں
نا کوئی اذن اجازت دیوے آپے ڈیرا لاواں — آپے اٹھ چلاں پھر اوتھوں اگلی منزل جاواں
اسدا کارن دسو حضرت کی کجھ حکم جناب ہو — اس سفر وچہ کیہو تکر کریئے [illegible] جاں عہد [illegible]
اسو ملے پھر اللہ صاحب ایہہ آیت فرمائی — [illegible] اندر رہناں [illegible] حرج نہ [illegible]

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَدْخُلُوْا بُيُوْتًا غَيْرَ مَسْكُوْنَةٍ فِيْهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا تَكْتُمُوْنَ ترجمہ۔ نہیں اوپر تمہارے اوپر کوئی گناہ جو داخل ہو تم ایسے گھروں میں جہاں کوئی نہیں رہتا جن میں تمہارے فائدے اور کام ہوں اور اللہ جانتا ہے جو تم ظاہر کرتے ہو اور جو چھپاتے ہو

ناہیں کوئی گناہ تساڈے اس گھر وچہ پاؤ — جتھے رہندے تھیں نہ کوئی بھی مالک نہ پاؤ
جس وچہ جان تساڈے فائدے رخت اسباب لنگاؤ — اوتھے نہیں گناہ تساڈا خوشیاں وقت لنگھاؤ
اللہ ظاہر باطن جانے راز پوشیدہ سارے — [illegible] تمام [illegible]
دونوں جمع ہے بیت جنہاں اندر [illegible] آیا — [illegible]
[illegible] — [illegible] اذن اجازت [illegible]
[illegible] — [illegible]

وسدے گھر وچہ باجھ اجازت جاون وانا آیا | نفس صریحوں معلم ہووے سخت منع فرمایا
وچہ حدیث نبی فرمایا سن تینوں سمجھاواں | باجھوں اذن نہ جھاتی پاہو آکھے نبی بجاواں

حدیث: إِنِ امْرَءٌ اطَّلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَحَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ۔

باج اجازت تیرا تے جو کوئی جھاتی پاوے | مارین ڈنا ایسا جیکر انکھ اسدی پھٹ جاوے
تینوں کجھ گناہ نہ ہووے خود سرور فرماوے | بے اجازت گھر کسے وچہ کوئی جھاتی پاوے
سہل ساعدی دے بیٹے کیتی ایہ روایت بھائی | یک جنے نے پاک نبی دی در پر جھاتی پائی
حضرت دے ہتھ لکڑی آہی سر نوں جیہڑی کھرکیندے | آکھن لگے ایس جنے نوں جاں اس طرف تکیندے
جیکر معلوم ہوندا مینوں جو توں ہیں جھاتی پاندا | ایہو لکڑی اکھ تیری وچہ دیہیں پھیر خوب چبھاندا
إِنَّمَا الْاِسْتِئْذَانُ مِنَ النَّظَرِ پھیر سرور فرمایا | نظر بچاون کارن غیروں حکم اجازت آیا
غیر محل نہ جاوے تیری نظر میری دلجائی | طلب اذن اس کارن ہوئی سمجھیں راز نہانی
جیکر کوئی دروازے اتے آ کر جھاتی پاوے | تا جو ویکھے بندہ کوئی اس تھیں اذن منگاوے
ایسی نظر کرے جے بندہ ایس گناہ نہ کوئی | وقت ضرورت جائز ایہی خبر حدیثوں ہوئی
فارجعوا جو ایس تھیں پہلے آیت اندر آیا | ناہیں امر وجوبی جس تھیں ہوگ عذاب سوایا
استحبابی امر ایہی ایہہ واجب امر نہ کوئی | عدم وجوعوں شخص کسیدی ناحق لغی ہوئی
کرن رجوع عبادت بھی کوئی ناہیں امر ضروری | ادب آداب سکھاون کارن ہویا حکم حضوری
ابن کثیر اندر ہے آیا قیس جویں فرمایا | قیس جو بیٹا سعد ولید اسعد عبادی جایا
گھر ساڈے سردار دو عالم قدم مبارک پایا | سلام علیکم دروازے تے پاک نبی فرمایا
سعد کہے پھر ہولی ہولی وعلیکم سلام تساں نوں | قدم مبارک پا کر تساں ڈٹا فخر اساں نوں
دوجی تیجی واری حضرت پھیر الویں فرمایا | آہستہ آہستہ آکھوں سعد جواب الایا
تیجی واری سرور عالم پرت پچھاں ول چلے | سعد ملیا پھیر پچھوں جا کر عرض کرے جاں کھلے
یا نبی اللہ سنداساں ہیں سب سلام تساڈے | سن سن آوے مینوں لذت کھلے بخت اساڈے
سناں آواز تساڈی مینوں ڈاڈھی لذت آوے | ہولی کراں جواب منتاں پھیر حبیب نبی کر جاوے
آئے پاک نبی پھر دل کی قدم مبارک پایا | عاجز تا ہیں عزت بخشی ڈٹا قرب سوایا
سعد نہلایا پاک نبی نوں کڈھا تحجب لوایا | عجب رنگین آناادہ کڑھا کہ بسم اللہ پایا

منتھا نٹھا کر سرورِ عالم سنگی ایہ دعائیں | لکھ دھلوناں تے برکاتاں رب کریں عطائیں
سعد تے آل اسدی تے ربا کر رحمت لکھواری | روز قیامت نوں تڑی ہو واسطے رحمت جاری

مقولہ

واہ واہ بھاگ لہاندی جیس گھر حضرت قدم ٹکایا | شفقت ہور عنایت کر کے غم اندوہ ونجایا
قدم مبارک پاون جس گھر جاوے رنج بچاری | کوئی تکلیف نہ رہندی اس گھر ہووے رحمت جاری
دردمنداں دے درد مٹاون مرہم شفقت لاون | سے ورناندے وچہ پاندے پلوچہ بیاکر آون
جس گھر سرور رحمت کر کے قدم مبارک پاوے | اوتھے بھار کھلن کستوری مہک جہانی جاوے
سوہنے نین رنگیلے بانکے جتوں نظر اٹھاون | سے مردے دل زندہ ہوون آب حیاتی پاون
چہرہ روشن بدر منیروں جس ڈٹھا دل لاکے | دور سیاہی ہو و سدی قدمی پیندا آکے
داغ سیاہی والے سارے پلوچہ دور ہٹاوے | جنہوں سوہنی صورت آلہ دست مبارک لاوے
غمگیناں مسکیناں دے سنگ کرے ہمیشہ یاری | سن فریاد کرے دلداری ویکھ مصیبت بھاری
آ امام الدین فقیر اکر فریاد وچیری | والی حوض کوثر دا ایکدن کوک سنیسی تیری

مثنوی

صد ہزاراں سال گر گریہ کنم | لائق است ایں زانکہ عصیاں کنم
صد من طاقت نیارد در حمام | کے بدارد طاقت دوزخ تمام
اے خداوندا بذات مصطفیٰ | مابہ عصیاں از دوزخ کن رہا

قُلْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوْا فُرُوْجَهُمْ ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ○ ترجمہ۔ اے محمد کہو مومن مردوں کو بند کریں آنکھیں اپنی اور بچائیں اپنی شرمگاہ کو یہ پاکیزہ تر ہے ان کے حق میں بیشک اللہ خبردار ہے جو کرتے ہیں

آکھ اسے پاک نبی صاحب اہل اسلاماں تائیں | بند کرو اہے آنکھیں تا جو غیراں تکھن نائیں
نالے کرو حفاظت اپنی غیروں فرج بچاؤ | غیر نظر تی فعل برے نیڑے مول نہ جاؤ
ایہہ بہتر تے بھلیائی حق اساندی بھائی | اللہ جانے جو کجھ کریو نیکی یا برائی
بیگانے نظر کرو جس پاسے شیطان راہ بھجائی | شرمگاہ دی حالت شہوت ساری ہو جاوے
جو صورت چنگی اوہنوں تاندے سب کجھ علم تہاڈی | آخر انجام تباہی جانے شیطنت میں صفائی

وقل المؤمنت یغضضن من ابصارھن ویحفظن فروجھن ولایبدین زینتھن الا ما ظھر منھا ولیضربن بخمرھن علی جیوبھن ولایبدین زینتھن الا لبعولتھن او اٰبائھن او اٰباء بعولتھن او ابنائھن او ابناء بعولتھن او اخوانھن او بنی اخوانھن او بنی اخوٰتھن او نسائھن او ما ملکت ایمانھن او التابعین غیر اولی الاربة من الرجال او الطفل الذین لم یظھروا علی عورات النساء ترجمہ اور حکم سنا دو ایمان والیوں کو کہ نیچی رکھیں آنکھیں اپنی اور نگاہ رکھیں شرمگاہیں اور نہ ظاہر کریں اپنے بناؤ سنگار اور نہ کھولیں اعضاء مگر جو کھلا ہے ان سے اور ڈالیں اوڑھنیاں گریبان اپنیوں پر اور نہ کھولیں زیور اور بناؤ سنگار اور حسن اپنا مگر اپنے شوہروں پر اور باپوں پر اور شوہروں کے باپوں پر اور شوہروں کے بیٹوں پر اور اپنے بھائیوں پر اور بھتیجوں پر اور اپنے بھانجوں پر اور اپنی عورتوں پر یعنے ایمان والیوں پر اور اپنے مملوکین پر اور ان مردوں پر جو عورتوں کے خواہشمند نہ ہوں بہت بڈھے مردوں سے یا وہ بچے ہوں جو عورتوں کی شرمگاہوں پر مطلع نہیں ہوئے ابھی دنیا کی باتیں اچھی طرح نہیں جانتے یعنے مراہق نہ ہوں

اکھیں مومناں نیویاں تائیں ایسے سید سردارا
اکھیں بند کرو تے نالے بدن چھپاؤ سارا

شرمگاہاں دی کرو حفاظت ویکھے غیر نہ کوئی
نالے زینت کرو نہ ظاہر خبر قرآنوں ہوئی

مگر جو ظاہر اس دے کولوں منہ ہتھ چھپائی
ایہہ ظاہر ہو جاون جیکر عیب نہ کوئی جانے

اوڑھنیاں دے نال گریباں بھی جو گلمیں کشادے
کران نہ زینت ظاہر بدنی بھی زیور آیا دے

اپنیاں مرداں تائیں جائز ویکھن جیہڑے دل بھاوے
غیراں کولوں ہتھ منہ باجھوں سارا بدن چھپاوے

باپ پیو دا یا سوہرے اتے فرزنداں نوں
ظاہری زینت ویکھن جائز مرداں اونہاں فرزنداں نوں

ہور بھرا بھتیجے نالے بیٹے بھیناں سندے
اہل اسلام زنانیاں نالے نیک غلام جو بندے

بھی خادم جنہیں خواہش نہیں ہے کرن خیال نہ کوئی
مرد ہووے یا چھوٹے بچے اونہاں رخصت ہوئی

جنہیں ہے واقف ہووے ناہیں بنیا سندا حالوں
شرمگاہیں تھوں جاہل نہیں نا واقف بد حالوں

اونہاں تائیں جائز ہویا ویکھن سب بہانہ
غیراں زیب نہ ویکھن جائز رب نبی فرماندے

مرد بیگانے کولوں اپنا جثہ خوب چھپاؤ
زینت ظاہر کریو ناہیں رب کولوں شرماؤ

اس آیت تھیں کرے تنبیہاں اللہ مالک سائیں
جس نے جثہ ننگا کیتا لیسی سخت سزائیں

غیر مرد تکھیں پردہ کرنا رب صاحب فرمایا ۔ غیر نظر دی کرو حفاظت خوب طرح سمجھایا

مضمون ۱۴

جہڑیاں پاسے ننگے کرکے شرم نہ کھن کدائیں ۔ بھلکے دوزخ اندر سڑسن لہسن سخت سزائیں

تتا ابدا سر دے اتے پان فرشتے پانی ۔ گلسن ماس تمام انہاں دے ایہہ گل پکی جانی

گل تر جان انہاں دی ہوسی جیوں چربی چیہ مارنہ ۔ وچ عذاب ہمیشہ سڑسن سر سخت خواری

ننگو ننگ عذاب جھلیسے ناکدی آرام نہ پاوے ۔ جہڑے مرد بیگانے تائیں پاسے ننگ دکھاوے

رسم شیطانی جاری کرکے کناریں کرن وڈیائی ۔ ویکھو بھینوں ہن اج کیسی ہوشی جہلی پائی

شیشے سینے اوپر لاکے بیڑا وچ دہو کاون ۔ بیٹھے جاکی پاسے وچی نوں مرٹرپیاں دکھاون

لڑکے نوں جان دودھ پلاوے پیٹی اوپر جاوے ۔ پیٹی مشک لپیٹی تائیں داغ متاں لگ جاوے

مرد بیگانے بیٹھے ویکھن ننگ پیٹ انہاں دے ۔ ویر بھینا ندے بیٹھے تکن ذرہ نا شرماندے

سینے ننگے پرتے پہنے بیٹھیاں مجلس لاکے ۔ مرد بیگانے ویکھن نالے تکن ویر بھنجا کے

ایہ ناریں بدکاریں لوڑکے دوزخ اندر جاون ۔ بھی او ویر انہاں دے جہڑے تکدیہی نا شرماون

امام الدین نصیحت تیری کر پسندی کردے ۔ ویہدے دل نا بیٹھے جہڑے کناں اندر پڑے

وَلَا یَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِیُعْلَمَ مَا یُخْفِیْنَ مِنْ زِیْنَتِهِنَّ وَتُوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ جَمِیْعًا اَیُّهَ الْمُؤْمِنُوْنَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ۔ ترجمہ۔ اور چاہئے کہ نہ ماریں عورتیں پاؤں کو تا جانا جاوے کہ کچھ چھپاتی ہیں آرائش اپنی سے اور توبہ کرو تم طرف اللہ کی تمام اے وہ کوئی کہ مومن ہو شاید تم چھٹکارہ پاؤ ٭

مارن ناہیں پیر زمیں تے زیور تاکی ڈپائی ۔ تا جو معلم ہووے ناہیں زینت زیب صفائی

پائے زیور تروڑے کڑیاں ظاہر ہوون سارے ۔ ایسا پیر زمیں تے لائے عورت نیک نکاری

لازم ہے عورت تائیں اپنا آپ بچاوے ۔ ظاہر کرے نہ زینت اپنی رب کولوں شرماوے

توبہ کریو رب دی طرفاں سارے مومن بھائی ۔ رب کولوں شرماؤ نالے کرو نہ بے حیائی

اے مومن اپنے بندے توبہ ول دوڑ آؤ ۔ روز حشر دے اندر شاید تسیں خلاصی پاؤ

توبہ کرنی برکت تائیں رب صاحب فرماوے ۔ تا جو بدکاراں نوں وتھے ہووے نہ رسوائی

نیک برے سب عمل اپنے توبہ کریو بھائی
نیکاں درجے حاصل ہوون بریاں ملے رسوائی

فائدہ

آیت سابق اندر اللہ کیتا تاکید بتائی
ہر یک تائیں حکم کرے رب اپنی نظر بچاؤ
اکھیں بند کرو تے نالے اپنی واگ مروڑو
باطل خیال وکھاؤ دل تھیں کریو صاف عقیدہ
پہلی نظر معاف الٰہی تے دوجی جان شیطانی
قل للمؤمنین یغضوا پڑھکے ہو من کسن کنارے
اس آیت وچ مرداں تائیں حکم ہویا ہے باری
مرداں کارن پردہ ہویا غیراں نظر بچاون
گوڈیاں توڑی فرض ہویا ہے مرداں پردہ کرناں
ناظر تے منظور دوہاں نوں لعنت رب کریندا
دوجی آیت اندر اللہ بیبیاں نوں سمجھاوے
سر تھیں پیراں توڑی اپنا سب بدن تمامی
عورت ہے تمامی عورت سر تے پیراں تائیں
ہر اندروں چوتھا حصہ جے ننگا ہو جاوے
جیکر ہتھ نمازوں باہر ہے لعنت باری
جیوں کر دیندا شاہاں آیا عائشہ نے فرمایا

نیک مرد یا عورت ہووے ہر یک نوں سمجھائی
کجی شرمگاہیں دی کرو حفاظت غیراں تھیں چھپائی
ٹناں سیھرناں صاف کرو سب شرم حیا نہ کھوؤ
جنبش بلہیدی دور کرو تے پاؤ نیک نصیبے
ہر نوں حکم برابر ہویا شامل مرد زنانی
ویحفظوا فروجہم ویکھو تے مومن سارے
دوجی وچ زنانیاں داخل کیا رب ستاری
کجی اندام نہانی اپنا پردے وچ چھپاون
ننگیاں تے لعنت برسے پاوے رب تھیں قنا
بے حیاواں تے بیدیاں خوب سزائیں دیندا
کرو حفاظت فرجاں سندی کر تاکید بتاوے
غیر محرم تھیں پردہ کریو واجب گرامی
وال ہوون یا جثہ ننگا ایسی سخت سزائیں
عورت وچ نماز ہووے نا مفت پھند آوے
جاں جاں اوہ اندام نہ کجے او عورت بدکاری
اسما بیٹی ابوبکر تھیں سر ورلکھ چھنوایا

عَنْ عَائِشَةَ اَنَّ اَسْمَاءَ بِنْتَ اَبِيْ بَكْرٍ رض دَخَلَتْ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْهَا ثِيَابٌ رِقَاقٌ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَقَالَ يَا اَسْمَاءُ اِنَّ الْمَرْاَةَ اِذَا بَلَغَتِ الْمَحِيْضَ لَنْ تَصْلُحَ اَنْ يُّرٰى مِنْهَا اِلَّا هٰذَا وَهٰذَا وَاَشَارَ اِلٰى وَجْهِهٖ وَكَفَّيْهِ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُد مشکوۃ شریف ۔ ترجمہ ۔ روایت ہے عائشہ رضی اللہ عنہا سے کہ اسماء بنت ابوبکر رض کے داخل ہوئے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پر اور اوپر اس کے باریک کپڑے تھے حضرت صلعم نے منہ مبارک پھیر لیا اور کہا کہ اے اسماء عورت جب بالغ ہو جاوے ہرگز درست نہیں کہ دیکھا جاوے اس سے کوئی اندام مگر یہ اور یہ اشارہ کیا طرف منہ اور ہاتھوں کے ۱۲

حضرت عائشہ کرے روایت وچہ مشکوٰۃ لیایا
اسماء بیٹی بوبکر دے طرف نبی دی آئی
مکھڑا نوری پاک نبی نے دوجی طرف بھنوایا
پاک نبی منہ لاوے ناہیں اسماء بیٹی بولاوے
سن اسماء میں آکھ سناواں یاد رکھیں گل میری
عورت جس دم بالغ ہووے چڑھ جوانی آوے
منہ تے ہتھاں پیراں باجوں بدن چھپاوے سارا
ابوداؤد روایت کردا خود عائشہ فرمایا
لازم ہے ہر عورت تائیں کرے اطاعت پوری
باج اجازت خاوند اپنے باہر قدم نہ پاوے
امام الدین ہدایت ہووے کردا ہے جس چاہے

اسماء تائیں پاک نبی نے اسطرح فرمایا
بہوں باریک پوشاکی اس نے بدن جو والے لائی
اسماء تائیں منہ نہ لایا اس تھیں مکھ چھپایا
ہکواری پھر دوجی نرمی پھر حضرت فرماوے
میں تمنہ نہ لگسیں جان نہ یہہ ہوئی پوشاکی تیری
جائز ناہیں اسدے تائیں کوئی اندام دکھاوے
وال ہوون یا بدنی حصہ ننگیاں نا چھٹکارا
پاک نبی نے اسماء تائیں خوب طرح دھمکایا
من حکم نبی سرور دے رب کرے منظوری
اچا بول آوازہ لوکاں غیراں نا سناوے
جنہاں کرے ہدایت ناہیں پٹے کوئے راہے

بیان پردہ

دشمن تھیں تاگو ڈیاں توڑی کجنا لازم آیا
عورت نوں بھی عورت کولوں پردہ کرنا آیا
زال برائی ویکھے ناہیں کرے نہ بے حیائی
بھی فاحشہ عورت پاکدامن دے پیر ٹھیو ل پچھاوے
بھی نظر بچاوے غیر تھیں تجھبے توڑے انہاں ہووے
ام مکتوم آیا گھر سرور رسالہ لوں فرمایا
ام سلمہ بولی اگوں یا سید سرد ارا
حضرت نے فرمایا اگوں اسنوں نظر نہ آوے
تساں ویکھیں اسدی طرفاں ہرگز جائز ناہیں
تو بواجمع خطاب خداوند اس کئی دن فرمادی
نظر کلام تے سننا بھیڑیاں بچیا واقع ہووے
بھی گرو تے جیہڑا پیدی ہووے اندام تمامی

مرد نہ ویکھن مرداں نوں بھی پاک نبی فرمایا
ننگے ویکھن ہک دوجے نوں منع نبی فرمایا
بھی غیر نہ سب دی عورت کولوں بچیا جان چھپائی
لازم ہے اس پاکدامن نوں اپنا آپ چھپاوے
جے انہاں گھر داخل ہووے عورت چھپ کھلووے
چھپ جاوے وچہ گوشے اپنا چاہیے مکھ چھپایا
کی تجھ نظری آوے اسنوں ایہہ اجزیں بیچارا
پر توں دیکھیں اسدے تائیں ربہ منع فرماوے
اپنی نظر بچاویں تا جو ملن نہ خفت سزائیں
کدی کدی انساناں تائیں نفس پلید رکھیو لاوے
اسدے بدلے پرستش ہوسی بہشت جھنو کھاوے
ہر بکت تائیں پرستش ہوسی کیہا تا قسمی کیا عامی

جونکر مسلم وچہ لیا یا پاک نبی فرماوے ۔ لکھیا ہویا ہر یک بندہ اپنا حصہ پاوے
یعنے تھوڑا اپنا حصہ لئے زناؤں بھائی ۔ ویکھے سنے کلام کرے یا کرے ارادہ کائی

مسلم كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذَالِكَ لَا مَحَالَةَ فَالْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ وَالْأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الْاسْتِمَاعُ وَاللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلَامُ وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَى وَالْقَلْبُ يَهْوِي وَيَتَمَنَّى وَيُصَدِّقُ ذَالِكَ الْفَرْجُ وَيُكَذِّبُهُ ترجمہ لکھا گیا ہے بنی آدم پہ حصہ اس کا زنا سے پاتا ہے اس کو ضرور انکھیں زنا انکا نظر ہے کان زنا انکا سننا ہے۔ اور زبان زنا اس کا کلام ہے اور ہاتھ زنا ان کا پکڑنا اور پیر زنا ان کا چلنا اور دل خواہش کرتا ہے اور آرزو کرتا ہے اور سچا کرتا ہے ان سب کو فرج اور جھوٹھا تا ہے ان سب کو فرج ۱۲

نبی آدم دی حق وچہ جو کچھ لکھیا حصہ پاوے ۔ حصہ لئو زناؤں جونکر مسلم اندر آوے
اکھیں کرن زنا جد ویکھن غیراں تائیں ۔ کن زنا انہاندا جانی سنن کلام بے جائیں
زنا زبانی گل کرے جو شہوت لذت والی ۔ زنا ہتھاندا پکڑن بی جاجن فاسق دی جالی
ہے زنا ایہہ پیراں سندا شہوت طرفاں جاناں ۔ قلبی ایہہ جو خواہش کرنی سن اے سگھڑ سیانا
فرج انہانوں سچا کردا یا سب نوں جھٹلاوے ۔ تھوڑا اپنا آخر بندہ اس تھیں حصہ پائے
سے کارن حکم ہویا ہے توبہ کریو سارے ۔ صیغہ جمع کہیا رب سائیں سن توں یار پیارے
کوئی گناہ صغیرہ جیکر تیں توں صادر ہووے ۔ توبہ کریں تا رب صاحب چا سب پاپاں دھووے
ہر دو وچہ بیگانی عورت جو اندام چھپاوے ۔ اسدی طرفاں نظر نہ کرنی رب صاحب فرماوے
نالے ہتھ لگاوی ناہیں شرع حرام بتاوے ۔ شہوت نال نہ دیکھی ہر گز نا کوئی گل الاوے
شہوت باجھوں گل ضروری جیکوئی سنے سناوے ۔ جائز ہے ایہہ منع نہ کوئی وچہ خلاصے آوے
باجھ ضرورت نال بیگانی عورت گل الاون ۔ منع حدیثاں اندر آیا نالے ہتھ لگاون
بعضے ملکاں اندر یارو جاہلاں رسم بنائی ۔ ہکدو جی نوں پنجہ دیون شرم نہ کردے رائی
عورت نال بیگانیاں مرداں خود ہتھ دکھاوے ۔ گلّہ تے نی نار چکا دی مو ہولا سخن الاوے
ایہہ بد رسماں جگ دی اندر دیکھو ہویاں جاری ۔ رب نہیں تھیں شرم نہ کردی مت جنہاں دی ہاری
روز حشر نوں ہتھاں اندر دوزخ ملن انگار ۔ جنہاں نامحرم دی ہاتھ پکڑے اپنے ہتھ ایہ پیارے
اج دنیا نے کرن مزاخاں اوتھے نعرے وین ۔ ایہناں ہتھ تنیں ہاتھ لے اس جاگہ بہ لے ہمانہ مومن

دوزخ والے تتے پانی سر ڈ اوپر پاون | جیہڑیاں مرد بیگانے تائیں کھلو واں کھاون
شہوت نال کہے جو نظراں عورت طرف بیگانی | اسدی اکھیں سیخاں پاسن سیہ دل جانی
لازم ہے ہر دوہاں تائیں اپنا آپ بچاون | باطل خیال لیو چہ کر کے نظر نہ ہرگز پاون
کرنے خیال جو آخر کارن کی کجھ خرچ بنایا | کی کجھ مکر وکھاواں جسدن حضرت پاس بلایا
ایہہ سب عیب پوشیدہ جیہڑے ظاہر ہوسن سارے | اسدن سخت ندامت ہوسی خالق دی دربارے
ہائے ہائے ہو بیزار کھلوسن یار ہووسن یاراں | دوزخ دیوں چکے جاسن ٹولاں سبھی بدکاراں
ویکھ لیسے دوزخ والے ہر یک سی شراری | مالواں تائیں نیچے کھلسن وو خلقت ساری
اسدن باجھ نبی سرور دے حامی نہیں نہ کوئی | منکر پاک نبی سرور دے دوزخ لیسن ڈھوئی
امام الدنیا پاک نبی توں جان کریں قربانی | اوتھے دسیلے مدد کر دا اندر دوہیں جہانی
جنے حکم خدا دے منے نالے امر رسولی | اینتھے اوتھے دوہیں جہانیں اس ہوئی مقبولی

وَاَنْکِحُوا الْاَیَامٰی مِنْکُمْ وَالصّٰلِحِیْنَ مِنْ عِبَادِکُمْ وَاِمَائِکُمْ اِنْ یَّکُوْنُوْا فُقَرَآءَ یُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِیْمٌ ترجمہ اور نکاح کردو مجردوں کا تم میں سے اور نیکوں کا اپنے غلاموں سے اور اپنی لونڈیوں سے اگر ہونگے محتاج غنی کر دے گا اللہ تعالے فضل سے اپنے اور اللہ سمائی والا دانا ہے ۔

کرو نکاح انہاں نے جیہڑے ہوون مجرد بھائی | رنڈی ہوئے کوارے بھی آزاد غلاموں کائی
جے محتاج تے بھکے ہوون سٹے غنی کریندا | فضل اپنے تھیں نعمت انہاں رزق تنگی دیندا
اللہ بہت کشایش والا جانے راز تمامی | بہت شان اندر سے جانی ساری کیتا خاص تے عامی
عورت مرد برابر اسو چہ حکم ہویا ہر تائیں | سنتی کرو نہ ذرہ اتھے لیو نیک جنہائیں
طاقت شرط الٰہی اس اندر جو بیں شرع فرماوے | بے طاقت انوں اجازت کوئی اندر جھڑ کے آوے
ہوندے قابو نہ ترک ہووے کر دا تا فرمائی | شرع نبی تھیں منکر ہویا لیا ٹول شیطانی
فمن رغب عن سنتی فلیس منی پاک نبی فرماوے | منکر سنت میری ہوسی وگرہ دوزخ جاوے

عَنْ اَبِیْ سَعِیْدٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ مَنْ وُّلِدَ لَهٗ وَلَدٌ فَلْیُحْسِنْ اِسْمَهٗ وَاَدَبَهٗ فَاِذَا بَلَغَ فَلْیُزَوِّجْهُ فَاِنْ بَلَغَ وَلَمْ یُزَوِّجْهُ فَاَصَابَ اِثْمًا فَاِنَّمَا اِثْمُهٗ عَلٰی اَبِیْهِ (مشکوٰۃ باب ولی)

ابی سعید اصحابی نالے ابن عباس سناندے | پاک نبی فرماوندے تو نکر وچہ مشکوٰۃ لیاوندے

جس دے گھر وچہ لڑکا جمیں سوہنا نام رکھاؤ
نالے سوہنے اسدے تائیں ادب آداب سکھاؤ

پھر جاں بالغ ہو یا لڑکا پہنا وقت جوانی
یا لڑکی ہے بالغ ہوئی پائی اس نشانی

چاہیئے جلدی شادی کرنی ذرہ ڈھل نہ لاؤ
امر نبی دا سر پہ دھرو اجر الصول پاؤ

جیکر بالغ ہووے گھر وچہ لڑکی لڑکا کائی
ماپیو کرے نہ شادی اسدی دس سر سختی آئی

اس تھیں کوئی گناہ ہو جاوے شہوت غلبہ پاوے
ماپیو دے ایہہ ذمے لگے پاک نبی فرماوے

اس حدیثوں معلم ہووے تینوں آکھ سناواں
سوہنا نام تے جلدی شادی راضی نبی بچاواں

اج کل عکس کریندے اسدا ملک اساڈے بھائی
نام اسلامی رکھن ناہیں رسم بری خوش آئی

جونکر وختا چوگھے ناسے گنڈا سڈھا پیارے
شیہاں سرو تے بوٹا بیبا پیاری مہدی سارے

ایہنا نام شریعت اندر ہرگز کدی نہ آئے
ایہہ سب نام جہالت یاروں ماپیو رکھ وکھائے

ایسا نام رکھو جس اندر نام اللہ دا آوے
یا نام نبی یا احمد جس وچہ دینوں حصہ پاوے

ادب سکھاؤ سوہنے سوہنے لے دینی تبلیغے
دین ایمان سکھاؤ تا جو بنن نہ جاہل سیچے

منہ سے سخن سکھاون ماپیو جاں گل لڑکا کردا
ماپیوں نوں اوفحش تولے جیہڑا بول نہ ڈردا

ایہو عادت پکی اسدی جدوں جوانی چڑھدا
غیرت لاہے ماپیو سندی ماں بھین نہ ہراٹدا

چھوٹی عمراں ادب نہ آیا نا کچھ علم پڑھایا
گھر باہر وچہ گالی منہ سے ایہو سبق پکایا

لے اوباں دے ٹولے اندر اپنا نام لکھایا
وچہ جوانی کم شیطانی شرم حیا نہ آیا

آخر ایہہ شرمندہ ہوسی منہ سے بولن والا
جس دن چلیا دنیا اتوں پردیسی ایہہ منہ کالا

لڑکا لڑکی بالغ ہوئے ماپیو کرے نہ شادی
پاک نبی نوں غصے کرواوین کرے بربادی

پاک نبی اس منہ نہ لاسی انت شرمندہ ہوسی
روز حشر وچہ جھوٹا اسی منجوں بھر بھر روسی

کشف المحضا اثنا اندر ہے جو یہ حکایت آئی
آہیں تینوں لکھ سناواں ہندی اندر بھائی

حکایت کعب رض بعدہم تزویج دختر

اکدن شاہ ابراراں بیٹھا سوہنی مجلس لاکے
جانن کیتا گل جگ اندر گھڑا شمع جگا کے

نال اصحاب اکٹھے آہے جان کرن قربانی
جویں پتنگ چوفیرے آون ویکھن شمع نورانی

صدیق اکبر تے عمر بہادر بھی عثمان سہارا
حیدر صفدر حاضر آہا ہے نبی دا پیارا

ابن خطاب تائیں فرمایا پاک محمد سائیں
کعب رض اساڈی طرفاں آوے منع کرو اس تائیں

اس پاسے او آوسے ناہیں نال دکھ دکھ دے
جلدی جا میں رہنا دین فرزند دیر نہ لائیں
آکھیں مینوں بھاویں ناہیں نیڑے مول نہ آویں
پھڑ تلوار شتابی اگوں عمرؓ بہادر آیا
منع حبیبؐ بانا کردا مجلس وچ نہ آویں
گریہ زاری کر کر کہندا کعب عمرؓ نوں بھائی
ہیں غلام کمینہ خادم خدمتگار قدیمی
حضرت عمرؓ کہیا پھر اگوں مینوں معلم ناہیں
مینوں جو کجھ کہیا سرور میں آکھ سنایا
مینوں حکم نبی فرمایا سنیوں ایہہ گل میری
چپ چپاتا کعب بچارا اوتھوں گھر ول آیا
اج اساں توں پاک محمدؐ مکھ مہتاب چھپایا
اسے ویلے پھر اک بندہ مینوں کعب روانہ کیتا
جھٹ پاک نبی تھیں جا کے کر تعظیم ہزاراں
پاک نبی دی خدمت اندر جاں دے بندہ آیا
اگوں شافع روز جزا ایہہ گل آکھ سناتے
کیوں جو ہے تاسے گھر وچ لڑکی آئی وچ جوانی
اج تک اس نکاح نہ کیتا گھر وچ بکر بہائی
جاری رسم بری اس کیتی اندر دین اساڈے
ہے گھر لڑکی رہن نہ دیواں جلدی عقد پڑھاوے
جو کیتے عقد پڑھا دو ناہیں سمجھ تیری اج باوا
بے تاثیر قرآن سنایا جو سرور فرمایا
اس تصدیق چہ پاک نبی دی خدمت اندر آیا
لازم ہے ہر مومن تائیں کرے اطاعت پوری
باجھ اطاعت پاک نبی دی مومن ہے نہ کوئی

میرے پاس نہ آون دیویں مینوں مول نہ بھاوے
مینوں ہرگز بھاوے ناہیں اس نوں عقل اووہیں
میرے دل نوں تنگی آوے جاں نوں کھڑ کہاویا
کعب تائیں اس رستے اندر روکیا تے فرمایا
تیرا آنا بھاوے نائیں ہٹ پچھاں ہاں جاویں
کیوں حضرت منہ لاوندا ناہیں سو کیا نہائی
کیوں شاہ منہ لاوے مینوں کر کے رحم کریگی
جانے ایہہ حقیقت مولا کیوں سرکش نہ تائیں
میں ہے خاص سنایا جو کجھ پاک نبی فرمایا
جیکر دین چہ اک بیٹا یارہ گردن ماراں تیری
عاجز ہو کے بیٹھا گھر وچ رو رو حال ونجایا
کی قصور اساں توں ہویا سرور رکھ بھوایا
خدمت پاک رسول اللہ دی سنیوں ہیرا بیبا
کی تقصیر بندے تھیں ہوئی ای سیاہ ہزاراں
حال احوال صحابی سندا کر تعظیم سنایا
دس تقصیر نہ ہویا دل میرا نیڑے مول نہ آوے
چھ ماہاں تھیں بالغ ہوئی دھی میرے دی جانی
دین میرے دے پاس جنہے نے رسم بری ہلائی
ہاں نہ منہ نہ لاواں ہرگز رہیا دور دوراڈے
رہندی ہے کنواری بالغ قدر دیہہ نہ اوا دل
بالغ ہوئی لڑکی سندی کیوں نہ عقد کراوے
جلدی سند خبایہ مارا لڑکی عقد پڑھایا
پاک نبی ... لایا
واللہ شرع نبی ... قریب ...
حکم نبی ... جنت ... ہوئی

امام الدین شریعت اندر ثابت قدم ٹکائیں — تابعدار نبی دے باون جنت اندر جائیں

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِن فَضْلِهِ وَالَّذِينَ
يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا
وَآتُوهُم مِّن مَّالِ اللّٰهِ الَّذِي آتَاكُمْ ۔

ترجمہ - اور بچیں وہ کہ نہیں پاتے نکاح یہاں تک کہ غنی کر دے انکو اللہ فضل سے اپنے اور جو چاہتے ہیں مکاتبت انہیں سے کہ تمہارے مملوک ہیں پس مکاتب بناؤ انہیں اگر جانو تم انمیں بھلائی اور دو تم انکو مال سے اللہ کے جو دیا تمکو ۔

چاہے جان بیاہن تائیں جے اسباب نہ پاون — جان تک مال نہ بیوی ہووے عفت ہوون تاون
جان اسباب مہیا ہووے نفقہ مہر تمامی — کرے نکاح پھر نال خوشی جاں ہووے دولت عامی
جیہڑے چاہن مکاتب بننا کرو مکاتب بھائی — ہوون جو مالک تساڈے اندر دیہو انہاں رہائی
جیکر وچ انہاں دے جانوں نیکی تے بھلیائی — دیہو انہانوں مال اللہ تسیں کرو زکوٰۃ ادائی
اوجہ مال تسانوں اللہ دیکے فضل کمایا — اسدے لیو چہ دیہو انہانوں پاؤ اجر سوایا
مکاتبت اس غلام سندی جو کہے مالک تائیں — بینوں کرو مکاتب تسیں لیو نیک جزائیں
مالک آکھے اسدے تائیں کراں مکاتب تینوں — اتنی قیمت اپنی جیکر آن دیویں توں مینوں
او غلام من گل مالک دی کہے کراں ادائی — اسدا نام مکاتب ہویا سنتوں میرے بھائی
مال زکوٰۃ توں لیو مکاتب آکھو خداوند سائیں — ایتھے اوتھے دوہیں جہانیں پاؤ نیک جزائیں
واتوہم وچہ عام طرح پر حکم خدا فرمایا — مالک ہو یا عام مسلمان سبھناں نوں سمجھایا
جویں خویطب گولا اپنا صبیح مکاتب کیتا — سو دینا مقرر ہویا سن توں میرا بیٹا
جاں ایہہ آیت نازل ہوئی سُنکے خویطب بھائی — ویہہ دینار معاف کیتے اس رحمت ربدی پائی
لازم ہے ہر مسلم تائیں مال زکوٰۃ دیوے — مدد کرے مکاتب سندی اجر اوہو لیوے
ہمت کرکے گردن اسدی لوکاں کنوں چھڑاوے — حشر دہاڑے ربدے پاسوں اجر زیادہ پاوے
گوں آیت آوے جیہڑی اس بیان سناواں — شان نزول ہویا ہے جو تکر دسنی سچیا واں
عبداللہ ابن ابی آہا بہت منافق بھارا — اسنے ایہہ طریقہ رکھیا سُنتوں میرے یارا
گولیاں چھ منگایاں اس نے صورت مند جوانی — جبر انہاں تے زنا کراوے اوہ اولاد شیطانی
درہم دینار اکٹھے کردا نا رب کنوں شرماندا — ایہہ زنا ہمیش کراوے انہاں مول نہ بھاندا

اوہناں تے نت جبر کریندا او بدکار حرامی — زنا کراوے مال کماوے او بدبخت مدامی
تنگ ہویاں اس کموں جس دم پاس نبی دے آیاں — سبھناں حال اپنے دیاں عرضاں اوتھے آکھ سنایاں
منع کر دیا حضرت اسنوں ظلم نہ ایڈ کماوے — اس بیشرمی کولوں اپنا ہتھ اساں توں چاوے
اسے ویلے پھر اللہ صاحب ایہہ آیت فرمائی — اگولیاں اتے جبر نہ کر تو چھوڑ وا ایہہ برائی

وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللّٰهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ترجمہ

اور نہ مجبور کرو لونڈیوں کو اپنے اوپر زنا کی اگر چاہیں پاکدامنی تاکہ ڈھونڈو تم مال زندگی دنیا کا
اور جو مجبور کرے انکو پس بے شک اللہ پیچھے ان کی مجبوری کے بخشنے والا مہربان ہے ❋

کرو نہ جبر غلامین تائیں جو وچ ملک تساڈے — حد شرع دی بہنوں ناہیں جائے نہ دور دراڈے
زنا کرن تے انہاں اتے ہرگز زور نہ لاؤ — جیکر عصمت چاہن اپنی تسیں نہ ظلم کماؤ
چاہو مال اسباب حیاتی دنیا مندہ بھائی — پاکدامن دی عصمت تروڑ کے لوایڈ برائی
جو مجبور انہاں نوں کردے بہار انہاں سر چایا — دوزخ اندر بان سزائیں لین عذاب سوایا
بیشک اللہ مجبوراں نوں بخشے مہر کماوے — مظلوماں تے رحم کرے او نام غفور سداوے

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ

اور البتہ تحقیق اتاری ہم نے تمہاری طرف آیتیں روشن اور اتاری ہم نے ایک مثل ان لوگوں میں سے جو گذرے پہلے تم سے

وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ

اور نصیحت پرہیزگاروں کے لئے

بیشک اساں اوتاریاں آیتاں اوپر تساڈے بھائی — واضح روشن حق بتاون جس وچ شبہ نہ کائی
ہور مثالاں قصے جیہڑے سب پہلے گذر سدھائی — یعنی اگلیاں لوکاں سندی جو کجھ حال دہائی
ہور نصیحت نیکاں والی اس وچ اساں اتاری — اسنے عمل کمائے جس نوں ہووے فضل غفاری
قصہ یہ شاہد جیہڑا اللہ نے فرمایا — اور ہے قصہ عائشہ سندہ جو تہمت پچھے آیا
اوہو ہے ایک مثال انہاں دی جو کجھ پہلے آئی — قصہ مریم حضرت یوسف جو اللہ فرمائی
حضرت مریم تائیں جس دن تہمت کجھ کاں لائی — حضرت عیسی گلاں کردا خلقت حیرت آئی
تہمت کولوں پاک ہوئی جاں اوہ گلاں کردا — ہر کوئی دیکھ تعجب کردا آکھناں تے ہتھ دھردا
بخشن خطایاں رب سائیں جو کجھ اساں کمایاں — اسیں انھاں نے بدکار دے وچ پایاں

گا وچہ پئے در تے کھلے منہ موکالے جٹے | آئے سوال موڑن خالی رتیری تے کھلے
اوگنہاری کرماں ہاری بھلے اسیں نکارے | شامت آئی تہمت لائی بخت اساڈے ہارے
بے عیباں نوں عیب لگایا راہ شیطان بھلایا | آکھے لگ شیطان کتو دی بھارا جرم کمایا
پاک ہوئی ایہہ تہمت کولوں ہر ہر عیبوں خالی | تائب ہو کر در تیرے تے آئے اسیں سوالی
اوہ شرمندی ہوئے سارے مریم سب بچائی | اس تہمت تھیں جیڑے انہاں جھوٹھی تہت لائی
ایسا ہی پھر دوجا قصہ حضرت یوسف والا | مائی زلیخا تہمت لائی رکھیا حق تعالے
ہاں ایاناں پیکھے وچوں جلدی بول سناوے | حضرت یوسف پاک گناہوں تہمت اس نوں آوے
ویکھو کڑتہ اگلی طرفوں پاٹا ہووے اسدا | تہمت آوے اس دے اُتے جرم ہووے سب تسدا
جیکر کڑتہ پچھلے پاسوں ہویا پاٹ لویراں | جرم زلیخا کیتا آپے یوسف بے تقصیراں
کر تحقیق ڈٹھا جاں کڑتہ پچھوں پاٹا پایا | حضرت یوسف پاک ہویا تے عیب زلیخا آیا
ایہو مثال ہے اس قصے دی جو اللہ فرمائے | حضرت عائشہ دے حق اندر جنہاں تہمت لائی
اوہ جھوٹھے منہ کالے ہوکے عیب جنہاں سی لایا | پاک ہوئے سب عیبوں عائشہ جبرائیل وحی لیایا
پاکاں لوکاں تائیں جو کوئی ناحق عیب لگاوے | ایتھے بھی شرمندہ آخر دوزخ دھکا کھاوے
امام الدین بچاوے ہوئے ہر یک مومن تائیں | ہر جرموں ہر عیبوں رکھے فضل کرم دا سائیں

اَللّٰهُ نُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ مَثَلُ نُوْرِهٖ كَمِشْكٰوةٍ فِيْهَا مِصْبَاحٌ اَلْمِصْبَاحُ فِيْ زُجَاجَةٍ اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُّوْقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبٰرَكَةٍ زَيْتُوْنَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَّلَا غَرْبِيَّةٍ يَّكَادُ زَيْتُهَا يُضِيْٓءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُوْرٌ عَلٰى نُوْرٍ يَهْدِي اللّٰهُ لِنُوْرِهٖ مَنْ يَّشَآءُ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ

ترجمہ اللہ نور آسمان کا اور زمین کا ہے مثال طاق کی ہے اس میں چراغ چراغ شیشے میں شیشہ گویا وہ تارا ہے چمکا روشن کیا جاتا ہے درخت مبارک زیتون سے نہ شرقی نہ غربی قریب ہے تیل اس کا روشن ہو جائے اگرچہ نہ چھوئے اسے آگ نور ہے نور پر راہ دکھاتا ہے اللہ طرف اپنے نور کے جسے چاہتا ہے اور بیان کرتا ہے اللہ مثالیں واسطے آدمیوں کے اور اللہ ہر شے سے دانا ہے :-

اللہ نور آسمان زمیناں روشن کرنے والا | عدم وجود دا ہستی اندر ظاہر دھرنے والا
صفت اسدی نور مبارک دی ہے جیونکر ہووے جالا | وچہ اسدے ہے اک دیوا ہووے [illegible] کرنیوالا

اودیوا وچہ شیشے ہووے شیشہ چمکن ہارا
گویا ہے اوتارا روشن خوب دیوے لشکارا
او بھر روشن کیتا جاندا تیل زیتون بھائی
رکھ مبارک کولوں جسدی ہووے خوب صفائی
نا شرقی نا غربی ہے او صفت اسدی لاثانی
ہے نزدیک جو روغن اسدا چمک گدھی آسمانی
تو نے اگ نہ پہنچے اسنوں کوئی آپ لگاوے
نگر کمال صفائی کولوں ڈاڈھی چمک دکھاوے
نورا بہی اک نورا تے او اللہ راہ دکھاوے
طرفاں نور اپنے دی جسنوں چاہے آپ لیاوے
کرن بیان مثالاں اللہ لوکاں کارن بھائی
اللہ ہر شے تائیں جانے او صاحب دانائی

فِيْ بُيُوْتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهٗ يُسَبِّحُ لَهٗ فِيْهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيْهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيْتَآءِ الزَّكٰوةِ ۔ ترجمہ: بیچ اُن گھروں کے کہ حکم کیا ہے اللہ نے وہ کہ بلند کیا جاوے بیچ ان کے نام ان کا تسبیح اس کی لئے اس بیچ دن اور رات میں مرد کہ نہیں مشغول کرتی سوداگری اور بیع شرا اللہ کی ذکر سے اور قایم کرنی نمازیں اور دینے زکوٰۃ سے ۔

انہاں گھر اندر جنہے اذن ہویا رب باری
کیتی بیان بلند آوازے ذکر ہووے وچہ جاری
نام اللہ دا اور دکھاون بھی تسبیحاں پڑھدے
رات دہیں وچہ انہاں گھر اندر ذکر اللہ کردے
مرد اللہ دے جنہاں تائیں کرے نہ غافل کوئی
بیع شرا یا دنیا نوالی ہور جو حاجت ہوئی
ذکر اللہ تھیں ہوون نہ غافل پڑھن نمازاں سارے
دین زکوتاں باہر کاں مرد اللہ دے پیارے

بیان تمثیلات

اہل علم دے ذکر لیاون خانن اندر آیا
مطلب اس مثالوں جو کجھ ہر یک آکھ سنایا
بعضے لین مراد اس کولوں ہے ہدایت باری
بہتے وچہ ظہور تے اگا چانن دنیا ساری
ہوئی مثال اک جالی دی جس اندر شیشہ پایئے
بھی اس شیشے اندر دیوا روشن بال رکھائے
بھی اس دیوے اندر روغن بہت صفائی والا
نرمی ہور سفیدی اندر سب تھیں درجہ اعلیٰ
کامل وچہ صفائی ہو کر جگ پر چانن لایا
ہر ہر جاگہ نور ہدایت آکر مکھ دکھایا
بعضے کہن مثال اس کولوں نور محمدی آیا
ابن عباس تے کعب صحابی جنہاں آکھ سنایا
مشکواتوں پاک نبی دا سینہ لین مراد پیارے
شیشہ قلب مبارک آیا جو وچہ راز نیارے
دیوا لین مراد نبوت پاک نبی سرور دی
زیتون مبارک شجر نبوت خبر دیوے سرور دی

روغن اسدا نور محمدی آپے چمک دکھاوے ۔ باجھ کلاہوں نور محمدی ہر گھر چانن لاوے
ایسا روشن ہویا جگ وچہ نور ظہور ا یا یا ۔ لہندے چڑھدے نوڑی اسنے ہر جا چانن لایا

وروی عن عمر فی ھذہ الایۃ قال المشکات جوف محمد صلی اللہ علیہ وسلم والزجاجۃ قلبہ والمصباح النور الذی جعلہ اللہ فیہ لاشرقیۃ ولاغربیۃ لایہودی ولا نصرانی توقد من شجرۃ مبارکۃ ابراہیم نور علی نور قلب ابراہیم ونور قلب محمد صلی اللہ علیہ وسلم

ابن عمر تھیں کرن روایت جو بیان ایائے ۔ اس آیت تھیں کھول مفسر ایہہ تقریر سنائے
مشکاۃ ہے پیٹ نبی سرور دا شیشہ قلب نجانی ۔ مصباح ہے نور جو رکھیا اسدے اندر ای دلجانی
شرقی غربی کولوں مطلب جان یہود نصارے ۔ اینہاں کولوں پاک ہویا ہے احمد نبی سہارا
شجر مبارک حضرت ابراہیم مراد لیاون ۔ نور علی نور کولوں ایہہ تفسیر سناون
پہلے نوروں قلب خلیلے دوجا احمد جانی ۔ اصلی بھیت بتاوے کوئی ایہہ ہے راز نہانی

مثنوی

نور او مقصود مخلوقات بود ۔ اصل اصل جملہ موجودات بود
بعد ازاں آں نور عالی زد رقم ۔ گشت عرش و کرسی و لوح و قلم
یک علم از ذات پاکش عالم است ۔ یک علم ذریات او در آدم است
دوستی با اصل باید کرد بس ۔ فرع را بہر چہ دارد دوست کس
عبدالقادر صاحب اپنی وچہ تفسیر بتاون ۔ فخر الدین علامہ کولوں ایہہ تقریر سناون
نور مرادا ایمان مومن ہے جاں سینہ جانی ۔ دل مومن دا وانگ قندیلاں کدھی لاٹ نورانی
رکھ مبارک کلمہ جانوں جو اخلاصوں بھریا ۔ خوف اللہ تھیں تازہ ہر دم نال امیداں ہریا
ہے نزدیک جو فیض مومن دا جگ میں روشنائی ۔ ایجے زبانوں ظاہر نہ کیتا نور گیا ہر جائی
جو اقرار زبانی کیتا دل تصدیق ٹھہرائی ۔ نور اتے ایہہ نور ہویا ہے سنتوں پیر بھائی
نور ایمان ہے دیوا روشن گھر مومن دا سینہ ۔ جس گھر دیوا روشن ہووے وڑے نہ چور کمینہ
نور ایمان ہووے جس اندر دل روشنائی پاوے ۔ شیطان ہول نہ آوے نیڑے نس پرے جاوے
جس مومن دے اندر ہووے نور ایمان خزانہ ۔ اوتھے چور نہ آوے کوئی کی طاقت شیطاناں
جس گھر اندر دیوا ہووے باہر چانن آوے ۔ ہر باری ہر وقت جو دیوا اپنی چمک دکھاوے

ایویں نور ایمان بندہ اپنا آپ دکھاوے ۔ سیماہم فی وجوہہم جو نکر رب صاحب فرماوے

اسیطرح جان دل مومن دا پاوے نور ایمانی ۔ ہر اک نام بندے دیو چوں ظاہر دسے نشانی

ایسا نور ملے کس جاگہ کتھوں ڈھونڈھن جائیے ۔ ہر گلی ہر کوچے اندر ہر جگہ پھیرا پائیے

مثنوی

در بدر می گردی رو کو بکو ۔ جستجو کن جستجو کن جستجو

گفت پیغمبر کہ حق فرمودہ است ۔ من نگنجم ہیچ در بالا و پست

در زمین و آسمان و عرش نیز ۔ من نگنجم این یقین دان اے عزیز

در دل مومن بگنجم اے عجب ۔ گر مرا جوئی دران دلہا طلب

حدیث قدسی لا یسعنی سمائی ولا ارضی ولکن یسعنی قلب المؤمن

ڈھونڈ کریں نوں نار بجائیں ملسی نور ضروری ۔ ڈھونڈھن والے نوں اوہ لبھدا ایہہ گل ہے پوری

ڈھونڈیں دل مومن دے وچوں یار ڈھونڈیں ایہہ گھر لو ۔ جیسدی رب تعریف سنائی پاسیں ایہہ گوہر نوں

جیسدے اندر ذکر بندے کریندے خاص پیارے ۔ وچہ تسبیحاں شاغل ہوئے چھوڑ علاقے سارے

رات دہیں وچہ ذکر اللہ دے بیٹھے چھوڑ تجارت ۔ دنیا طرف خیال نہ تدرہ طالب خاص زیارت

ہر ویلے ہر حالت اندر ذکر کرن سبحانی ۔ چمکے نور پیشانی وچہ عاشق ذات ربانی

بیٹھے ستے وچہ تسبیحاں دلوں نہ یار بھلاون ۔ نال ہتھاں دے کم کرن تے ورد زبان پڑھن

ایہہ جان مسجد اندر رہیکے ذکر اللہ دا کرے ۔ نوروں کرن مسجد ہر تھیں سبقت

مسجد دی روشنائی پہنچی عرش منور تائیں ۔ وچہ اسماناں چمک لگی اس مسجد بیبائیں

مسجد وچہ اسماناں دسے جیوں دنیا تے تارے ۔ مسجد اندر پڑھنے والے بندے بہت پیارے

سب مکاناں وچوں رب نوں مسجد بہت پیاری ۔ دو ہیں جہانیں ویکھیا جیسے مسجد دلوں وساری

جنہاں دل مسجد وچہ لایا انہاں درجہ پایا ۔ روز حشر وچہ انہاں تائیں ظل سہی عرشی سایا

فاضل ہور خلاصی اندر ایہہ تقریراں آیا ۔ عاماں دے سمجھاون کارن ہندی کہہ سنایا

امام الدین ایہہ راز پوشیدہ کون حقیقت پاوے ۔ واللہ اعلم رب نوں علم ہر کوئی آکھ سناوے

یخافون یوما تتقلب فیہ القلوب والابصار لیجزیہم اللہ احسن ما عملوا ویزیدہم من فضلہ واللہ یرزق من یشاء بغیر حساب ۔ ترجمہ خوف کرتے ہیں اس دن سے کہ الٹ جائیں اس میں دل اور آنکھیں کہ اللہ ان کو انکے عملوں کا بہتری بدلہ

اور زیادہ دے انکو اپنے فضل سے اور اللہ رزق دیتا ہے جسے چاہے بے حساب ۔

ڈر نہ ہوئے اس دن کولوں جان نال الٹی ہوسن
دیوے اجر انہاں نوں ہوئے سوہنیاں عملاں نالہ
جسنوں چاہے اللہ مالک دیوے رزق زیادہ
جہڑے وچہ مشغول ذکر دے پڑھدے نت نمازاں
ڈرناں روز قیامت کولوں صفت انہاندی آکھی
اس تفسیر معالم ہووے جہڑے بندے خاص پیارے
دل انہاندے مسجد اندر ہر دم لٹکے رہندے
خوف اللہ تحقیق رہن ہمیشہ خوشی آرام نہ کوئی
صفت اوصاف ثنا دیسے اللہ مومن سندی بھائی
اگوں کرے بیان کفاراں بھی ظلمات سیاہی

تے خوف حساب عمل تحقیق ڈرکے اکھیں الٹ ڈھلکن
بھی کجھ ہور زیادہ بخشے فضلوں حق تعالے
بے اندازہ بے حسابہ کردا رزق کشادہ
کرن سخاوت راہ اللہ وچہ رہندے نال نیازاں
اینتھے اوتھے دوہیں جہانیں او مقبول الٰہی
خوف اللہ تے حب سینیاں فکر کریندی ساری
پڑھن نمازاں نال نیازاں ورد زبانوں کہندے
ایہہ مقبول الٰہی ہوئے جاگہ جنت ہوئی
چہرے شنائی نوروں حاصل ہو کبھی اکھ سنائی
واضح کر سمجھا دیسے ہوئے انہاں حال تباہی

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيْعَةٍ يَّحْسَبُهُ الظَّمْاٰنُ مَآءً حَتّٰۤى اِذَا جَآءَهٗ لَمْ يَجِدْهُ شَيْـًٔا وَّوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهٗ فَوَفّٰىهُ حِسَابَهٗ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ

اور جو لوگ منکر ہوئے انکے اعمال مثال سراب کے ہیں جو میدان میں ہو گمان کرے اس کو پیاسا پانی تا جو جب آئے اس کے پاس تو کچھ بھی نہ پاوے اور پاوینگے اللہ تعالے وہاں وہ ان سے پورا عوض لیگا اور اللہ جلد حساب کرتا ہے ۔

جہڑے کافر ہوئے بھانوں عمل انہاندے جانی
جاں اوہ نیڑے اسدے آوے کوئی چیز نہ پاوے
پورا پورا دیوے اسنوں بدلہ عملاں والا
اللہ جلد حساب کریندا اوڑک دیر نہ لائے
تشنہ رہیا ہوداں کولوں اندر روز حشر دے
اگوں بول سنان تمامی او ہو ونکارے
اگوں ایہہ ارشاد ہوویگا کیڈے جھوٹھ الاؤ
قل ہو اللہ اندر میری صفت ثنا سب آئی
میری ذات منزہ ہر دم ہر عیبوں نقصانوں

جوں جنگل وچہ کلر چلکے تسا جانے پانی
اوتھے پاوے رب نوں جہڑا ابدی خوب چلاوے
ویکھے جدوں حساب عملاں دا جہڑے رو مشرکاں والا
روز حشر وچہ ہر کوئی نہ بیٹھے اکھل پلیے
دنیا اندر دسو بیٹوں کسدی پوجا کروے
عزیر جو بیٹا تیرا اسدی پوجا کردے سارے
پاک منزہ ذات میری نوں لتیں عیب لگاؤ
نا بیٹی نا بیٹا میرا نا ہے باپ نا مائی
برتر ذات معلے میری اس بد وہم گمانوں

اس تھیں پچھے کہن ہودی یا رب یا رخدایا
حکم ہووے پھر اگوں ویکھو پانی نظری آوے
آتش نظری اگوں آوے سخت کڈھے پھر کارے
پانی تائیں کیتے دوڑن اٹھے آتش اندر جاون
دوجی ہور مثال خداوند ایس طرح فرماوے

پانی کریں عنایت سانوں تسے بہت اکایا
جاؤ پیو اس دے وچوں جو تساں دل بھاوے
گویا اوہ دریا وڈیرا ٹھاٹھاں ہو جاں مارے
دوزخ اندر لین سزائیں دل وچ غوطے کھاون
جو آیت آئندہ اندر ہووے تفصیل لیاوے

اَوْ كَظُلُمٰتٍ فِيْ بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَّغْشٰىهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهٖ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهٖ سَحَابٌ ظُلُمٰتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ اِذَآ اَخْرَجَ يَدَهٗ لَمْ يَكَدْ يَرٰىهَا وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهٗ نُوْرًا فَمَا لَهٗ مِنْ نُّوْرٍ ترجمہ یا تاریکی مثل اس دریائے عمیق کے ہے جس پر موج ایک پر دوسری اسپر گھٹا چھائی ہوئی ہے تاریکی ہے کہ بعض اس کا دوسرے پر ہے کہ جب ہاتھ نکالو تو نظر نہ آوے جس کے لئے اللہ نے نور معین نہیں فرمایا اسے نور کہاں (تفسیر)

یا پھر جویں سیاہی ہووے وچہ دریا ڈونگھیرے
پھر اتوں اک بدل آوے کالی گھٹا بنا کے
ہک سیاہی اتے دوجی ہور سیاہی پاوے
جس دے کارن کرے نہ ہووے نور منظر بھائی
ایہہ مثال کفاراں دے حق رب صاحب فرمائی
رات سیاہ تے ڈونگھا دریا بدل تہہ دا پاوے
رات سیاہی کفر کہیا تے جہل مثل دریاواں
ابن عباس روایت کردا ابن کثیر لیاوے
ہک دوجے دے اتے تلے آئے تہہ بہ تہہ سیاہی
ان آیتاں تھیں معلم ہووے جویں مفسر لیایا
جاں تک طالب صادق اپنا نہیں سامان بناندا
ہر مقام نورانی کارن جویں مناسب آوے
ناز نگوں چھٹکارا ناس پہنچ مقام صفائی
نال اونہاں دے شاغل ہو کے دلتوں داغ لگائی

موجاں اتے جاں آون ٹھاٹھاں یا وچ ...
کجھ لیوے پھر اتے بالیں سخت اندھیرا پاکے
جے اوہ ہتھ کڈھے تا اس نوں نظری مول نہ آوے
اوہ پھر کتھوں حاصل کردا اس نور دین وچ ذاتی
تریہ اندھیرے دسے اوہ جھین اہل دانائی
انہاں اندر پوچھ پچھاتا جو کوئی اس کی تقدیر
شہوت بدل کالا جانے سن ہن تھوواں نشانواں
قلب ہے تہہ تے بشر کہاں پردہ انتر آوے کی
کفر دل جہادی شہوت کولوں پچھانتی دیدہ ...
خدا الفت ہور ہدایت کارن بہت مراتب آئے
یعنی صیقل کر کے تاہیں دلتوں زنگا ڈا اندرا
فائدہ حاصل کردا تاہیں صفائی عمر ونجا دے
وانگ حیواناں دنیا اندر اوہیں عمر گنوائی
زنگ نہ تسے پھر زنگ چڑھایا اوہ تھیں ...

مثنوی

کافرے تاریک دل با فکر نیست ۔۔۔ حال و کارش ظلمت اندر ظلمت است
ہر کہ نہ زنگست بر مرآۃ دل ۔۔۔ دل شود زیں زنگہا خوار و خجل
چوں زیادت گشت دلرا تیرگی ۔۔۔ نفس دوں را بیش گردد خیرگی
رو تو زنگار از رخی او پاک کن ۔۔۔ بعد ازاں آں نور را ادراک کن
پس چو آہن گرچہ تیرہ ہیکلی ۔۔۔ صیقلی کن صیقلی کن صیقلی
مومناں را از تیرگی دور آمدند ۔۔۔ لاجرم نورٌ علےٰ نور آمدند

واہ جانن اس مرض دے صوفی ربّ پیارے ۔۔۔ ہور کسینوں معلم ناہیں کھلے پھرن بیچارے
ہر مرض دا دارو کردے ہکتخیں ہک سوایا ۔۔۔ ہر بلا دا کرن دفعیہ بھیت انہاں ہتھ آیا
ہر مشکل دے پیچ کارن رستہ کھول بتاون ۔۔۔ ہر مشکل ہر شے تے ناہیں بلوچہ کھول دکھاون
جیکر جا ہیں سی دھنتر دی صوفی دی دراویں ۔۔۔ مرد اندر سے دروازہ آویں سارے مطلب پاویں

اصحبوا مع اللہ فان لم تطیقوا فاصحبوا مع من یصحب مع اللہ (تفسیر یعقوب چرخی)

مثنوی

سایہ شاہاں طلب ہردم شتاب ۔۔۔ تا شوی زاں سایہ بہتر ز آفتاب
رو بجنب اندر پناہ مقبلے ۔۔۔ چونکہ آزادت کند صاحب دلے
گر سفر داری بدیں نیت برو ۔۔۔ ور حضر باشد ازیں غافل مشو
کیف مدّ الظل نقش اولیاست ۔۔۔ کو دلیل نور خورشید خداست

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰہَ یُسَبِّحُ لَہٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّیْرُ صٰٓفّٰتٍ کُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَہٗ وَتَسْبِیْحَہٗ وَاللّٰہُ عَلِیْمٌ بِمَا یَفْعَلُوْنَ ۝ وَلِلّٰہِ مُلْکُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَی اللّٰہِ الْمَصِیْرُ ۝ ترجمہ: آیا نہیں دیکھا تو نے بیشک اللہ کی تسبیح کرتا ہے جو کوئی آسمانوں اور زمینوں میں ہے اور چڑیاں صفیں باندھی ہوئی ہیں ہر ایک جانتا ہے نماز اور تسبیح اپنی اور اللہ جانتا ہے جو کچھ کرتے ہیں اور اللہ کے واسطے ہے ملک آسمانوں اور زمینوں کا اور طرف اللہ کی ہے رجوع تمہارا۔

پاک نبی نوں کرے مخاطب ربّ صاحب فرمادی ۔۔۔ کیا نہ دیکھیں پاک محمد سب شئے ذکر الاوے
تسبیحاں تہلیلاں آکھن جو کجھ وچہ اسماناں ۔۔۔ جو کجھ وچہ زمیناں سندے کردے رطب لساناں

دیکھ پرندے بنھ قطاراں اڈن وچ ہوائی — اوہ بھی ذکر ازبر ہے شامل غافل ہن نکائی
نماز لئے تسبیح اپنی دا ہر دم رستہ جانے — ہر اک نال زبان اپنی دے ورد کرن بجانے
جو کجھ کردے ہین تمامی اللہ صاحب جانے — اسنوں سب کجھ معلوم ہووے دل دے راز پچھانے
مالک زمین آسماناں اندر اوسے دی سلطانی — آخر اوسے طرفاں جاناں ایہو پکی گل جانی
پنچھی ہور حیوان پرندے ذکر کرن سبحانی — عظمت ذات الٰہی اندر رہندے سرگردانی
حاصل ہے عرفان انہانوں رب صاحب بخشیں ڈردے — اپنی اپنی بولی اندر ورد ہمیشہ کردے
انساناں نوں شرم نہ آوے غفلت وچ گذارن — آکھے لگ شیطان دے کتے رب دے حکم وسارن
عقل دانائی انساناں نوں جو رب صاحب بخشے پائی — اشرف کیتا اکل مخلوقوں دے عزت وڈیائی
پر ایہہ غفلت اندر رہ کے اپنا قدر ونجایا — نعمت مفت ملی اس تائیں لے پر قدر نہ پایا
ایہہ عاقل ہین غفلت پاروں بیٹھا الٹی کھڑا کی — غیر عقولاں تائیں دیکھیں ذکر کرن دل لا کے
تیری سمجھ نہ آوے جو کجھ ذکر کرن دن راتیں — کدیں نہ غافل ہوون خدا تھیں کہن سدا اصلوتیں
ولکن لا یفقہون تسبیحہم رب صاحب فرماوے — اونہاں ذکر خدا دا کردے تینوں سمجھ نہ آوے

مثنوی

سنگ احمد را سلامے میکنند — کوہ یحیی را پیامے میکنند
سنگہا اندر کف بوجہل بود — گفت اے احمد بگو ایں چیست زود
گر رسولے چیست در مشتم نہاں — چوں خبر داری ز راز آسماں
گفت چوں خواہی بگویم کاں چہاست — یا بگویند آنکہ ما حقیم و راست
گفت بوجہل ایں دوم نادر تر است — گفت حق آری ازاں قادر تر است
گفت شش پارہ حجر در دست تست — بشنو از ہر یک تو تسبیح درست
لا الہ گفت و الا اللہ گفت — گوہر احمد رسول اللہ سفت
چوں شنید از سنگہا بوجہل ایں — زد ز خشم آں سنگہا را بر زمیں
سنگ ریزہ گر نبودے دیدہ ور — کے گواہی دادی اندر حشر ور
خشک تار و خشک چوب و خشک پوست — مے دہد از اندروں آواز دوست

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ

يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ
يُقَلِّبُ اللّٰهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِي الْاَبْصَارِ ۝ ترجمہ

کیا نہیں دیکھا تو نے کہ اللہ تعالے بدل چلاتا ہے پھر ان کو جمع کرتا ہے پھر تہ بر تہ کر دیتا ہے پھر دیکھتا ہے تو بارش نکلتی ہے اس میں سے اور آسمان سے اولے پہاڑ کے سے اس میں عذاب ہے پہنچاتا ہے جسے چاہتا ہے اور ہٹاتا ہے ان کو جنسے چاہتا ہے اور قریب ہے کہ اس کے برق کی چمک آنکھوں کی روشنی لیجائے پھیریا ہے اللہ تعالے رات اور ان کو بیشک اس میں عبرت ہے داناؤں کے لئے ؛

کیا نہ ویکھیں طرف اللہ دی جیہڑا بدل چلاوے ۔ پھیر اکٹھا کرے انہاں نوں اتے تلے جماوے
پھر انہاں نوں جمع کریو تا کالی گھٹا بناوے ۔ پھر انہاں دی وچوں ویکھیں بارش عجب وساوے
پھر تاں دی اسماناں تھیں کو لوں انہاں پہاڑاں ۔ جیہڑی نظری آون تینوں پیہڑی بہن قطاراں
سخت عذاب انہاں دے کولوں بھیجے جنہوں چاہندا ۔ جنہوں چاہے اسدی کولوں دُور عذاب ہٹاندا
ہے نزدیک جو بجلی اسدی لیجاوے روشنائی ۔ اکھیں بند ہو دن تے نالے اُڈ جاوے بینائی
رات دہیں نوں بدلے جیہڑے قدرت نال کمائے ۔ اہل بصارت کارن اس وچ عبرت جان نرالی
اس آیت تھیں قدرت دسے مولیٰ رنگ برنگی ۔ ہکناں خوشی وکھاوے ہر دم ہکناں دیوے تنگی
دیو بدل رحمت کر کے ہکناں خوشی وکھاوے ۔ ہکناں اندی حق زحمت ہووے مار ذلیل کراوے
جیونکر عادیاں کارن اللہ بدل ہک بنایا ۔ انہاں بارش جاتی اسے پر قہر الٰہی آیا
اس بدل تھیں ککھر جھلیاں ہویا قہر الٰہی ۔ اک اک نوں پٹکاوے پتھر کیتا حال تباہی
عبرت پکڑن اسدی کولوں سارے اہل دانائی ۔ اسند اندر رنگ برنگی قدرت رب وکھائی
ہکناں دے حق ایہو بدل رحمت بنکے آوے ۔ ہکناں دی سر تے آکے غضبوں پھیرا پاوے
اس بدل تھیں غضب قہر دا ایسا جھکھڑ آوے ۔ نافرماں لے دیناں نوں بلوچہ مار مکاوے
جیونکہ حضرت رومی صاحب وچہ کتاب لیایا ۔ آہو ہیں مثنوی اکو وسالاں بچوں انہاں فرمایا

رومی

گر نبودے واقفے از حق جان باد ۔ فرق چوں کردی میان قوم عاد
ہود گرد مومنان خطے کشید ۔ نرم می شد باد کانجا میرسید
ہر کہ بیروں بود زاں خط جملہ را ۔ پارہ پارہ می شکست اندر ہوا

وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّنْ مَّآءٍ فَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِيْ عَلٰى بَطْنِهٖ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِيْ عَلٰى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِيْ عَلٰى اَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَآءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝ لَقَدْ اَنْزَلْنَا اٰيٰتٍ مُّبَيِّنٰتٍ وَاللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ۝ ترجمہ: اور اللہ تعالے نے پیدا کیا ہر جاندار کو پانی سے بعض انہیں سے وہ جو پیٹ پر چلتے ہیں بعض انہیں اور بعض وہ جو دو پاؤں پر چلتے ہیں۔ پیدا کرتا ہے اللہ تعالے جو دو پاؤں پر چلتے اور بعض انہیں وہ جو چار پاؤں پر چلتے ہیں پیدا کرتا ہے اللہ تعالے جو چاہتا ہے بیشک اللہ ہر چیز پر قادر ہے۔ ہم نے یہ آیتیں اتاری ہیں کھلی کھلی اور اللہ تعالے راہ راست کی طرفاں ہدایت کرتا ہے۔

ہر ہک نوں رب پیدا کیتا پانی کولوں بھائی | کئی طرح مخلوق بنائی قدرت عجب دکھائی
ہک انہاں تھیں پیٹاں پرنے ٹردے نال صفائی | ہک چلن دو پیراں اتے چاندی روانگ ہوائی
اک چاؤن پیراں اتے چلدی سوہنی چال کہاؤن | ہر دی چال نرالی دسے رنگ عجیب بناون
جو کجھ چاہے پیدا کردا اوہ قدرت دے اسائیں | ہر شے اتے قادر ایہی مالک وہیں سائیں
تحقیق اتاریاں آئتاں اساں صاحب فرماوے | واضح روشن ایسیاں جسو چہ شک نہ مومن پاوے
اللہ کرے ہدائت جسنوں چاہے راہ دکھاوے | دسے راہ ہدائت سدا ہل نہ مومن جاوے
وچ عالم آیا رب نے پہلے پانی کیتا | سب تھیں پہلے پانی ہویا سنتوں میریا بیتا
پھر ہوا بنائی سوہنے اس پانی تھیں یارا | اسدی پھوں کل فرشتے سن میرے لرارا
بھی مخلوق ہوئی اس وچوں نالے اگ بنائی | اس اگ کولوں پیدا کیتی جن شیطان سعدائی
پھر رب مٹی پیدا کیتی قدرت کھیل دکھائی | اس تھیں رب بنائی جو مخلوق زمین پر آئی
اس تھیں معلم ہووے سبنا اصل ہویا پانی | سب کجھ پانی کولوں پیدا ایہہ گل پکی جانی
اصل ہوا تے پانی کولوں ہر ہر شے پیدا آیا | اسے کارن رب صاحب نے من ماء فرمایا
ایہو جان عناصر اربعہ اگ ہوا تے پانی | نالے خاک ہوئے اس کولوں سب ترکیب بنائی

وَيَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُوْلِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ مِّنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَآ اُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ ۝ وَاِذَا دُعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ۝ وَاِنْ يَّكُنْ لَّهُمُ الْحَقُّ يَاْتُوْٓا اِلَيْهِ مُذْعِنِيْنَ

اور کہتے ہیں ہم ایمان لے آئے اللہ پر اور رسول پر اور حکم خدا اور رسول کا مانا ہم نے

اس کے بعد ایک ان کا بعد اقرار کے روگردانی کرتا ہے حالانکہ وہ ایمان والے ہی نہیں اور جب وہ اللہ اور رسول کی طرف بلائے جائیں کہ ان میں فیصلہ کردے دفعتہً ایک گروہ روگردانی کرتا ہے اور اگر ان کا کوئی حق ہو تو یقین و قبول سے اللہ کی طرف آتے ہیں ۔

اکھن اسیں ایمان لیایئے نال اللہ دے بھائی   بھی اس پاک رسول اللہ پر نال یقین صفائی
منّے حکم خدا دے مناں سارے عذر نہ مول لیاواں   ایسے پر دلوں قبول نہ کردے دہوکہ دین دا واں
پھر اوہ روگردانی کر کے حکموں کنڈ ولاوے   ٹولہ اک انہاں دے وچوں عہدہ توڑ بجاوے
پچھے اس اقرار اپنے دی کردا روگردانی   ایہ نہیں مومن دلوں بجانوں اصلی ٹول شیطانی
جدوں انہاں نوں سدیا جاوے طرف اللہ دی آؤ   نالے پاس رسول اللہ دے جھگڑا آن مکاؤ
حکم سناوے پاک نبی تے جھگڑا خوب مکاوے   جس گلوں رب راضی ہووے ہوہا حکم سناوے
اچن چیت انہاں دے وچوں اک ٹولہ نس جاوے   مکر بھنوا دے پاک نبی تھیں دوزخ دہکا کھاوے
جیکر ہووے حق انہاں دا پاس نبی دے آون   کرن یقین قبولن جو کجھ پاک نبی فرماون
بشر منافق نام آہا اک وچہ معالم آیا   اس نے نال یہودی دے اک جھگڑا اجھوٹھ بنایا
کہے منافق کعب اساڈا جھگڑا خوب مکاسی   اوتھے جان تک جانویں ناہیں ملے مول خلاصی
کہے یہود منافق تائیں پاک نبی ول جاواں   اسدے حکم مناں ہر خشماں عذر نہ مول لیاواں
نا یقین یہودی تائیں اوہے ربدا پیارا   کرے نہ رو ریا کسی دا کردا خوب نتارا
ول ول آکھے چل نبی ول منیوں ہے منظوری   جو کجھ پاک نبی فرماوے مناں امر ضروری
کہے منافق پاک نبی ول ہرگز مول نہ جاواں   کعب اشرف دے بیٹھے پاسے تینوں جھگڑا لیجاواں
کعب منافق حق نتارے عدل انصاف کماوے   پاک محمد حق ہیر لوچہ شاید ظلم سناوے
کہے یہود منافق تائیں واہ وا مسلمانی   حکم نبی دے منے ناہیں مارے لاف زبانی
ایہہ کلمہ ایہہ دعوے تیرا کد ہووے منظوری   جاں تک حکم نہ منیں جھٹرے اندر شرع ضروری
ایہہ آیتاں پھر حق منافق رب صاحب فرمایاں   حکم انہاں دا عام سمجھانوں دساں مومن بھایاں
جونکر پارے پنجویں اندر اللہ نے فرمایا   فان تنازعتم فی شیئٍ اندر حکم تمامی آیا
جیکر وچہ تساڈے کوئی جھگڑا ہووے پیدا   اسنوں طرف خدا نبی دے کریو پیش ہویدا
جیکر ہے ایمان تساڈا اللہ دے بھائی   پیش نبی دے کریں مقدمہ غیراں حق نہ کائی
اس زمانے دے جو مومن شرع قبول نہ کردے   شرع نبی تھیں منکر ہوون وال اٹھاون گھر دے

دین ونجاون مال لٹاون وڑک گھاٹا پاون | شرع نبی تحقیق لکھ بھنوایا مردے پچھوتاون
جنہاں قدر نبی دا جاتا انہاں رتبہ پایا | اینتھے اوتھے دوہیں جہانی رب انہاں وڈیایا
دیکھو جیونکر حضرت مولوی رومی نے فرمایا | اپنی پاک کتاب اندر ایہہ قصہ لکھ سنایا

مثنوی

بود در انجیل نام مصطفی | آں سر پیغمبراں بحر صفا
بود ذکر حلیہ ہا و شکل او | بود ذکر خرد و صوم و اکل او
طایفہ نصرانیاں بہر ثواب | چوں رسیدندی بداں نام و خطاب
بوسہ دادندے بداں نام شریف | رو نہادندے بداں وصف لطیف
اندریں فتنہ کہ گفتم آں گروہ | ایمن از فتنہ بدند از شکوہ
ایمن از شر امیران و وزیر | در پناہ نام احمد مستجیر
نسل ایشاں نیز ہم بسیار شد | نور احمد ناصر آمد یار شد
واں گروہ دیگر از نصرانیاں | نام احمد داشتندے مستہاں
مستہان و خوار گشتند از فتن | از وزیر شوم راے شوم فن
مستہان و خوار گشتند آں فریق | گشتہ محروم از خود و شرط طریق
نام احمد چوں چنیں یاری کند | تا کہ نورش چوں مددگاری کند
نام احمد چوں حصارے شد حصین | تا چہ باشد ذات آں روح الامین

أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمِ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝ ترجمہ کیا ان کے دلوں میں مرض ہے یا شک میں پڑے ہیں یا خوف کرتے ہیں جو اللہ اور اس کا رسول ان پر ظلم کریگا نہیں بلکہ وہ ظالم ہیں ۱۲

کیا وچہ دل انہاں دے ہوئی مرض نفاق بیماری | یا کوئی شک انہاں دے لوچہ آن ہویا ہے جاری
یا کوئی خوف انہاں نوں ہووے اس گلوں شرماون | خدا رسول اساڈے اتے دوویں ظلم کماون
ناہیں ایہہ گل جو کجھ انہاں گھر کے دلوں بنائی | بلکہ ہیں اوہ اپو ظالم اس وچہ شک نہ کائی
جھوٹھا خیال انہاں دے دل وچہ اللہ ظلم نکر دا | کبھی کوئی ظلم نکرے محمد جو سرتاج بشر دا
بلکہ ظلم انہاں دا اپنا پیش انہاں دے آوے | ذرہ ظلم نہ ہووے ہر کوئی کیتے دا پھل پاوے

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا

سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ ۝ ترجمہ مومنوں کا قول یہ ہے کہ جب اللہ اور اللہ کے رسول کیطرف بلائے جائیں کہ وہ ان میں فیصلہ کریں کہیں ہم نے حکم سنا اور اطاعت کی یہ لوگ فلاح پانے والے ہیں اور جو اللہ اور رسول کی اطاعت کرے اور اللہ سے ڈرے اور بچے وہ کامیاب ہے

موسن دا ایہہ قول ہمیشہ جدوں بلایا جاوے
آ رسن حکم خدا دے نالے جو احمد فرماوے

تا جو حکم کرے رب صاحب بھی سردار رسولاں
جھگڑا دین مکا تسا ڈا الے صاحب مقبولاں

خوشیاں خوشیاں مومن اگوں ایہہ جواب سناون
سنیاں دلوں قبول اسانوں جو صاحب فرماون

بے شک انہاں خلاصی پائی ایہہ ربدی منظوری
حکم خدا دے سر پر منیئے کرن اطاعت پوری

تے جو کوئی کرے اطاعت ربدی منیں حکم تمامی
نالے منیں حکم نبی دے ڈردا رہے مدامی

خوف کرے پھر رب صاحب تھیں کرے نہ نافرمانی
اس مومن نوں حاصل ہوئے مطلب دوہیں جہانی

خوف معاصی گذرے کولوں زاری کر کر روے
تقوے ایہہ جو میرے کولوں پھر گناہ نہ ہووے

خوف تے تقوے دلوچہ رکھے کدی نہ غافل تھیوے
جنت اندر حوض کوثر تھیں بھر بھر کاسے پیوے

ایہہ دو گلاں یاد کرے جو نالے عمل کماوے
جنت اندر موجاں مانے اعلے درجے پاوے

وَاَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ط قُلْ لَّا تُقْسِمُوْا طَاعَةٌ مَّعْرُوْفَةٌ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ۝ ترجمہ اور قسمیں کرتے ہیں اللہ کی سخت قسمیں اگر تم فرمائیں ان کو تو ابھی نکلیں کہہ اے محمد نہ قسمیں کھاؤ یہ تو طاعت مشہورہ ہے بے شک اللہ تعالے سب جانتا ہے جو تم کرتے ہو ۔

پھر دو جا ہور فریب انہاندا رب ظاہر فرماندا
سارے جھوٹھ فریب انہاندے ظاہر آکھ سناندا

نال ایہہ دے زور علی نوں وڈی سار قسماں کھاندے
تے آکھو حکم سناؤ حضرت اسیں لڑن پر جاندے

آکھو محمد انہاں تائیں قسماں مول نہ کھاؤ
طاعت ہے مشہورہ ایتھے ہرگز دانہ لاؤ

جو کجھ کرو یا کردے ہو تسیں الله صاحب جانے
ایہہ طاعت ایہہ قسماں جھوٹھیاں سب کجھ رب پچھانے

جھوٹھیاں قسماں کھاون کولوں کی کجھ حاصل تھیندے
بھی طاعت معروفہ چاہے جو منظور ہی پاوے

جو کجھ آکھو صدق یقینوں سچی بات الاؤ
بھی بندگی معروفہ کر لو کذب نہ مول ملاؤ

سچی بات خداوند بھاوے جھوٹھے لعنت کردا
لکھو لکھو لعنت آوے جھوٹھی جس بات منہ دھروا

جو اطاعت دلوں بجالوں سب نبی دی کردے
انہاندی منظوری ہوئی اندر روز حشر دے

تھے او تھے دوہیں جہانیں رحمت بدی آوے خوف انہاندے اندر جو نکر رب صاحب فرماوے

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِينُ ۝ ترجمہ: کہہ دیجیے لو اطاعت کرو رسول کی اگر منہ پھیرو گے تو پیغمبر کے ذمہ وار بنائے گئے ہیں اور تم پر وہ جس کے تم ذمہ دار ہو اگر اطاعت کرو رسول کی راہ پا جاؤ گے نہیں ہے پیغمبر کی ذمہ داری مگر پیغام رسائی کھلی اور واضح

کہو محمد لوکاں تائیں کرو اطاعت ربدی	نالے کرو اطاعت دل تھیں پاک رسول عربدی
جیکر مکھ بھنواؤ تسیں حکم نہ منوں سارے	جو کجھ ذمے پاک نبی دے او خود سر ول اتارے
بھار تساڈے تساں اتے جو کجھ آپ اٹھاؤ	ذمہ وار بنوں سب آپے جیکر مکھ بھنواؤ
جیکر کرو اطاعت اسدی راہ ہدایت پاؤ	خبر سنائیں کم نبیاں دا منوں یا مڑ جاؤ
ذمے پاک نبی دے جو کجھ او سب آکھ سنایا	تعلیم ہدایت والا سارا رستہ کھول دکھایا
ذمے ہے تساڈے کرو قبول اطاعت پوری	حکم نبی دے سر پر منوں رب کرے منظوری
پیغام رسائی کم نبیاں دا واضح کر سمجھاون	کھلے حکم خدا دے دسن ذرہ نہ پردہ پاون
سے تکلیف اٹھاون ایپر ربدے حکم سناون	دوزخ کنوں بچاون کارن زور تمامی لاون
ربدے حکم سناون کارن سے تکلیفاں پاون	جان کرن قربان ہمیشہ سے دکھ اٹھاون
پتھر کھاون رحم کماون مونہوں ایہہ فرماون	ربا کریں ہدایت انہاں دوزخ تھیں بچ جاون
پیٹ سر پر جھل تکلیفاں امت نوں بخشاون	بیٹھ کنارے اگ دے اٹھے امت دور ہٹاون
پر افسوس انہاں نوں جیہڑے پھر بھی زور لگاون	دتے تکلیفاں نبیاں تائیں دوزخ ڈیول جاون
جو نکر وچہ بخاری آیا پاک نبی فرمایا	ابو ہریرہ کرے روایت ہو وس رحمت سایہ

عن ابی هریرة قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم مثلی کمثل رجل استوقد نارا فلما اضاءت ما حولها جعل الفراش وهذه الدواب التی تقع فی النار یقعن فیها وجعل یحجزهن ویغلبنه فیتقحمن فیها فانا آخذ بحجزکم عن النار وانتم تقتحمون فیها

مثنوی

من نشستہ بر کنار آتشے	با فروغ و شعلہ بس ناخوشے
ہمچو پروانہ شما آنسو دواں	ہر دو دستے من شدہ پروانہ داں
مرحبا یا مجتبیٰ یا مرتضیٰ	ان تغب جاء القضا ضاق الفضا

انت سولی القوم من لا تنشتے — قد رواکلا لئن لم ینتہے
زاتش این ظالمانت دل کباب — از تو جملہ اہل قومے بدخطاب
کان عودے در تو گر آتش زنند — این جہاں از عطر و ریحاں پر کنند
تو آں عودے کز آتش کم شود — تو نہ آں روحے کہ اسیر غم شود
عود سوزد کان عود از سوز دور — باد کے حملہ برد بر اصل نور

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِيْنَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا يَعْبُدُوْنَنِيْ لَا يُشْرِكُوْنَ بِيْ شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ۝ ترجمہ: وعدہ کر لیا اللہ نے ان سے جو ایمان لائے تم سے اور کیں نیکیاں البتہ ان کو زمین پر خلیفہ بنائے گا جس طرح اگلوں کو بنایا اور وہ دین جو ان کے لئے پسند کیا ہے محکم و مقرر کر دیگا اور ان کے خوف کو امن سے بدل دیگا وہ میری بندگی کریں گے اور کسی کو میرا شریک نہ بنائیں گے اور جس نے اس کے بعد کفر کیا وہ وہ نافرمانبردار ہے

وعدہ کیتا پاک اللہ نے نال انہاں دی بھائی — جہڑے مرد ایمان لیائے نال یقین صفائی
نالے نیک اعمال کمائے جو رب نوں منظوری — کرسی ضرور خلیفہ انہاں ایہہ گل پکی پوری
جویں خلیفے اگلے کیتی دے حکومت بھاری — ایویں ایہہ بھی دنیا اندر دین کرین جاری
جہڑا دین انہاں دے کارن رب پسندی کیتا — اسنوں کرسی مقرر ہوئے اسن توں ہیریا پتنا
خوف ہووے معدوم جہانوں امن ہووے ہر جائی — ہر جاگہ وچہ پڑھسن نمازاں خوف نہ ہیسی کائی
میری کرن عبادت ہر جا شرک نہ مول کماون — خالص بندگی میری کرسن غیروں مکھ پھراون
اس تھیں پچھے کفر کیتا جس اوہو یا بدکارا — نافرمان ہویا او فاجر نالے فاسق بھارا
استخلاف خلافت الٰہی دین دنی دی شاہی — نسل مراد نہیں اس جاگہ سن توں میرے ماہی
من قبلہم تھیں جان اشارہ جو رب نے فرمایا — حضرت یوسف موسےٰ بھی داؤد سلیمان آیا
بھی ہور خدا دے پیارے بندے جو دنیا وچ آئے — وچہ عبادت رب دی جنہاں اپنے وقت لنگھائے
تمکین ہے ملک وسیع تے نالے بنیاد سلطانی — نالے دین انہاں دا غالب اندر دو ہیں جہانی
عدی نام حاتم دا بیٹا کرے روایت بھائی — شخص آیا اک نبی دی خدمت پاس عرض گذاری

فاقہ فقر کولوں یا حضرت ڈاڈھی تنگی آئی
بھی ہک ہور شکایت کر دا رہزن تنگ کریندے
میری طرف مخاطب ہوکے پاک نبی فرماندے
اے عدی سچ دس اسانوں ملک حیرہ توں جانے
ہے اوہ دوراساڈے کولوں مشکل اتھے جاناں
حضرت نے فرمایا جیکر ہوئی حیاتی تیری
آن طواف کریسن اتھے خطرہ خوف نہ کوئی
بھی کسرے تے فتح ہووے مالٹی جان خزانے
عرض کیتی یا حضرت جو ہے کسرے ہرمز جایا
پھر حضرت فرمایا اگوں ہور سنیں گل میری
کوئی پسند نہ کرسی دنیا کرسن لوک بیزاری
کہے عدی میں اکھیں ڈٹھے آون لوک ہزاراں
ملک حیرہ تھیں آون ٹورے رہزن نظر نہ آوے
کسرے والے ملک تمامی فتح ہویا اسلامی
اتنیاں گلاں اکھیں ڈٹھیاں وچہ خلافت یاراں
تریجی گل ہے باقی جہڑی پھیر ظہور لیاوے
اس آیت تھیں ثابت ہووے حق خلافت یاراں
پاک نبی فرمایا جو نکر وچہ مشکوٰۃ لیایا
میرے پچھے تریہہ برساں تک ہی خلافت جاری
ترمذی وچہ تفصیل لیایا خلافت پائی
دو برس تے ترے مہینے حکم صدیق چلایا
دوجا پھیر خلیفہ ہویا حضرت عمر پیارا
باراں برس خلافت کیتی ذی النورین پیارے
چھ مہینے حسن ولی تے حکم خلافت کیتا

خدمت عرض گذاراں حضرت وسو رستہ کائی
جو کوئی راہ مسافر ملدا اُسدا مال لٹیندے
ہیرے لعل جواہر موتی کن ہیر لوچہ پاندے
پئے عرض کیتی نہیں ڈٹھا سن توں نبی ربانے
رستے اندر چور اچکے لٹن مال بیگانا ں
اوتھوں لوگ آون کے اتھے یاد رکھیں گل میری
خوف اللہ بن ہور رہیا نہ دور مصیبت ہوئی
فتح ہووے اسلامی سر جاندٹن کفر پرانے
اہو کسرے ہرمز سندا حضرت نے فرمایا
ہور عجب گل ویکھیں جیکر ہوئی حیاتی تیری
آکھن نام اللہ بن سانوں دوجی چیز نہ پیاری
کرن طواف ہر اس نکوئی حمد پڑھن لکھ واراں
ہتھکے ہوڑے ہول نکوئی جس پاسے کوئی جاوے
ملک خزانے لٹے سارے کیا خاصی کیا عامی
بوبکر فاروق اعظم جاں تھے پھڑیاں تلواراں
جدوں امام محمد مہدی خود تشریف لیاوے
تمکین خلافت امن ہمیشہ دین پسند ابراراں
کہے سفینہ پاک محمد اس طرح فرمایا
اس تھیں بعد ہووے سلطانی اندر دنیا ساری
واروں واری سب یاراں دی جویں حقیقت آئی
اس تھیں بعد صدیق اکبر پھیر دنیا چھوڑ سدھایا
دس برس تے چھ مہینے عدل کیتا اس بھارا
حیدر صفدر چار برس تے نو مہینے سارے
تریہہ برس سب پورے ہوئے سن توں میر یا بھینا

مختصر بیان خلافت بمعہ اوصاف صحابہ کرام رضوان اللہ تعالےٰ علیہم اجمعین

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللّٰهِ مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ
لَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ○ ترجمہ اور جنہوں نے ہجر کی راہ میں اللہ
کے بعد اس کے کہ ظلم کئے گئے البتہ جگہ دیں گے ہم ان کو دنیا میں اچھے اور مزدوری آخرت کی
بڑی ہے کاش کہ وہ جانتے ۱۲

جنہاں ہجرت راہ اللہ وچہ کیتی اسے دلجانی ॥ تیکھے ظلم تعدی کولوں جائے سرگردانی
جنہاں اُتے ظلم تعدی کیتی سخت کفاراں ॥ اوہ مظلوم مہاجر بکے جو واقف اسراراں
بیشک دنیا وچہ انہاں نوں جگہ دیواں من بھانی ॥ وڈے اجر قیامت اندر دیواں شک نہ کانی
ہائے افسوس سجے جانن سجھن عقل جنہاں نت ماری ॥ وعدہ ربدا پورا ہویا رب دتی سرداری
دنیا وچہ خلافت کیتی پاک نبی دیاں یاراں ॥ روز قیامت ہوجاں مانن اندر باغ بہاراں
کدی خلاف نکر دا مولا جو وعدہ فرماوے ॥ پورا کر دکھلاوے جو کجھ رب صاحب نوں بھاوے

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ
رَّضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ط ترجمہ اور نیکیوں میں بڑھ جانے والے اسلام میں پہل کرنے
والے مہاجرین و انصار اور وہ جو ان کی نیکیوں میں تابع ہوئے اللہ ان سے خوش ہوگیا وہ اللہ سے
راضی ہوئے ان کے لئے باغ تیار کر رکھے ہیں جن کے تلے نہریں ہمیشہ جاری ان میں رہیں بڑی کامیابی ہے

سبقت کرنیوالے پہلے وچہ اسلام نیکوئی ॥ مہاجر تے انصار تمامی جیں پر رحمت ہوئی
بھی تابعدار انہاں دے جنہاں کیتیاں نیکیاں بھلیاں ॥ کر احسان مروت جنہاں خوب محبتاں لایاں
رب انہاں تھیں راضی ہویا روز قیامت تائیں ॥ اوہ بھی رب تھیں راضی ہوئے پڑھدے حمد ثنائیں
ہوئے تیار انہاں دے کارن جنت باغ بہاراں ॥ تلے جنہاندے رنگ برنگی جاری ہر دم نہراں
جنہاں ہمیشہ اس دے اندر کوئی تکلیف نہ پاون ॥ ایہہ ہے وڈی مراد جو اوتھے رج رج میوے کھاون
اس آیت وچہ رب صاحب نے کر تعریف سنایا ॥ شان مراتب اصحاباں دا واضح کر سمجھایا

کرے بیان رضا اپنی تے لوکاں نوں سمجھاوے   ہیں راضی اوہ راضی ہیں تھیں صاحب فرماوے
نالے ایہ فرماوے موئے اعلےٰ درجے پاون   جنت اندر دو جہاں مانن ہر اک نعمت کھاون
وچہ اسلام صدیق اکبر نے سب تھیں سبقت پائی   ہجر پاک نبی سنگ کیتی ستر تکلیف اٹھائی

سبب ہجر نبی علیہ السلام

ویکھ بخاری جلد دوجی وچہ جیویں حقیقت آئی   ہجرت کرنی پاک نبی نوں کس خاطر فرمائی
کفاراں تھیں اہل اسلاماں جاں تکلیفاں پایاں   ہولی ہولی حبش ملک وچہ جاون کر کر دھایاں
صدیق اکبر بھی کرے تیاری حبشے دیول جاواں   بے کھٹکے بے خطرہ ہو کے وردو ورد پکاواں
پڑھاں قرآن نماز گذاراں ورد کراں من بھانے   وچہ عبادت شاغل ہوواں سناں امر ربانے
شہر مکے تھیں ہو روانہ جد ہوئی صدیق پیارا   برک غماد اندر جا پہنچا العلا ندا و سنجارا
ابن الاغنہ اگوں ملیا آکھے کتول جاویں   مکہ چھوڑ چلیوں کس بابت سچ صدیق سناویں
کہے صدیق جو مکے والے مینوں ہن نہیں بہندے   نام اللہ دا لیون کولوں مینوں منع کریندے
حبشہ طرفاں جاواں اتھے یاد کراں رب باری   یاد اللہ وچہ شاغل ہو کے عمر گذاراں ساری
ابن الاغنہ عرض کریندا اسن صدیق پیارے   تیرے جیہا ہور نہ کوئی اندر عالم سارے
خرچ دیویں مسکیناں تائیں حق دیویں حقداراں   بھار اٹھاویں خلقت سندے کی تکلیف کفاراں
گھر وچہ بیٹھ عبادت کر توں آ میں نال لیجاواں   تینوں کوئی تکلیف نہ ہووے ذمہ تیرا چاواں
ابن الاغنہ نال لیایا مکے اندر بھائی   سب کفاراں تائیں کہندا سمجھو نال صفائی
کرے عبادت گھر وچہ بیٹھے منع نہ کریو کوئی   ہر مسکین مسافر سندی کردا ایہ دلجوئی
کہن قریشی رل مل سارے ابن الاغنہ تائیں   ساڈی طرفوں ابو بکر نوں ایہ گل آکھ سنائیں
گھر وچہ بیٹھے کرے عبادت باہر آواز نہ آوے   پڑھے قرآن نمازاں ہولی ہور فساد نہ پاوے
سانوں خوف رہے دن راتیں مت کوئی فتنہ پاوے   پڑھے قرآن اجا جیویں ساڈی رونق جاوے
خوش الحان قرآن پڑھے جاں ویکھ زنان بچے آون   نالے چھوٹے لڑکے ساڈے کلمہ آکھ سناون
اس گلوں دل ڈردا ساڈا امت قرآن سناوے   رونق دین اساڈے سندی مت جگوں اٹھ جاوے
جیکر ہووے گھر وچہ بیٹھے کرے ادائی   امن دیوان اس تائیں سارے ہٹکے دل لگائی
عہد پیمان ہویا اس گل تے قول قرار کرائے   صدیق اکبر پھر دا اپر آ کر گھر وچہ ڈیرے لائے

پڑھن کلام الٰہی نالے ہنجوں ہار پروندے   دیدے گریاں تے دل بریاں داغ پرادے ہوندے
پاسے نال حویلی اپنی مسجد اک بنائی   اوتھے شوق محبت کولوں پڑھن کلام صفائی
جوش محبت نال جدوں پھر پڑھن کلام ربانی   خدمت اندر حاضر ہووے جو کوئی سنے زبانی
رفتہ رفتہ شہر مکے وچہ آ مشہوری ہوئی   عورت لڑکا اسدے پاسوں لنگھ نہ سکدا کوئی
جیسدی کنیں پہنچے آوازہ دین ہووے اس تازہ   اسدے اتے رحمت کولوں کھل جاوے دروازہ
کلمہ پاک نبی سرور دا پڑھدے دلوں بجالوں   خدمت اندر حاضر ہوون بہرہ لین ایمالوں
جاں مشہوری ہوئی اسدی جوش کفاراں آیا   ابن الاغنہ تائیں انہاں رل مل پھیر بلایا
ساڈی شرط نہ پوری ہوئی جو تدھ ذمہ چایا   بوبکر نے اچا پڑھ پڑھ لوکاں نوں پھیر بایا
توں بیزار ہوویں اس کولوں اپنا ہتھ اٹھائیں   اسیں نکالاں شہر مکے تھیں بوبکر نے تائیں
ایہہ کلام زبانی پڑھدا اسانوں مول نہ بھاوے   جلدی شہر اساڈے وچوں باہر نکل جاوے
بوبکر نوں آکھے ابن الدغنہ حال سناوے   جو کجھ کہیا قریشاں سارا حال احوال بتاوے
تکھے یا توں ہولی پڑھسیں یا میری بیزاری   جہڑی نال تیرے میں کیتی اوہ تدہ شرط وساری
بوبکر نے کہیا اگوں سن توں دغنہ جایا   چھپ کر پڑھن قرآن اسانوں نہیں اللہ فرمایا
توں بیزار اساتھوں ہوویں چھوڑ اساڈی یاری   اسیں جوار اللہ وچہ آئی شکر کراں لکھ واری
پاک نبی دی سنگت اندر اسیں ہوئے خوش راضی   مکے وچہ گذاراں جاں تک حکم کرے رب قاضی
بوبکر پھر حال سناوے پاک نبی سرور نوں   کیتا تنگ کفاراں مینوں جاواں اٹھ سفر نوں
حضرت پاک نبی سرور نے ایہہ گل آکھ سنائی   صبر کریں رب اذن دیوے تاں رل کر جاواں بھائی
ہے امید جو اذن دیوے گا مینوں اللہ باری   جیکر ہے منظور اللہ نوں تیری سفر تیاری
والذین معہ وچوں ایہہ گل نظری آوے   تیری خاطر ہجرت کرنے خود اللہ فرماوے
پھر صدیق اکبر نے اگوں غرض دوبار سنائی   ہے امید تساڈوں حضرت دسو نال صفائی
حضرت صاحب نے فرمایا سن توں یار پیارے   کوئی دن صبر کریں اس جائی بھیت کھلن گے سارے
ابوبکر نوں ہوئی تسلی کرے تیار سواری   خاطر پاک نبی سرور دے گھوڑی جیند پیاری
چار مہینے گذرے اونہیں اکھ صدیق بنائی   راتیں جاگے پہرا دیوے سن توں ویر بھائی
ایہہ مضمون بخاری اندر جلد دوجی وچہ آیا   ہماہاں اندر سمجھاون کارن ہندی نظم بنایا
ہور تفسیر جلالین اندر خود حضرت حسن لیایا   ہجرت دا مضمون عجائب واضح کر سمجھایا

دی وکیل فرشتہ آیا رب صاحب فرمایا | ربدی طرفوں پاک نبی نوں آ پیغام سنایا
کجھ عبارت لکھ وسالاں ویکھن ایہہ دیجانی | اصلی جو ہین امام لیایا عربی وچہ زبانی
باقی ہندی اندر سارا ایہ مضمون سناواں | جو کجھ وچہ تفسیر لیایا حسن امام سچاواں

نقل عبارت اصل تفسیر جلیل مشہور تفسیر عسکری من تصنیف حضرت امام حسن عسکری رضہ
ان الله تعالے اوحی الیہ یا محمد ان العلی الاعلی یقرء علیک السلام ویقول لک
ان ابا جہل والملاء من قریش قد دبروا یریدون قتلک وامرک ان تبیت علیا فی موضعک
وقال لک ان منزلتہ منزلۃ اسحق الذبیح من ابراهیم الخلیل یجعل نفسہ لنفسک فداء وروحہ
لروحک وقاء وامرک ان تستصحب ابابکر فانہ ان انسک وساعدک ووازرک
وثبت علے تعاہدک وتعاقدک کان فی الجنۃ من رفقائک فی غرفاتہا من خلصائک الخ

بیشک وحی کیتا رب سائیں پاک محمد تائیں | جلدی بعد سلاموں میرا ایہہ پیغام سنائیں
کہے خداوند پاک نبیا کر اپنی ہشیاری | ابوجہل سردار قریشی کردے نت تیاری
ایہہ تدبیر اونہاں نے سوچی قتل محمد کریئے | مٹے دین محمدی تا پھر قدم خورشید اودھرئے
تینوں امر الٰہی ہویا سن سردار محمد | اس راتیں کر سفر تیاری ہادی مختار محمد
اپنی جگہ شاہ علی نوں کر ہشیار لٹائیں | بستر خاص مبارک اتے اسدی جاگہ پائیں
تیرے کارن ہو اوہ جیکر اسحاق پیارا | بیٹا ابراہیم نبی دا جیسا نور ستارا
کرسی نفس اپنے نوں تیری نفس اتے قربانی | روح تیری خاطر دیسی جان پیارے جانی
پھر کہے رب تیرے تائیں پاک محمد سائیں | اس سفر وچ بوبکر نوں اپنے نال لے جائیں
بیشک انست دی تقویت نال تیرے ادا کرسی | وعدے قول تیرے دے اتے قدم پکیرا دھرسی
جنت اندر نال تیرے اوہ رہسی یار پیارا | بھی وچ بالاخانے ہوسی تیرے سنگ سہارا
ایہہ کجھ خبر لیایا جبرائیل فرشتہ بھائی | پاک نبی نوں سب حقیقت آکر اس سنائی
شاہ علی نوں من تعین جیہے حضرت خود فرماوے | ہیں راضی جو میری خاطر دکھ تینوں کوئی آوے
تینوں ڈھونڈھ ہوسن ظالم انھے تدوں لبھیں اسانی | تینوں قتل کرن پھر اٹھے باریوں دکھ کائی
اکھیں نال اوتھے حضرت جان کرہن قربانی | نفس تیرے پر کرلاں تصدق اپنی عمر جوانی
تیرے خوشی قبیلا اتے جان تصدق کیسا | جان میری ہے تیری خاطر اگے تیرے سر سا
ایہہ جہانی دنیاوالی تیرے خاطر ہوئی | لکھ جنہاں دی قربانی ہووے تعدے نکے میاں کوئی

پھر حضرت فرمایا سن توں علی بہادر پیارے
ایسے درجے ملسن تینوں جیندی حد نہ کائی
ناں دل کسے وچ آوے صفت انہاں دی یارا
پھیر صدیق اکبر نوں کہیا پاک محمدؐ سائیں
طالب کرن و تیری جیونکر طالب کرن تنائیں
ایہہ جان جو اسی کہیا جو ہیں دعوی کیتا
بوبکر نے آکھ سنایا سن سید سردارا
دنیا وچہ جیاتی مینوں روز قیامت تائیں
ایسے سخت عذاب ہوون جو ملی خلاصی ناہیں
ایہہ سب درد مصیبت آوے وچہ محبت تیری
نعمت مال متاع تمامی دنیا دی سلطانی
اس کولوں اوہ درد مصیبت مینوں ہے منظوری
بال بچے تے ماپیو تینوں کراں تصدق سارے
پھیر سرور فرمایا اگوں سن صدیق پیارے
دل تیریدا حال تمامی مینوں آکھ سنایا
جعلک منی بمنزلۃ السمع پاک نبی فرمایا
بھی جوں سر تمام جنے تھیں ہے عزیز جہانی
تے جونکر روح بدن وچہ رہندا نال محبت یاری
سمع بصر تے روح بدن جاں مثل نبی فرمائی
یاری تے غمخواری اندر دونویں یار پیارے
ایہو قصہ ہجرت والا مصحف اندر آیا
پہلے یار صدیق اکبر نے کیتی خوب صفائی
دونویں یار اکٹھے ہوئے جوں سعدین ستارے
جھاتی پان مخالف اتوں نظری کجھ نہ آوے
بوبکر دی ران اُتے پھر حضرت سیس ٹکایا

تیری خاطر ملک مقرب دین بشارت یارے
جیندی صفت نہ سنئے اندر نا ویکھی جیہی آئی
نا اُت فکر دانا واں پوچھے سن میرے دلدارا
سنگت میری اندر توں ہن راضی ہو کے ناہیں
ملجاویں پھر انہاں نوں اوہ دیون سخت سزائیں
سخت سزائیں دیون تینوں سنتوں میرا بیتا
بیں صدقے ہیں صدقے جاواں گھول گھتاں جگ سارا
عشق محبت تیری اندر مینوں ملن سزائیں
موت نہ آوے جند نہ چھٹے نکلن درد دل آہیں
ماپیو کراں تصدق نالے گھولی جندڑی میری
وچہ خلافت تیری پاواں اندر دوہیں جہانی
جیہڑی وچہ محبت تیری سن توں بنے حضوری
عشق محبت تیرے اندر گھتاں گھول پیارے
بے شک حال بتایا مینوں مالک سرجنہارے
دلوں زبانوں سچ کہیا اند مینوں رب بتایا
میرے کن تے اکھیں دسے جا درجہ تیرا آیا
ایویں میرے تیرے اندر نسبت ہے دلجانی
ایویں تیرے میرے ہوئی الفت تے دلداری
صدیق اکبر تے پاک نبی وچہ غیر نہ ہیا کائی
ہر سرجا گہ رہن اکٹھے لعلاں دے ونجارے
غارا اندر جاں نبی محمد قدم مبارک پایا
اس تھیں بعد رسول اللہ نے آکر جھاتی پائی
برج کی وچہ داخل ہوئے چھوڑ علاقے سارے
اوہ اندھے ایہہ ویکھن بیٹھوں صاحب فرمائے
آئی نیند رسول اللہ نوں روح خوشی وچہ آیا

ثانی اثنین اذھما پھر کہیا اللہ باری — دوہاں تائیں غار اندر میں کرساں مدد یاری
پاک رسول اللہ نے کیہا بوبکر دے تائیں — ناغم کھا پیارے ساڈے نال الٰہی رب سائیں
مُڑ مُڑ پان مخالف جھاتیں بوبکر غم کھاوے — مت کوئی ویکھ ساڈوں کافر غار اندر ڈراوے
ان اللہ معنا اگوں پاک نبی فرمایا — ناغم کھا صدیق پیارے ہوئے غم دنجب ایا

تیرے میرے نال اللہ ہے نا کر خطرہ کائی
رحمت کرے خداوند نازل تیرے اتے بھائی

مثنوی

خواجۂ اول کہ اول یار اوست
ثانی اثنین اذ ہما فی الغار اوست
چوں سکینہ شد ز حق منزل برو
گشت مشکلہائے عالم حل برو
چوں ابوبکر آیت توفیق شد
با چناں شہ صاحب و صدیق شد
چوں محمد را ابوبکر نکو
دید صدقش گفت ہذا صادقٌ
چوں ابوبکر از محمد بردہ بو
گفت ہذا لیس وجہ کاذبٌ

چوں نہ بد بوجہل از اصحاب درد
دید صد شق قمر باور نہ کرد

عَنْ عَائِشَۃَ قَالَتْ قَالَ لِیْ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ فِیْ مَرَضِہٖ اُدْعِیْ
لِیْ اَبَا بَکْرٍ اَبَاکِ وَاَخَاکِ حَتّٰی اَکْتُبَ کِتَابًا فَاِنِّیْ اَخَافُ اَنْ یَّتَمَنّٰی مُتَمَنٍّ وَیَقُوْلُ
قَائِلٌ اَنَا اَوْلٰی وَیَاْبَی اللّٰہُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ اِلَّا اَبَا بَکْرٍ رواہ مسلم مشکوٰۃ مناقب ابی بکرؓ

روایت ہے عائشہ سے کہ کہا فرمایا واسطے میرے رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم نے اپنی مرض الموت میں کہ بلا ابوبکر کو کہ باپ تیرا ہے اور بلا اپنے بھائی کو تاکہ حکم کروں نامہ کے لکھنے کا اس لئے کہ میں ڈرتا ہوں یہ کہ آرزو کرے کوئی آرزو کرنے والا کہے کہنے والا کہ میں مستحق ہوں واسطے خلافت کے حالانکہ نہیں ہوگا مستحق خلافت کا اور انکار کریگا اللہ اور مومن مگر ابوبکر کو روایت کی اسکو مسلم نے وجہ مناقب ابوبکر صدیق کے

مسلم اندر آیا حضرت عائشہ نے فرمایا
ابوبکر نوں سد لیا تو میں نالے اپنا بھائی
مینوں خوف ہووے مت کوئی آکھی آکھن والا
ناہیں حق کسید الوڑی خواہش کرے ہر کوئی
آپ اللہ تے مومن سارے کرسن ایہہ انکاری
مسلم ہور بخاری اندر ہور حدیث اک آئی
پاک نبی دی خدمت اندر آئی اک زنانی
حضرت کہیا پھیر آویں تیں حال احوال سنائیں
اگوں عرض کریندی عورت سن توں نبی سچاوا
شاید کو بیچ جہانوں کرکے جنت لوں اٹھ جاؤ
حضرت نے فرمایا اگوں جے میں گذر سدھاواں
آویں پاس ابوبکر دی نائب ہوسی میرا
اتھاں وہاں حدیثاں وچوں ایہہ گل ثابت ہوئی
بعد اسدی پھیر واروار ہوئے خلیفے سارے

مرض الموت اندر سرور نے مینوں پاس بلایا
تا جو لکھے دیواں میں نامہ پوے فساد نکائی
ہے ایہہ حق خلافت میرا جھگڑا کرے نرالہ
پہلے حق صدیق اکبر دا رب منظوری ہوئی
بعد نبی دے ابوبکر بن کون کرے سرداری
محمد ابن جبیر نبی تھیں اس طرح فرمائی
کہ کسے دے حاجت آہی کرے سوال نمانی
حالاں طرح جا کہیری لوں میں تینوں سمجھائیں
جیکر آپ حاضر ہو میں پھر کستوں جاواں
کسنوں عرض سناواں حضرت مینوں پتہ بتاؤ
یعنے دنیا فانی چھوڑاں طرف اللہ اٹھ جاواں
میری جاگہ ہوسی او پھر کم کریسی تیرا
ابوبکر بن جان خلیفہ اول ہور نہ کوئی
دنیا اندر ہوئے خلیفے پاک نبی دے پیارے

باسناد عن عبد اللہ رضی اللہ عنہ ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال خیر الناس قرنی ثم الذین یلونہم ثم الذین یلونہم ثم الذین یلونہم (بخاری جلد دوم مصری)

سبھ تھیں بہتر جانو یارو حضرت نے فرمایا ۔ میرا خاص زمانہ بھی جو بنڑے اسد سے آیا

بھی جو نال اسد سے ہے آیا تھوڑی دیر اگے آئی ۔ اس تھیں پچھے ہور زمانہ سن توں میرے بھائی

قرنی اندر عجب معما حضرت نبی سہارے ۔ عاماں کولوں پردہ پا کے کیتے عجب اشارے

قاف کولوں صدیق لیا اندا پہلا یار پیارا ۔ راتوں عمر بہادر آیا الحلا اندا و نجبا را

نون کولوں عثمان غنی جو ذی النورین کہاوے ۔ پے تھیں حضرت شاہ علی ہے خوب تینوں سمجھاوے

اس ترتیب حروفی وچوں عاقل نکتہ پاون ۔ پاک نبی دیاں یاراں تائیں ہرگز عیب نہ لاون

ہوئے خلیفے چارے برحق اپو اپنی واری ۔ با ترتیب خلافت ہوئی دنیا اندر ساری

نال پیار محبت ہر ہک پاک نبی دا پیارا ۔ چونکہ پاک محمد کہیا کر گیا گذارا

نال اتفاق رہے او چارے کدی خلافت کیتا ۔ حاسداں نوں بھن چھوڑ کریندے سن توں ہریا تیتا

کفاراں نوں مار اڈایا غلبہ جگ وچ پایا ۔ جو بی کلام مجید اندر ہے رب صاحب فرمایا

وَالَّذِیْنَ مَعَہٗٓ اَشِدَّآءُ عَلَی الْکُفَّارِ رُحَمَآءُ بَیْنَہُمْ تَرٰىہُمْ رُکَّعًا سُجَّدًا یَّبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰہِ وَرِضْوَانًا ط پ ۲۶

جہڑے نال رسول اللہ دے صدق یقین لیایا ۔ پاک نبی دی خاطر جنہاں سر پر دکھ اٹھائے

غالب ہوئے کفاراں اتے فتح ہوئی ہر جائی ۔ جتوں جاوں ڈھل نہ لاون نصرت رب تھیں پائی

آپس اندر نرمی کردے تھے وٹ نہ پاون ۔ بلکہ ہک دوجے دے اتوں جندڑی گھول گھماون

کران رکوع سجود ہمیشہ چاہندے فضل ربانہ ۔ وچ رضا الٰہی اہناں کیتا خرچ زمانہ

چار اصحاب تے چارے کلمے اس آیت وچ آئے ۔ ہر ہک دی تعریف خداوند وکھو وکھ سنائے

والذین معہ اندر جو رب نے فرمایا ۔ صدیق اکبر تھیں لیں مراداں وچ تفسیراں آیا

اشداء علی الکفار اند صفت کریو رب باری ۔ عمر بہادر سندی جیندی حشمت عظمت بھاری

ذی النورین پیارے سندی صفت خدا فرمائی ۔ رحماء بینہم اندر ویکھو حقیقت آئی

تراہم رکعا سجدا دیو چہ ویکھو میرے دلجانی ۔ شاہ علی دی صفت اندر ایہ ویکھو کلام ربانی

سفر حضر وچہ نال نبی دے رہے صدیق پیارا ۔ کفاراں نوں مار اڈاندا عمر بہادر بھارا

حلم حیا رنے نرمی جو عثمان غنی نوں ہے دی ۔ دنیا اندر اسدے جیہا دوجا ہور نہ کوئی

ہردم وچہ نماز گذارے حضرت علی پیارا ۔ طلب رضا الٰہی ہردم اندر فقر گذارا
اس آیت وچہ اللہ صاحب عجب بیان سنائے ۔ بے علماں ناداناں تائیں خوب طرح سمجھائے
غور کرو تے سمجھو یارو چھوڑو راہ مجھولاں ۔ وادھا گھاٹا آکھو ناہیں منظوراں مقبولاں
چارے یار رسول اللہ دے رب دے خاص پیارے ۔ بدگوئی کرن انہاندی جھیڑے وجگ دو ہر کارے

طعن چہلا

بعضے جاہل رب دے مارے ایہہ طوفان اُٹھاون ۔ اصحاباں احباباں اُتے جھوٹھی تہمت لاون
آکھن ظلم کیتا اصحاباں ناحق انہاں ندا ۔ لئے خلافت زوری انہاں علیؑ سیاکر لاندا
نالے باغ فدک لُٹ لیا کیتی زور ازمائی ۔ روندی رہ گئی جنت دناتوں وجگ شدی مائی
نالے شاہ علی دی بیٹی جنت خاتوں جائی ۔ کہس لئے ہے عمر بہادر کیتی لوٹی بائی
نام جنید لیہے ام کلثوم بیٹی شاہ علی دی ۔ عمر صحابی کہس لئی ہے دھیتی پاک نبی دی
ایہو جہی ہور انہاں کئی جھوٹھ طوفان بنائے ۔ سارے لکھ سناندا پیر دل میر المزائے

جواب طعن و انہ

وکھو وکھ جواب انہاں دی آکھہ سناواں بھائی ۔ پٹے کھول تعصب والی رب دیوے روشنائی
امر شوری ہے حکم خلافت شاہ علی فرمایا ۔ نہج البلاغت اندر ویکھن جو نکر حالہ آیا
مہاجر تے انصار جنہاں نوں کرن امام مقررہ ۔ راضی ہویا رب انہاں تھیں اس وچہ شک نہ ذرہ
فرض اطاعت ہوئی انہاندی حاضر غائب تائیں ۔ باغی نافرمان انہاندی لائق تھیں سزائیں
اصل عبارت لکھ وسالاں کر یوہا بن مولا ۔ ویکھن کھول کتاب جو تیری قدر جانے والا

کتاب نہج البلاغۃ صفحہ ۱۸۹ ۔ ومن کتاب لہ علیہ السلام الی معویۃ انہ بایعنی القوم الذین بایعوا ابا بکر وعمر وعثمان علی ما بایعوھم فلم یکن للشاھد ان یختار ولا للغائب ان یردوانما الشوری للمہاجرین والانصار فان اجتمعوا علی رجل وسموہ اماماً کان ذالک للہ رضی فان خرج من امرھم خارج لطعن اوبدعۃ ردوہ الی ما خرج منہ فان ابی قاتلوہ علی اتباعہ غیر سبیل المومنین وولاہ اللہ ما تولی ترجمہ حاصل مطلب حضرت علی رضی اللہ تعالےٰ عنہ کے والانامہ کا یہ ہے کہ اے معویہ میری بیعت تجھ پر لازم ہو گئی ہے حالانکہ تو شام میں ہے کیونکہ مجھ سے ان لوگوں نے بیعت کی ہے جنہوں نے ابوبکرؓ و عمرؓ و عثمانؓ سے بیعت کی تھی جب انہوں نے ان سے بیعت کی تھی تو اب نہ حاضر بیعت کیلئے کسی دوسری کے بدلنے کا اختیار ہے اور نہ اس غائب کو اسکا رد پہنچتا ہے

وہ بیعت تمام حاضر وغائب پر لازم ہوگئی ہے او بیعت کا مشورہ صرف مہاجرین اور انصار ہی کا منصب ہے اگر وہ کسی شخص پر مجتمع ہوجائیں گے اور اسکو امام کے نام کا لقب دیدیں گے وہی اللہ کے نزدیک امام پسندیدہ ہوگا پھر اگر کوئی خارجی بسبب کسی طعن یا بدعت کے ان کے اتفاق سے باہر ہو تو اس کو جس جگہ سے نکلا ہے وہیں لوٹاؤ اور اگر وہ انکار کرے اور نہ مانے تو اس سے اس راستے کی پیروی پر جو ایمان والوں کے راستہ سے خلاف ہے لڑو اور اللہ پھیریگا اس کو جدھر متوجہ ہوا ہے اور اس کو جہنم میں داخل کرے گا اور وہ برا ٹھکانا ہے ؛

اس عبارت وچوں ایہہ گل ظاہر ہوگئی بھائی
ہوئے خلیفہ حقی سارے شک نہ رہیا کائی
کیوں جو حضرت شاہ علی نے کر تاکید بتایا
کر و لڑائی نال اسدی جیں حکموں منہ بھوایا
جو کوئی حکم ایہناں دے کولوں ہو بیٹھے انکاری
خارج ہویا ایماں نوں اوڑک جاسے اندر ناری
چھوڑ ایمان ہویا او خارج رلیا سنگ یہوداں
اوڑک گئے ایماں نوں خالی لکھ لعنت مردوداں
جیکر ناہیں خلافت حقی کیوں حیدر فرمایا
کرو لڑائی نال ایہناں دے جنہاں مکھ بھنوایا
میری بیعت ایہناں کیتی نال یقین ایمانی
جنہاں ابوبکر دی کیتی عمر عثمانؓ جوانی
نا تجدید ایمانی کیتی نا کجھ ہور بتایا
سابق طرز طریقے اسے اپنا دست پھڑایا
باغ فدک دی ایہہ حقیقت آ ر تینوں سمجھائیں
کھولیں کن دلیندے نالے کینہ دور ہٹائیں
نا ایہہ مال غنیمت آہا نا اس وارث کوئی
مفتی ملیا سرور تائیں خبر قرآنوں ہوئی
آپ اللہ فرمائے حصے پاک نبی سرور نوں
کر تاکید بتایا آپے عالی ذات گوہر نوں
ہک حصہ مسکیناں دیویں ہک یتیماں تائیں
دیویں ہک قرابت والیاں آپو اپنی تھائیں
راہ مسافر تائیں دیویں حق اسداد لدا را
پہلوں سب بخشیں رب دا حصہ پھر اپنا سردارا
پاک نبی خود قاسم آہے وارث سول نکوئی
باجھ علم دے پاک نبی دی ہنیں وراثت ہوئی
کتاب العلم اندر جا ویکھیں کافی دے وچہ آیا
امام ابی عبداللہ صاحب اسطرح فرمایا

اصول کافی کتاب فرض العلم صفحہ ۱۷ عن ابی عبد اللہ قال ان العلماء ورثۃ الانبیاء وذاک ان الانبیاء لم یورثوا درھما ولا دینارا وانما ورثوا احادیث من احادیثہم فمن اخذ بشیئ انہا فقد اخذ حظاً وافراً الخ

ایسے کارن پاک نبی نے بیٹی نوں فرمایا
تیرا حق نہیں ایہہ بیٹی نا تدھ لینا آیا
جد علی سوال رسول اللہ بخشیں جنت خاتون کیتا
صاف جواب سنایا سرور سن توں میریا بیٹا

مال وقف دا مالک ہرگز ہووے ناہیں کوئی
بو بکر بھی بعد نبی دے ایہو آکھ سنایا
جو کجھ عمل رسول اللہ نے کیتا وچہ حیاتی
باب الفئی اندر ایہہ دیکھیں وچہ مشکوٰۃ لیایا
بلکہ کافی اندر آیا یار صدیق پیارے
صدیق اکبر نے لکھ دتا سی جنت خاتوں تائیں
ام کلثوم علی دے بیٹے جنت خاتوں جائی
ذالک فرج غصبناہ جو اندر کافی آیا
کی طاقت انسان کسے جو ایڈا ظلم کماوے
نال عمر دے عقد پڑھایا حضرت علی پیارے
دشمن شاہ علی دے جہڑے ایڈ طوفان اوڈاون
گئی خلافت باغ فدک بھی لڑکی بھی لیجاون
واہ وا دوست شاہ علی دے ایہہ تعریفاں کردے
ہر کم وچہ مغلوب بناون حیدر صفدر تائیں
رب تعریف کریندا جہڑی یار نبی دے پیارے
آپس اندر نرمی کرسن غم وندا سن سارے
اشداء علی الکفار اندر غور کریں توں بھائی
غالب کسنوں کہیا مولے تو مار آکھ سنائیں
جیکر شک تقیہ والا تیری دل وچہ آوے
اوتھے ہیچ تقیہ والی حضرت علی اڈائی
ان الذین توفہم الملائکۃ پنجواں دیکھ سپارہ
سورہ ہود اندر توں دیکھیں رب صاحب فرمائی
ولا ترکنوا الی الذین ظلموا پڑھ توں میرے بھائی
بو بکر تے عمر بہادر جیکر ظلم کریندے
ہر جنگ اندر ہون اکٹھے جنوں کرن جدائی

حصہ حق قرابت ملسی جو کجھ قسمت ہوئی
جو کجھ پاک نبی سرور نے زہرا نوں فرمایا
اوہا عمل صدیق اکبر نے کیتا بعد ممانی
بو بکر نے کیتا جو کجھ پاک نبی فرمایا
جنت خاتوں تو لکھ دتا باجھ عذر بن چارے
جسدن دعوے کیتا زہرا جو پر دیدی سائیں
آپنے شاہ علی نے دتی زور نہ ہویا کائی
ایہہ غالی سبے دین کسے نے جھوٹھ طوفان اڈایا
بیٹی شاہ علی دی کولوں زوروں زور لیجاوے
اہل البیت نبی دے اسوچہ راضی آہے سارے
شاہ علی دے متھے ایڈی بھاری تہمت لاون
اجے علی نوں جوش نہ آیا واہ وا شان وکھاون
تہمت تے بدنامی کولوں ہرگز مول نہ ڈردے
خارجیاں تھوں اول ورجہ ظاہر صفت ثنائیں
کفاراں پر غلبہ پاسن مار اڈاسن سارے
بکھ وچہ توں ہوں تصدق یار نبی دے پیارے
کوں ہووے مغلوب جنہاں دی کیتی رب بڑائی
قسم اللہ دی سدی دسیں ذرہ ناشرماویں
جنگ جمل اول دیکھیں تیرا شک شبہ لہہ جاوے
لے جے تقیہ دل تیرے وچہ وادہ تیری دانائی
تقیہ دی رب خاک اڈائی کر کے پارہ پارہ
ظالم نال نہ دو جو کردا الٹا دوزخ جاوے
ظالم دے دل جھکو ناہیں بے منع فرمائی
شاہ علی پھر نال انہاں دے کیوں اہداں کم دے
مال غنیمت دے رل کھاون جو نکر سکے بھائی

کرناہیں خلیفے حقی نال ہو یا منصوبہ
ہو مال غنیمت والا سارے رل مل کھاندے
وچ خلافت عمر بہادر فارس لوٹی پائی
نال امام حسین ولیدے نال اتفاق ویاہی
اصول کافی نوں ویکھیں جا کے حال تمامی آیا
رل مل جنگ کریندے سارے لین غنیمت نالے
حقی ناہیں خلیفے جیکر شاہ علی کیوں لیندے
جاون ہرگز جایز ناہا کافی اندر آیا
جہڑا نہیں خلیفے حقی جیکر جنگ مچاوے
او مردار برابر ہووے مسلم مول نہ کھاوے

اوہ ہویا مردار برابر سن میسر یا مجبوبہ
شاہ علی بھی حصہ اپنا ونڈ گھریں لیجاندے
شہر بانوں بھی اوسے ویلے وچہ غنیمت آئی
کسرے دی اولاد وچوں اوہ وہی بڑی دختر آہی
علی اکبر دا پیدا ہونا جتھے ذکر لیایا
بکدے جے توں ہوں تصدق کردے جان حواتے
مال غنیمت ونڈ انہاں متھیں نال خوشی کیوں کیندے
جلد بھلاتے باب الغزوہ عبداللہ فرمایا
فتح کرے تے مال انہاں دا بھی کچھ لٹ لیاوے
وانگو خوک پلید ہویا اوہ نیڑے مول نجاوے

فروع کافی جلد اول صفحہ ٦١٤ محمد بن الحسن الطاطری مہذکرہ عن علی بن النعمان عن سوید القلانسی عن بشیر الدھان عن ابی عبد اللہ علیہ السلام قال قلت لہ انی رایت فی المنام انی قلت لک ان القتال مع غیر الامام المفروض طاعتہ حرام مثل المیتۃ والدم ولحم الخنزیر فقلت لی ھو کذالک فقال ابو عبد اللہ صلوات اللہ علیہ ھو کذالک ھو کذالک = یعنے ابی عبد اللہ سے سوال کیا گیا کہ میں نے آپکو حالت نیند میں سوال کیا کہ جو شخص خلیفہ حقی نہیں اس کے ساتھ ہو کر جنگ کیا جاوے اور غنیمت لائی جاوے وہ حرام مثل مردار اور خون اور گوشت خنزیر کی ہے آپ نے فرمایا ایسا ہی ہے۔ ابو عبد اللہ صاحب نے فرمایا ایسا ہی ہے۔ یعنی حالت بیداری میں بھی ابو عبد اللہ صلوات اللہ علیہ نے فرمایا بے شک وہ ایسا ہی ہے ایسا ہی ہے +

آئیاں ہور حدیثاں جو اصحاندے حق آیاں
تینے چھوڑ تعصب ویکھیں کریں شکایت ناہیں
پر افسوس جو تینوں ہرگز حق کلام نہ بھاوے
حملے کر کر آویں جاں کوئی پڑھے کلام ربانی
نا کجھ شرم تینوں آوے نا کجھ خوف خدا دی
رتی کجھ ہیا ہے ردی صاحب منکر وا منہ کالا

تھوڑیاں بہتیاں انہاں وچوں تینوں لکھ وکھایا
پٹی کھول تعصب والی جاویں سدھے راہیں
غصہ جوش زیادہ ہووے جاں کوئی آیت سنادی
پاک کلام نا ایں بیہودہ بولیں سخن زبانی
رب نبی تھیں منکر ہویوں کٹ گئی دا تانی
سنگ سگاندے رلیا جہڑا اٹھنے دیون والہ

مثنوی

اے سگ طاعن تو عو عو مے کنی — طعن قرآں را بروں شومی کنی
ایں نہ آں شیر ست کز وے جاں بری — یا ز پنجہ قہر او ایماں بری
تا قیامت میزند قرآں ندا — کاے گروہ جہل را گشتہ فدا
مر مرا افسانہ مے پنداشتید — تخم طعن و کافرے مے کاشتید
شاہنامہ یا کلیلہ پیش تو — ہمچناں باشد کہ قرآں از عتو
فرق انگہ باشد از حق و مجاز — کہ کند کحل عنایت چشم باز
ورنہ پشک و مشک پیش اخشمی — ہر دو یکساں ست چوں نبود شمی

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ۝ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضِ وَمَاْوٰهُمُ النَّارُ ۭ وَلَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ۝ ترجمہ اور قائم کرو نماز اور ادا کرو زکوٰۃ اور فرمانبرداری کرو رسول کی تاکہ تم رحم کئے جاؤ ہرگز نہ سمجھ ان کو جو کافر ہوئے عاجز کرنے والے زمین میں اور ٹھکانا ان کا آگ ہے اور البتہ بری بازگشت ہے۔

قایم کرو نمازاں نالے دیوو زکوٰتاں بھائی — منو حکم رسول اللہ دے جو محبوب الٰہی
تا جو رحم تساڈے اتے کرے خداوند باری — جنت اندر جا لگاؤ نال خداوی یاری
کرو گماں نہ ہرگز جہڑے ہوئے ایمانوں خالی — کرن زمیں وچ عاجز جو ہیں حکم خداوند عالی
بار اہناندی دوزخ اندر لین سزائیں سارے — بہت بری ہے جاگہ اہناندی جتھے کرن گذارے
یعنے کافر اللہ تائیں عاجز کرے نہ کوئی — ٹال نہ سکے سختی جس دم نال اس تے ہوئی
مدلج نام غلام ہک آہا پاک نبی فرمایا — سد لیاویں عمر ولی نوں کم ضروری آیا
وقت آہا قیلولی والا سورج سر تے آیا — ہکے پا جھوں دولت خانے اندر قدم ٹکایا
بعض اندام عمر دے ننگے غیرت دل وچ آئی — پاک نبی دی خدمت اندر آن شکایت سنائی
یعنے آکھن نال بیوی دے بوس کنار کریندے — اجن جیتی مدلج آیا استغفار کریندے
کیہا ہوندا جو پاک خداوند حکم عطا فرماندا — فجری ہور دوپہریں خفتاں غیر نہ گھر وچ آندا
باجھ اجازت اہناں وقتاں منع ہوندا سرکارو — اندر قدم نہ پاندا جاں تک حکم ہوندا دربارو
حضرت عمر شکایت کیتی پاس نبی دے بھائی — اسو یلے اللہ صاحب آیت ایہ فرمائی
خاطر حضرت عمر ولی دی آیت رب اتاری — قیامت تیک اجازت دا ایہ حکم رہیگا جاری

بہتیاں آیتاں حق عمر دے رب صاحب فرمایاں
رائے عمر پر حکم اللہ دا بہتے جائیں آیا
حضرت پاک نبی فرمایا دسو یار پیارے
بعضے آکھن فدیہ لیکے چھوڑو ساریاں تائیں
فدیہ دی کوئی حاجت ناہیں تینوں اے سردارا
سرور عالم فدیہ لیکے چھوڑ دتے سب بھائی
قیدی پاس نبی کوئی آوے ہرگز جائز ناہیں
ماکان لنبی ان یکون لہ پڑھے آخر تائیں
خاطر عمر بہادر سندی ایہ آیت بھی آئی

پڑھن نماز مقام خلیلے پردہ کرتاں ماہیاں
ویکھو قیدی بدری جسدن لشکر پکڑ لیایا
کی کجھ نال انہاں دے کریئے آکھو سناؤ سارے
جزیہ لشکر دے کم آوے ایہ بھی کسن دعائیں
سب نوں قتل کروہن جلدی اے سید مختارا
پاک نبی نوں اوسے ویلے خبر جنابوں آئی
فدیہ لیکر چھوڑے انہاں دیوے نہیں سزائیں
رائے مطابق عمر ولیدی لکھی ہے رب سائیں
وحی وکیل لیایا خبراں پاک نبی ول بھائی

یٰٓاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لِیَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِیْنَ مَلَكَتْ اَیْمَانُكُمْ وَ الَّذِیْنَ لَمْ یَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرّٰتٍ مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَ حِیْنَ تَضَعُوْنَ ثِیَابَكُمْ مِّنَ الظَّهِیْرَةِ وَ مِنْۢ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَآءِ ثَلٰثُ عَوْرٰتٍ لَّكُمْ لَیْسَ عَلَیْكُمْ وَ لَا عَلَیْهِمْ جُنَاحٌۢ بَعْدَهُنَّ طَوّٰفُوْنَ عَلَیْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ كَذٰلِكَ یُبَیِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰیٰتِ وَ اللّٰهُ عَلِیْمٌ حَكِیْمٌ ۝ ترجمہ: اے ایمان والو چاہیے کہ اذن لیں تم سے جو مملوک ہیں تمہارے اور جو نہیں پہنچے بلوغ کو تم ہی سے تین مرتبے پہلے نماز فجر کے اور جب اتارتے ہو تم کپڑے اپنے دوپہر کو اور بعد نماز عشا کے تین خلوتیں ہیں واسطے تمہارے نہیں تم پر اور ان پر گناہ بعد ان وقتوں کے دیہ پھرنے والے تم پر ایک تمہارا ایک پر ایسا ہی بیان کرتا ہے اللہ تم پر آیتیں اور دانا ہے حکیم ۝

اہل اسلاموں چاہیے ایہ جو اذن لیاں تہیں منگن
ہور نابالغ لڑکے جہڑے اندر آون ناہیں
تریں وقتاں تو چہ اذن انہاں نوں لینا جاں تریں وقتاں
تے جاں کپڑے تسیں اتارو وقت دوپہر نبھائی
بعد نماز عشاء دے ہرگز وڑنے گھر نہ کوئی

جہڑے ہون غلام تساڈے نابر ور دسنگن
جاں تک اذن نہ لیاں انہاں نوں آون نال ہیں کدائیں
نماز فجر تھیں پہلے تا جو ہووے نہیں قصوری
اسو ویلے بھی اذن بناں گھر وچہ وڑنے نہ کوئی
جیسدے کارن گھر والیاں دی نہیں اجازت نہ کوئی

ایہہ ترے وقت تساڈے کارن خلوت رینائی
باجھ اجازت اہیں وقتیں وڑے نہ گھر وچہ کائی
ناہیں عیب تساں نوں نالے آون وچ الیاں تائیں
انہاں وقتاں باجھوں جہڑا آوے سنج صباحیں
آون والے لبھضے جیکر طرف تساڈے آون
اس وچہ ناہیں عیب کسیدا نال خوشی او جاون
اسی طرح بیان کرے رب قدرت سندا والی
خاص تساڈے کارن آیتاں صاحب فضلاں والی
دانا ہور حکیم الٰہی جانے بھیت دلاں دے
غیرت عفت کم ضروری جہڑے ہون تساں دے
اس آیت وچہ اللہ صاحب ادب آداب سکھاوے
باجھ اجازت گھر کسے دے کوئی قدم نہ ہرگز پاوے
شرم حیا اتے ادب قواعد لازم ہئے تائیں
بے ادباں محروماں اتے عفت ہوندا سائیں

مثنوی

از خدا جوییم توفیق ادب
بے ادب محروم ماند از فضل رب
بے ادب تنہا نہ خود را داشت بد
بلکہ آتش در ہمہ آفاق زد
فایدہ از آسماں در میرسید
بے شری و بیع و بے گفت و شنید
درمیان قوم موسیٰ چند کس
بے ادب گفتند کو سیر و عدس
منقطع شد خوان و ناں از آسماں
ماند رنج و زرع و بیل و داسماں
ہر کہ بیباکی کند بر راہ دوست
رہزن مرداں شد و نامرد اوست
از ادب پر نور گشتہ است ایں فلک
وز ادب معصوم و پاک آمد ملک
بد ز گستاخی کسوف آفتاب
شد عزازیلے ز جرات رد باب
ہر کہ گستاخی کند اندر طریق
گردد اندر وادی حیرت غرق

وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوْا كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۔ ترجمہ۔ اور جب پہنچیں بچے تم میں سے بلوغ کو پس چاہئے کہ اذن مانگیں جیسا اذن مانگا انہوں نے جو پہلے تھے ان سے ایسا ہی بیان کرتا ہے اللہ تمہیں حکم اور اللہ دانا حکیم ہے۔

جیں ویلے او بالغ ہوون چھوٹے بچے بھائی
تدیں وقتاں بن جنہاں تائیں بل اجازت آہی
ہوون مراہق یا جوانی جدوں نہ ماندی اووے
لازم ہے پھر جاں آوے او طلب اجازت پاوے
جیسے پہلے باجھ اجازت منع آہا اس تائیں
ایسا ہی پھر حکم کریندا اللہ مالک سائیں
ہے علیم حکیم الٰہی حکمت سندا والی
جبدا کوئی افعال نہ ہووے حکمت کولوں خالی

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الّٰتِيْ لَا يَرْجُوْنَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ يَّضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجٰتٍۢ بِزِيْنَةٍ ۭ وَاَنْ يَّسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَّهُنَّ ۭ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝ ترجمہ: اور خانہ نشین عورتوں سے جو نہیں امید رکھتیں نکاح کی پس انپر گناہ نہیں اگر اوتاریں کپڑے اپنے نہ دکھانے والیاں زینت کی اور اگر عفت اختیار کریں بہتر ہے ان کے لئے اور اللہ سنتا اور جانتا ہے ؞

بڑھیاں نا امید جو ہویاں خواہش نکاح نہ ہوئی
گھر وچہ بیٹھن والیاں اتّے جرم قصور نہ کوئی

جیکر اوہ اتارن کپڑے کرن نہ زینت ظاہر
لیعنے زینت والیاں جو اگے ہوں ننگیاں باہر

اسوچہ عیب نہ ہووے کوئی معاف کیتا رب سائیں
بہتر ہے جو بچن اس تھیں پاون اعلےٰ جائیں

جیکہ جان چھپاون سارے غیر نہ ویکھے کائی
ایہو حق انہاں دے بہتر سن توں میرے بھائی

اللہ سننے والا تاں جانے سب دلیلاں
بے شرمیں نت ننگے جیسے کجے بدن اصیلاں

تبرج معنے زینت کرنی ظاہر کر دکھلائی
کپڑے زیور کرے آرائش بھی تکلیف اٹھائی

نکاح کو نوں ایہہ لین مراد اہل علم دی بھائی
رغبت خواہش دل اسد یوچہ رہی جماع نکائی

زینت ایہی گل دی گانی نالے کنگن کڑیاں
کریہہ جو کرن نہ ظاہر لاون رحمت دھڑیاں

لَيْسَ عَلَى الْاَعْمٰى حَرَجٌ وَّلَا عَلَى الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَّلَا عَلَى الْمَرِيْضِ حَرَجٌ وَّلَا عَلٰٓي اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوْا مِنْۢ بُيُوْتِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اٰبَاۗىِٕكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اُمَّهٰتِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اَخَوٰتِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ عَمّٰتِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُيُوْتِ خٰلٰتِكُمْ اَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَّفَاتِحَهٗٓ اَوْ صَدِيْقِكُمْ ۭ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَاْكُلُوْا جَمِيْعًا اَوْ اَشْتَاتًا ۭ ترجمہ: نہیں اندھے پر تنگی اور نہ لنگڑے پر تنگی اور نہ بیمار پر تنگی اور تمہاری جانوں پر یہ کہ کھاؤ تم گھروں سے اپنے باپ دادوں کے اور ماؤں کے اور بھائیوں کے اور بہنوں کے اور چچا اور پھوپھی کے اور خالہ کے اور ماموں کے گھروں سے اور ان کے گھروں سے جنکی کنجیاں تمہارے حوالے ہو اور دوستوں کے گھروں سے تم پر گناہ نہیں کہ کھاؤ مل جل کر یا الگ الگ ؞

انھاں ہووے یا کوئی لنگڑا یا بیمار بیچارا
نا کوئی تنگی عیب انہاں ندا نا کوئی جرم تمہارا

ایہہ جو کھاؤ گھر اپنے تھیں نالے ماپیو بھائی
اینہاں گھراں تھیں کھاؤ والی خرچی کھاؤ کائی

بھیں بھرا تے اسی پھوپھی چاچا ماما ماں بھائی
کنجی جہنہاں دی ہووے حوالے جیبدے بھی دوست لجائی

ناہیں حرج تساں پر ایہہ جو انہاں گھراں تھیں کھاؤ
چاہے رلمل کھاؤ چاہے وکھو وکھی باہو

شان نزول اس آیت سندا وچہ حلا صے آیا
حارث ابن عمرو دے حق وچہ ربنے حکم سنایا

او جاں چلیا ساتھ نبی دے کرکے جنگ تیاری
ہمر کانی پاک نبی دے آہے اس پیارے

کنجی اپنی گھر دی دیندا حضرت مالک تائیں
مالک بیٹیا زید جو آہا نیک طریق ادائیں

جاں پھر جنگ تھیں واپس ہو کے گھر وچہ اپنے آیا
مالک تائیں سختی بھریا ڈاڈھا نفا پایا

کردا آہا حفاظت گھر دی چیز نکوئی کھاندا
باجھ اجازت کھاوے ناہیں رب کولوں شرماندا

دتی دب اجازت اسدن ایہہ آیت فرمائی
کنجی دیوں والے دی ایہہ جان اجازت بھائی

انہے ہو بیمار تے لولے بہت آہی شرماندی
نویں نروے نال نہ کھاندی ہٹ کھاہاں باہند

اوہناں تائیں ملی اجازت رلمل کھاؤ سارے
اسوچہ ناہیں عیب تساں پر خالق دی دربار

بیو تکم تھیں گھر اپنا بھی عورت تے اولاداں
ہور غلام جو ملک تساڈے لیندا ت مراداں

ما ملکتم جو فرمایا خالق واحد باری
امین محافظ ہوردا روٹے سمجھہ حقیقت ساری

انہاں گھراں تھیں کھاون جائز رب رضا فرماوے
اک جاگہ یا وکھو وکھی جیوں چاہے تیوں کھاوے

لے پر خاص جمعیت اندر برکت بین بسرا
جونکر آیا وچہ حدیثاں کہیا شاہ ابراراں

ابن ماجہ وچہ آیا اکدن عرض اصحاب کریندے
بعض اساں تھیں کھاندی کھاندی ناہیں پیٹ بھرینیدے

کھاندے کھاندے رجدے ناہیں ایڈ پیٹ انہاندے
وکھو وکھی کھاندے ہوسن پاک نبی فرماندے

بیشک کہن اصحاب اگوں ایہہ آیوں آپی کھاؤ
کھاندے جاون بے اندازہ رجن وچہ آون

حضرت نے فرمایا اگوں رلمل سارے کھاؤ
پڑھ بسم اللہ کھاؤ پیتو برکت بہتی پاؤ

حدیث فَاجْتَمِعُوْا عَلٰی طَعَامِکُمْ وَاذْکُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَیْهِ یُبَارَكْ لَکُمْ فِیْهِ وَقَالَ کُلُوْا جَمِیْعًا وَلَا تَفَرَّقُوْا فَاِنَّ الْبَرَکَةَ مَعَ الْجَمَاعَةِ ۔ ترجمہ پس جمع ہو کر ہو کر کھاؤ اور بسم اللہ کہو تم کو برکت دیجائیگی ۔ اور فرمایا کھاؤ اکٹھا اور جدا نہ ہو بیشک برکت جماعتوں میں ہے ٭

کھاؤ طعام اکٹھے ہو کر پڑھ بسم اللہ بھائی
اسدے اندر برکت ہوسی نالے بین صفائی

کھاؤ اکٹھے رلمل سارے پاؤ نہیں جدائیاں
برکت نال جماعتاں ہوندی سچ حدیثاں آئیاں

رلمل کھاون پڑھ بسم اللہ اسوچہ بین بسرا
پڑھ بسم اللہ کھاون اکٹھے اہل اسلامی کاراں

ہک رودہ ہے اہل اسلاماں جلدی پھیر اپاؤ
کافر دے سنگ رودے ہوندے رجن وچہ نہ آؤ

برکت اسم اللہ دے کولوں مومن تھوڑا کھاون | جہڑے پڑھن نہ اسم اللہ دا بہت طعام کھپاون

صحیح بخاری باسناد عن ابی ھریرۃ رضی اللہ عنہ قال قال رسول اللہ صلے اللہ
صلے اللہ علیہ وسلم یاکل المسلم فی معًا واحدٍ والکافر یاکل فی سبعۃ امعا
ترجمہ۔ یعنے کھاتا ہے مسلم ایک روده میں اور کافر کھاتا ہے سات روده میں بخاری
شریف کتاب الاطعمہ +

مثنوی

کافراں مہماں پیغمبر شدند ۔۔ وقت شام ایشاں بمسجد آمدند
کامدیم اے شاہ ما اینجا فنق ۔۔ اے تو مہماندار سکان افق
گفت اے یاران من قسمت کنید ۔۔ کہ شما پر از من و خوے منید
ہر یکے یاری یکے مہماں گزید ۔۔ درمیاں بد یک شکم زفت عنید
جسم ضخمی داشت کس او را نبرد ۔۔ ماند در مسجد چو اندر جام دُرد
مصطفٰے بردش چو ماند از ہمہ ۔۔ ہفت بز بد شیردہ اندر رمہ
محدہ طبلی خوار ہچوں طبلہ کرد ۔۔ قسمت ہفتہ آدمی را او بخورد
وقت خفتن رفت و در حجرہ نشست ۔۔ پس کنیزک از غضب در را ببست
کیر را از نیم شب تا صبحدم ۔۔ پس تقاضا آمد و درد شکم
حیلہ کرد و بخواب اندر خرید ۔۔ خویش را در خواب در ویرانہ دید
گشت بیدار و بدید آں جامہ خواب ۔۔ پر حدث دیوانہ شد از اضطراب
بانگ میزد دا ثبورا وا ثبور ۔۔ ہمچو جان کافراں در قعر گور
منتظر کہ کے شود ایں شب بسر ۔۔ تا در آید از کشادن بانگ در
مصطفٰے صبح آمد و در را کشاد ۔۔ صبح آں گمراہ را او راہ داد
در کشادہ گشت پنہاں مصطفٰے ۔۔ تا نگردد شرمسار آں مبتلا
چونکہ کافر باب را کشادہ دید ۔۔ ترم سرنک از کمیں بیروں جہید
جامہ خواب پر حدث را یک فضول ۔۔ قاصدا آورد در پیش رسول
کایں چنیں کردست مہمانت ببیں ۔۔ خندہ زد رحمت للعالمیں
کہ بیار مطہرہ اینجا بہ پیش ۔۔ تا بشویم جملہ را با دست خویش

ہر کسے مے جست کز بہر خدا — جان ما و جسم ما قربان ترا
ما بشویم ایں حدث را تو بہل — کار دست ست ایں نہ کار جان و دل
ما برائے خدمت تو میز تیم — چوں تو خدمت میکنی پس ما کئیم
گفت میدانم ولیک ایں را غنیے ست — کاندریں شستن بخویشم حکمتے ست
منتظر بودند کایں قول نبی ست — تا پدید آید کہ ایں اسرار چیست
کافرک را ہیکلے بد یادگار — یا وہ دید آنرا و گشت و بیقرار
از پئے ہیکل شتاب اندر دوید — در وثاق مصطفےٰ و آں حال دید
کاں ید اللہ آں حدث را ہم بخود — خوش ہمے شوید کہ دورش چشم بد
ہیکلش از یاد رفت و شد پدید — اندرو شورے گریبانرا درید
نعرہا زد خلق گرد آمد برو — گیر گویاں ایہا الناس احذروا
ہر زماں میکرد رو برآسماں — کہ بدارم روئے ایں قبلہ جہاں
چوں ز حد بیروں بلرزید و طپید — مصطفےٰ ایں در کنار خود کشید
خواست دیوانہ شدن عقلش رسید — دست عقل مصطفےٰ بازش کشید

فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوْتًا فَسَلِّمُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُبٰرَكَةً طَيِّبَةً كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۞ ترجمہ۔ تو جب تم کسی گھر میں جاؤ تو آپس میں سلام کرو یہ اللہ کے پاس سے دعا ہے اور موجب برکت اور پاک ہے اللہ یونہیں تمہیں حکم بیان فرماتا ہے کہ تم سوچو سمجھو ۞

جاں کسے گھر داخل ہووو کہو سلام شتابی — ہر یک اہل اسلام اتے جو ہووے نہ کچھ خرابی
ہے دعا خدا دی طرفوں برکت یمن نزالہ — بھی پاکیزہ کم اسلامی کر دا کرم الٰہ
ایسا ہی پھر اللہ صاحب حکم کریندا جاری — حکم سناوے ہر یک تائیں سمجھے خلقت ساری
استحبابی امر ایہی ایہہ جو سلمو او جہ آیا — پہلا سنت دوجہا واجب پاک نبی فرمایا
انفسکم وچہ داخل ہووے اہل اسلامی سارے — انما المومنون اخوۃ توں پڑھ کے دیکھ پیارے
ہور حدیث اندر سرور نے صاف بیان سنائے — المومنون کنفس واحد خود سرور فرمائے
تحیۃ ایہہ جو مومن بندہ جد کسے گھر جائے — السلام علیکم آکھے رحمت ساتھ رلائے
ایہو دعا ہے بندی طرفوں ہور دعا نکائی — السلام علیکم آکھیں بھل نہ جاویں بھائی

جس گھر بندہ مول نہ ہووے جیکر اوتھے جاویں — السلام علینا اوتھے موہوں آکھ سناویں

باجھ سلاموں داخل ہونا گھر کسے وچہ بھائی — خلاف طریقہ سنت کولوں ترک اسلامی آئی

عورت مرد ہووے جس گھر وچ جات سلام الائیں — ایہو طریقہ پاک نبی دا اولوں مول بھلائیں

سنت پاک نبی دی اتے محکم قدم ٹکائیں — غیر طریقے چھوڑیں سارے سدھے رستے جائیں

کریں خلاف نہ پاک نبی تھیں شیطاں مگر نجائیں — قول نبی دا چھوڑیں ناہیں پیچ پیچ اوجھڑ راہیں

مقولہ

جتنے جاہل بھلے جاون چھوڑ طریق رسولاں — سنت پاک نبی دی چھوڑی بیدیناں جہولاں

السلام علیکم آیا وچہ قرآں حدیثاں — یا علی دی مدت پوکارن واہ وا رسم خبیثاں

چھوڑ طریقہ پاک نبی دا گھروں سلام بنایا — آکھے لگ شیطان کتے دے کیڈا فتنہ پایا

السلام علیکم اندر رحمت بھیری پاوے — جنت دے دروازے اتے ایہو آوازہ آوے

کہن فرشتے جنت والے ہر یک مومن تائیں — السلام علیکم پاؤ جنت اندر جائیں

سَلٰمٌ عَلَیْکُمْ طِبْتُمْ آیا رب صاحب فرمایا — سورۃ زمر اندر پڑھ ویکھیں ہووے دین سوایا

اول ایہو تحفہ ملسی جنت والیاں تائیں — منکر دا منہ کالا ہوسی لیسی سخت سزائیں

سنت پاک نبی دی کولوں جنہاں لکھ بھنواوے — آخر نوں شرمندہ ہوسی رو رو پچھوتاوے

پاک نبی تے یار نبی دے ایہو سلام الاندے — وچہ حدیثاں ویکھو جونکہ پاک نبی فرماندے

جبرائیل سلام لیاوے پاک نبی سرور نوں — السلام علیکم کہندا عالی ذات گوہر نوں

نعمہ خود معراجے والہ تیری نظر نہ آیا — ہر جاگہ پیر سرور عالم کیویں سلام بولایا

پاک نبی دا چھوڑ طریقہ رلیوں سنگ یہوداں — سنت پاک نبی تھیں منکر لکھ لعنت مردوداں

جیہڑے نابینے تیرے حق ول نظر نہ پاون — اصلی نوروں خالی ہووے اوجھڑ رستے جاون

نام الدینا حاصل کر توں اصلی نور یقینی — تا پھر حاصل ہووے تینوں اصلی رستہ دینی

مثنوی

حاجت نور بود ہر چشم را — ایں چنیں افتاد قانون خدا

چشم بینا بے خور تاباں کہ دید — کے چنیں چشم خداوند آفرید

رو تو اول چشم را پیدا بکن — بعد ازاں دیدہ بسوئیش وا بکن

انما المؤمنون الذین آمنوا باللہ ورسولہ واذا کانوا معہ علی امر جامع

لَمْ يَذْهَبُوا حَتّٰى يَسْتَاْذِنُوْهُ اِنَّ الَّذِيْنَ يَسْتَاْذِنُوْنَكَ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ
يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ فَاِذَا اسْتَاْذَنُوْكَ لِبَعْضِ شَاْنِهِمْ فَاْذَنْ لِّمَنْ شِئْتَ
مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝ ترجمہ۔ مومن نہیں مگر وہی کہ
ایمان لائے اللہ اور رسول پر اسکے اور جب ہوں ساتھ اس کے کسی امر جامع پر نہ جائیں جتک
اجازت نہ دے انکو رسول جو آپ سے اذن مانگتے یہ وہ ہیں کہ ایمان لائے اللہ پر اور اسکے
رسول پر پھر جب طلب اذن کریں آپ سے اپنے بعض کاموں کے لئے آپ انہیں اذن دیجئے
اور ان کے حق میں استغفار کیجئے اللہ سے بیشک اللہ غفور رحیم۔

بیشک مومن اوہ کوئی ہووے جو ایمان لیاوے ۔ اللہ اتے پاک نبی پر صدقوں حصہ پاوے
تے جاں جمع ہوون نال نبی دے کم کسے پر بھائی ۔ یعنی جامع امر ہووے کوئی جس وچہ نیکی کائی
باجھ اجازت پاک نبی دے جاون ناں کدائیں ۔ طلب کرن جاں اذن نبی تھیں رخصت دے تدائیں
جہڑے طلب اجازت کردے تیں توں اے سردارا ۔ ایہہ نے مومن رب نبی دے اے احمد مختارا
تیرے کولوں اذن جو منگن کارن کار ضروری ۔ جنہوں چاہیں اذن دیویں توں تیری اے منظوری
بخشش منگ انہاں دے کارن صاحب بخشیندا ۔ جو کوئی سستی ہوئی انہاں توں ساری معاف کریندا
بیشک اللہ بخشن والا رحم کرم دا سائیں ۔ رحمت دے دروازے کھولے روز قیامت تائیں
امر جامع جیویں عید جنازہ یا جماعت صلوٰتاں ۔ مشورہ یا جہاد ضروری ہو اجماعی باتاں
اصل ایمان یقین والا جو انہاں کیا نوں چھڈ آوے ۔ باجھ اجازت پاک نبی دے باہر مول نہ جاوے
ایسے تابعداراں کارن کرے سفارش سائیں ۔ اذن منگے کوئی وقت ضرورت کر رخصت انہاں تائیں
حق انہاں دے اندر ہر دم استغفار اوہ کارو ۔ بخشش منگو حق انہاں نوں جہ خالق دے دربارو
امر جامع تھیں بے عذرا کوئی جیکر باہر جاوے ۔ خلاف شرع دے امر کیتا اس کر توبہ بخشاوے
عذر ہووے تا جہ نہ کوئی بن اذنوں اٹھ جاوے ۔ عذر ہووے کوئی شرعی جاوے کوئی الزام نہ آوے
جیونکر عورت مسجد اندر بیٹھی حائض ہوئی ۔ یا جیویں تھے زور آیا یا حاجت اذن نہ کوئی
ایہو جیہے عذر ضروری بیشک ستے جاں آون ۔ انہاں نا ہیں اذن ضرورت باجھ اذن اٹھ جاون
کر تفسیر [illegible] ظاہری [illegible] ۔ اگر خلاف نہ پاک نبی دے [illegible] سمجھانا

لَا تَجْعَلُوْا دُعَآءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ
يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ اَمْرِهٖٓ اَنْ تُصِيْبَهُمْ

اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۔ ترجمہ اے لوگو رسول کا بلانا دوسروں کا سا نہ سمجھو بلکہ بیشک عظیم القدر عالیشان ہے اللہ جانتا ہے ان کو جو کھسکتے کھسکتے نظر بچا کر چل دیتے ہیں۔ پس چاہئیے کہ بچیں جو پیغمبر کے حکم سے خلاف کرتے ہیں اس سے کہ ان کو کوئی فتنہ دنیاوی پہنچے یا عذاب دردانگیز اخروی آئے

بے تعظیماں نام نبی دا مت پوکارو کائی
عظیم القدر ہے نام نبی دا عالیشان پیارا
بیشک اللہ جانے جہڑے چوری نکل جاون
پس چاہئیے جو ڈرن ہمیشہ جہڑے لوک نکار
ایہہ جو پہنچے انہاں تائیں کوئی فتنہ دنیائی
لفظ دعا جو آیا ایتھے ابن عباس بنا سے
اوہ پھر رد نہ ہووے ہرگز ہوسے قبول الٰہی
کہے مجاہد دوجیاں وانگو نام نہ لو نبی دا
وچہ عالم آیا جو کجھ حکم نبی سرور دے
کرے خلاف جو حکم نبی تھیں اندر کسے امر دو
مخالف امر رسول اللہ تھیں جو کوئی حکم چلاوو
پاک نبی دے حکم نہ منن جو پائی ہتھیارے

جو نکر آپس وچہ بلاوہ دوجے نوں بھائی
بے تعظیم بلاون والا عاصی اوگنہارا
اکھ بچا کے لوکاں کولوں مجلس چھوڑ سدھاوی
ہوون مخالف امر نبی تھیں جو پائی ہتھیارے
یا پھر سخت عذاب حشر دا پہنچے اوہناں بھائی
خوف کرو مت پاک نبی کوئی بد دعا فرماوے
بے ادباں محروماں سندی ہووے حال تباہی
یا نبی اللہ نال ادب سے بولو نام شفیع دا
عاماں لوکاں وانگ نہ سمجھو رکھو نال قدر دے
دردانگیز عذاب ہووے اس اندر روز حشر دو
دنیا ہور قیامت اندر سخت سزائیں پاوو
اپنی مثل نبی نوں جانن سخت جنہاں ندیارے

مثنوی

همسری با انبیا برداشتند
اولیا را همچو خود پنداشتند
گفته اینک ما بشر ایشان بشر
ما و ایشان بستهٔ خوابیم و خور
صورتش دیدی ز معنی غافلی
از صدف دررا گزیں گر عاقلی

اَلَا اِنَّ لِلّٰہِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قَدْ یَعْلَمُ مَا اَنْتُمْ عَلَیْہِ وَیَوْمَ یُرْجَعُوْنَ اِلَیْہِ فَیُنَبِّئُہُمْ بِمَا عَمِلُوْا وَاللّٰہُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ۔ ترجمہ آگاہ ہو بیشک اللہ ہی کیلئے ہے جو آسمانوں میں ہے اور زمین میں ہے۔ اللہ جانتا ہے وہ اعتقاد و خیال جس پر تم ہو اور جس دن اس کی حضور میں رجوع کروگے پس جو کچھ تم نے کیا ہے خیر و شر اسکی جزا و سزا سے تم کو مطلع کردیگا اور اللہ ہر شئے پر دانا ہے ۔

جانیں بیشک اللہ کارن جو کچھ پیدا ہوئی
وچہ زمین اسماناں جو کچھ ہور نہ مالک کوئی
اللہ مالک اللہ رازق اللہ سرجن ہارا
اسدے باجھ نہ دخل کسے دا ہے اسدا جگ سارا
او تحقیق سبھو کجھ جانے جو کجھ لوگ کماؤ
نیک ہووے یا برا عقیدہ جیدے اپر جاؤ
جدوں رجوع تساڈا ہوسی طرف خداوند باری
خبر کرے جو کیتی تساں نیکی یا بدکاری
اللہ سبھ شئے تے واقف جانے راز نہانی
سارے بھیت پوشیدے جانی سبھ کے میر دلجانی
نیکی یا برائی جو کجھ دنیا وچہ کماویں
روز قیامت اندر اسدا بدلہ پورا پاویں
جیکر نیکی ہووی زیادہ حشر خلاصی پاویں
جے بریایاں غالب آیاں رو رو پچھوتاویں
ہر یک دا پھر بدلہ دیسی جدوں عدالت ہوئی
او مالک او خالق جس بن دوجا ہور نہ کوئی
روز حشر وچہ پرسش ہوسی ہر یک بندے تائیں
کی کجھ خرچ لیا توں ایتھے پچھے اللہ سائیں

مثنوی

حق بفرماید چہ آوردی مرا
اندریں مہلت کہ من دادم ترا
عمر خود را در چہ پایاں بردۂ
قوت و قوۃ در چہ فانی کردۂ
چشم و گوش و ہوش گوہرہائے عرش
خرچ کردی چہ خریدی تو ز فرش
لکھ لکھ شکر الٰہی آکھاں جیندی حد نہ کائی
جسنے اپنے فضل کرم تھیں نظم کتاب کرائی
دتی جس توفیق اسانوں اپنے ہی دربار وں
موتی رنگ برنگی جسنے بخش دتے سرکاروں
دل وچہ پا محبت سانوں اس رستے تے لایا
اوسے شوق محبت بخشی کیتا کرم سوایا
تا ایہہ نظم بنائی عمدہ ہندی دی وچہ بھائی
ملے ثواب سانوں نالے پاوے فیض لوکائی
ہے امید جو فضل کرم تھیں کرسی رب منظوری
اس کلام اپنی دے باروں دیسی اجرت پوری
اسدے بدلوں اجرت منگاں غیر امید نہ کائی
اسدا بدلہ دوزخ کولوں دیوے آپ رہائی
پڑھنے سننے والیاں تائیں بخشے آپ الٰہی
دوزخ کولوں پان خلاصی اوگنہار گناہی
امام الدین ہمیشہ تیرے در تے کھڑا پکارے
عاصی پان خلاصی رب جنت جاون سارے

مناجات بدرگاہ مجیب الدعوات و قاضی الحاجات عزوجل

یا رب سائیاں بخش خطایاں تیریاں لکھ بھلیاں
اسیں نکارے اوگنہارے رڑدے وچہ بریاں
کرم کماویں پردہ پاویں سارے عیب چھپاویں
دیکھیں جرم تے شرم کریں توں واہ وا میرا سائیں

توں ستار غفار ہمیشہ بخشیں اوگنہاراں — سدا حضوری تے منظوری جیہڑے درآیاں
میں بدحالا تے منہ کالا بریاں عملاں نوالہ — گلوچہ پلا در تے کھلا فضلوں بخش خطایاں
کتول جاواں کوکسناواں کون کرے غمخواری — گر منظوری نا کر دوری نیناں جھڑیاں لایاں
جان کندن دا اوکھا ویلا رت سکی ڈر ڈر کے — قبر شکنجے کولوں سانوں آپ بچاویں سایاں
اوکھی پلصراطی منزل سر یک دادل ڈردا — اسد سے ہیٹھا لمبے مارے اگ بھری وچ کھایاں
باجھ محمدؐ اس منزل تخصیں مشکل پار اوتارا — اوکھے ویلے مدت دیو جیندیاں نیک کمائیاں
خاطر پاک نبی سرور دی جنت دیویں جائیں — جنہے کلمے پاک نبی دے نال محبتاں لائیاں
پاک محمد کریں وسیلہ دوزخ کنوں بچائیں — تالیں نال فضل دے ربا جو سر سختیاں آیاں
امام الدین وسیلہ کر دا در تیرے تے سایاں — اہل البیت نبی دے پیارے بخش سبھے بریاں

مثنوی

دست اشکستہ برآور در دعا — سوئے اشکستہ بود فضل خدا
کے شود چوں نیستی رنجور زار — آن جمال صنعت طب آشکار
خوارہی وودوئے مسہا برملا — گر نباشد کے نماید کیمیا

قطعہ تاریخ کتاب ہذا مولفہ مولوی شرف الدین صاحب خلف رشید مولوی محمد سعید صاحب ساکنہ سلیانہ ضلع جھنگ گیانا

فقیر امام الدین حاجی نیک نام — کرد تالیف این کتاب فیض عام
پر مسایل بے نظیر و بے عدیل — بے مثل تفسیر نور این ہست نام
شرف الدین سلیانوی گفتہ عجب — سال تاریخ نمائش والسلام
سال طبعش گفت ہاتف خوبتر
دلربا تفسیر نور از امام

۱۳ ۵ ۳ ۳

دیگر قطعہ تاریخ از مولف کتاب ہذا

حبذا محبوب آمد در زماں
این نظم تفسیر پیدا و عیاں

ز ابتدا تا انتہائے نور ست نور
قرة العینیست بہر ناظراں

بہر محفل ہمچو شمع روشن است
ہم ضیاء نور قلب عارفاں

مونس و غمخوار ہر گوشہ نشیں
فرحت افزا است بہر واعظاں

ہم مخالف را دہد دنداں شکن
ایں چنیں پاسخ کہ مے خاید زباں

بے مثل بے قیل قال و بے نظیر
ایں چنیں کم دیدہ باشد عالماں

گفت ہاتف با امام الدین فقیر
ہذا ہذا تفسیر نور اندر جہاں

۱۳ ھ ۳۳

تمت

تفسیر نور مؤلفہ منظومہ مولوی امام الدین ولد قاضی غلام رسول صاحب سکنہ کنڈوال ضلع جہلم ڈاکخانہ اللہ

اطلاع درة المکنون یہ وہ کتاب ہے۔ کہ بے نماز۔ زانی شرابخوار۔ سود خوار۔ لوطی۔ عاق والدین واستاد۔ تارک زکوٰۃ کی مذمت وعذاب۔ آیات قرآنی وحدیث نبی علیہ السلام سے بطور نظم ثابت کر کے بیان کیا گیا۔ یہ کتاب دیکھنے پر موقوف ہے۔ قیمت صرف ۴ر قصیدہ نعمانیہ جس کی ہندی نظم بنائی گئی ہے اور معجزات عجیبہ درج ہیں۔ قیمت ار مدح جناب پیر مہر علیشاہ گولڑوی مدظلہ ہندی نظم قیمت ار شجرہ چشتیہ بہشتیہ نظم پنجابی قیمت ۲ر سی حرفی ۔ روضہ نامہ خواجہ اللہ بخش صاحب تونسوی قیمت ار۔ المشتہر امام الدین مصنف سکنہ کنڈوال

١٠

اس تحقیق پچھے ام مسطح نے قصہ آکھ سنایا
اول آخر توڑی جو کجھ لوکاں جھوٹھ بنایا

ام رومانی ماں عائشہ دی آکھے حال تمامی
عائشہ ہوش بھلائی ساری ڈگی سن بدنامی

الغرض ہیں گھر ول آئی دردان سولاں سلی
اچن چیت لگی اگ غیبوں سڑدی جان اکلی

حضرت گھر تشریف لیائی ہیں پھر عرض گذاری
دیہو اجازت پیکے جاواں کراں علاج بیماری

اصلی مطلب ایہا میرا پیکے گھر وچ جاواں
اس خبر متوحش والی حال حقیقت پاواں

حضرت پھیر اجازت دتی ہیں پیکے گھر آئی
مائی اگے سڑدی گذری ساری آکھ سنائی

مائی نے فرمایا اگوں سن عائشہ گل میری
کجھ خیال نہ دل تے آنی ایہ گل جان پکیری

عورت حسن جمال ہووے جو خاوند نوں منظوری
اسدے نال کمینیاں لیساں ایہ گل پکی پوری

اسدے لئے طرح طرح دیاں گلاں آکھ سناون
تا جو خاوند بیوی اندر کیتیں جدائیاں پاون

کئی طوفان اٹھاون ناریں گلاں جھوٹھ اوڈاون
منہ آئی گل گڈھ وگاون ذرہ نا شرماون

نا کر کجھ دلیوچ خطرہ نا دوسواس لیاویں
جھوٹھی اس بہتان اتے نا جان عزیز گواویں

ہیں کہیا سبحان اللہ ایہ جگ وچ گئی کہانی
مینوں اجتک خبر نہوئی کی کجھ گل وہانی

راتیں گوشے وچ بہکے رو واں کر کر زاری
شکھ آرام مسافر ہویا ہنجو لہو جاری

دہیں راتیں چشماں وچوں ہنجو لہو جاری
دہیں راتیں جان میری تھیں جاری گریہ زاری

صبر کراں جو کرم اللہ دا کی کجھ کم کمیندا
اس غمگین شکستہ دلبر کی کجھ بہار وہریندا

ہرنی مرض بھلی سب مینوں ہنگمی آن اکایا
دہیں آرام نہ راتیں نیندر ردم درد سوایا

باہجھ اللہ کوئی محرم نا ہیں نا کوئی غم ونڈاوے
درداں سولاں دی منہ آئی سر جہان نپاوے

لوکاں نے بہتان اٹھایا سر رکھ بھنوایا
اک بیماری بدنی دوجا اس طوفان ستایا

اے اللہ توں فانا بینا تینوں سب وشنائی
میں بد دوسی باہجھ قصور سولاں دے منہ آئی

اتہرے دروازے ڈگی کر رحمت دا سایا
منہ کالا شرمندہ کر توں جنہاں جھوٹھ اڈایا

بخشاویں لکھ گناہیں ہووے در تیری جو آوے
اسنوں رحمت تیری بابلو چہ گھیر پاوے

قصیدہ عربی

یا من یجیب دعاء المضطر فی الظلم
ادعوك ربی ومولائی ومستندی
ع
یا کاشف الضر والبلوی مع السقم
فارحم بکائی بحق البیت والحرم

انت الغفور فجد لی منک مغفرة — واعف عنی یا ذا الجود والنعم
ان کان عفوک لا یرجوه ذو جرم — فمن یجود علی العاصین بالکرم

تیرے باجھوں کس در جاواں کون سنیں فریاداں — تیری باجھوں کون اساں نوں دیوے کل مراداں
وقت مصیبت تیری باجھوں تجھے کون غم بیاں — سرور مکھ بھجوایا ہیں توں جو سرور حبیباں
وچ بار تیری پر وواں سن توں گریہ زاری — تیری باجھوں میر ربا کون کرے غمخواری
جو کوئی در تیرے پر آوے خالی ہول نہ جاوے — توڑی لکھ گناہی ہووے فضلوں بہرہ پاوے
جیونکہ مولوی رومی صاحب لکھ گیا اک جائی — مالک دے دروازے آیا خالی ولی نہ کائی

مثنوی

گفت حق گر فاسقی و اہل صنم — چوں مرا خوانی اجابت ما کنم
وچ روازے تیری آئی درداں سولاں سلی — کر منظوری نا کر دوری بھائی جان اولی
بین دوسی دوس نکوئی لوکاں جھوٹھ اڈایا — ناحق تہمت لائی لوکاں سرور مکھ بھجوایا
تینوں معلم حال تمامی میں وچ دوس نکائی — پاک نبی دے سر بر لوکاں جھوٹھی گل سنائی
میری کولوں دوری کیتی سرور عالم سائیں — ہیں وچ کہاں ری دوراں ہار کیس دروازے جائیں
بے پرکے رہندا میں تھی تیری سول نہ آندا — مکھ چھپاندا دور رہاندا نا کوئی گل الاندا
میں نرساندی تے کرلاندی دیکھاں مکھ نورانی — دیکھاں مکھڑا جاوے دکھڑا جان کراں قربانی
پراوہ مکھ نہ لاندا مینوں پاسے پاسے جاوے — سڑوی جان ہجر وچ میری پراو مکھ نہ لاوے
اے مالک ای خالق میرے ستار غفارا — میرا حال احوال اندروا تینوں معلوم سارا
پاک نبی نوں واقف کر توں راز میری تھیں سایاں — نال پیار دکھاوے چہرہ خاوند نہیں چھڈایا

اس سے آگے دیکھو صفحہ ۱۹ سطر ۶